

DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB, MUSEET

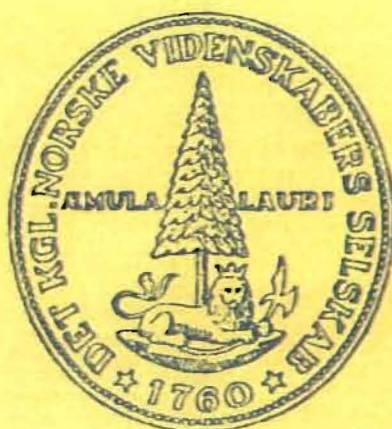
rapport

ARKEOLOGISK SERIE 1982:3

Verneplan for vassdrag
10-års vernede vassdrag

Arkeologiske kulturminner
i Gaulavassdraget, S-Trøndelag

Lars F. Stenvik

Universitetet i Trondheim

DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB, MUSÉET,
RAPPORT ARKEOLOGISK SERIE: 1982:3.

VERNEPLAN FOR VASSDRAG
10-ÅRS VERNEDE VASSDRAG

ARKEOLOGISKE KULTURMINNER I
GAULAVASSDRAGET, SØR-TRØNDELAG

AV LARS F. STENVIK

Kgl. Norske Vidensk.selsk.Mus. Rapport. Ark.Serie 1982:3.
Stenvik, L.F.: Arkeologiske kulturminner i Gaulavassdraget,
Sør-Trøndelag.

500 ekspl. ISBN 82-7126-289-0. ISSN 0332-8546.

ABSTRACT

Stenvik, L.F.: Archaeological Investigations in the Gaula Watercourse, S-Trøndelag K.Norske Videnskabers Selskab, Muséet Rapport A: 1982:3.

This report contains the results from archaeological investigations in connection with the Norwegian Governments plan for protection of watercourses against hydroelectric development. All known archaeological finds and monuments are listed and mapped. On the basis of different interests it is shown why it is of importance to protect ancient monuments against destruction. The archaeological data presented in this report can only show parts of the real quantity. There are reasons to believe that some groups of monuments are underrepresented.

Lars F. Stenvik, University of Trondheim, DKNVS Museum, Department of Archaeology, N-7000 Trondheim.

REGISTRERING AV VERNEVERDIER I DE 10-ÅRS VERNEDE VASSDRAG

Stortinget behandlet i april 1973 verneplan for vassdrag. Ved behandlingen ble vassdragene delt i følgende grupper:

- 1) Varig vernede vassdrag
- 2) Vassdrag med vern foreløpig fram til 1983
- 3) Vassdrag som kan konsesjonsbeholdes.

For en del vassdrag utsatte Stortinget behandlingen i påvente av nærmere forslag fra Regjeringen. Stortinget tok stilling til disse vassdrag i november 1980 og plasserte dem i forannevnte grupper. For gruppe 2 ble verneperioden forlenget til 1985.

Det er forutsetningen at både verneverdiene og utbyggingsverdiene i vassdragene i gruppe 2 skal utredes nærmere før det tas endelig stilling til vernespørsmålet.

Miljøverndepartementet har påtatt seg ansvaret for å klarlegge følgende verneinteresser:

- Resipientinteressene
- Naturvitenskapelige interesser
- Kulturvitenskapelige interesser
- Viltinteressene
- Friluftinteressene

Miljøverndepartementet oppnevnte 30. juni 1978 "Styringsgruppen for vurdering av kulturverdiene i de 10-års vernede vassdrag" til å stå for arbeidet med å klarlegge kulturvitenskapelige interesser. Styringsgruppen består av to representanter fra den arkeologiske interimskommisjon, en representant fra Riksantikvaren og fra Tromsø Museum samt en representant fra Miljøverndepartementet.

Denne rapporten er avgitt til Miljøverndepartementet som et ledd i arbeidet med å klarlegge de kulturvitenskapelige interesser. Rapporten er begrenset til å omfatte registrering av kulturverdier i tilknytning til 10-års vernede vassdrag. Rapporten omfatter ingen vurdering av verneverdiene, og heller ikke av den skade som måtte oppstå ved eventuell kraftutbygging.

En er kjent med at noen kraftselskaper tar sikte på innen 1985 å ha ferdig søknad om utbygging av vassdrag innenfor gruppe 2, i tilfelle

av at Stortinget skulle treffe vedtak om konsesjonsbehandling for disse vassdrag.

Denne rapporten tilfredsstiller ikke de krav vassdragslovgivningen stiller til søknader om kraftutbygging. Den kan derfor ikke nyttes som selvstendig grunnlag for vurdering av skader/ulemper ved kraftutbygging.

Miljøverndepartementet

Oslo, 22.12.1980.

2. FORORD

Følgende institusjoner har fått i oppdrag å registrere kulturminner i de 10-års verndede vassdrag: Universitetets Oldsaksamling, Oslo, Arkeologisk Museum, Stavanger, Historisk Museum, Bergen og Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab, Trondheim, utreder den arkeologiske delen av verneinteressene i Sør-Norge. Riksantikvaren, Oslo, utreder den etnologiske delen av verneinteressene i det samme området. Tromsø Museum har ansvar for både den arkeologiske, den etnologiske og den samisk/etnografiske utredningen i Nord-Norge. Oppdraget omfatter i alt 60 vassdrag.

Undersøkelsesområdet omfatter hele vassdragets nedslagsfelt, men det har ofte vært nødvendig å begrense feltarbeidet til visse deler av dette. I prinsippet er alle spor etter menneskelig aktivitet kulturminner. Kulturminner blir ikke bare vurdert som enkeltobjekter, men også som ledd i det totale kulturlandskapet og som ledd i stedets kulturhistorie. Fordi registreringen er knyttet til Verneplan for vassdrag, er det spesielt viktig å belyse hvilket forhold kulturminner og kulturlandskap har til elver og vann.

Arkeologene har først og fremst ansvar for minnene for forhistorisk tid og middelalder (tiden før 1537). I noen tilfelle registrerer de også minner fra nyere tid og minner uten sikker datering. Den vanligste typen kulturminner som hører under arkeologenes ansvarsområde, er steinalderboplasser, gravhauger eller -røyser, husttufter, fangstanlegg (dyregraver o.a.) og jernutvinningsplasser.

De øvrige faste kulturminnene fra nyere tid registreres av etnologer og samisk-etnografer. Grensen framover i tid er satt til 1. verdenskrig, men ofte er det naturlig også å ta med andre minner. Den vanligste typen kulturminner fra nyere tid er gårdsanlegg og setre, veier og broer, anlegg for tømmerfløting, vassdrevne kverner og sager og minner knyttet til samiske næringer f.eks. boplasser, fangstanlegg for villrein og offerplasser.

Styringsgruppen som setter opp rammer for de kulturhistoriske undersøkelsene og samordner denne delen av prosjektet, består av:

- Førsteantikvar, Øivind Lunde (formann)
Riksantikvaren, Oslo.
- Førstekonservator, Arne B. Johansen,
(vararepr. 1978-79, medlem fra 1980.)
DAIK/Arkeologisk Museum i Stavanger.
- Konservator, Johan A. Kalstad
Tromsø Museum.
- Professor Sverre Marstrander
DAIK/Universitetets Oldsaksamling, Oslo.
- Førstekonservator, Kristen R. Møllenhuis
(medlem 1978-79)
DAIK/Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab, Museet, Trondheim
- Konsulent, Rolf Selrod
Det Kongelige Miljøverndepartement, Oslo.
- Prosjektleder, Egil Mikkelsen (sekretær)
Universitetets Oldsaksamling, Oslo.
- Konservator, Anne-Berit Ø. Borchgrevink,
(vararepr.)
Riksantikv./Inst. for folkelivsgransking, Univ. i Oslo.
- Konservator, Arthur Fasteland
(vararepr. fra 1980)
DAIK/Historisk Museum, Bergen.
- Vit.ass., Dikka Storm
(vararepr.)
Tromsø Museum.

3. INNHOLD

1. Registrering av verneverdier i de 10-års vernede vassdrag	s. 5
2. Forord	s. 7
3. Innhold	s. 9
4. Sammendrag	s.11
4.1. Undersøkelsesområdet	s.11
4.2. Registreringene	s.11
4.3. Registrerte kulturminner	s.12
4.4. Verneverdier	s.14
5. Naturforhold	s.15
5.1. Topografi	s.15
5.2. Klima	s.16
5.3. Jordbunnsforhold	s.17
5.4. Fisk, vilt	s.18
6. Arkeologiske undersøkelser og registreringer i Gaulavass- draget	s.19
6.1. Tidligere undersøkelser og registreringer	s.19
6.2. Registreringer i forbindelse med 10-års vern av Gaula	s.20
7. Arkeologiske kulturminner	s.23
7.1. Innledning	s.23
7.2. Arkeologiske kulturminner i Holtålen	s.24
7.3. Arkeologiske kulturminner i Singsås	s.39
7.4. Arkeologiske kulturminner i Budal	s.47
7.5. Arkeologiske kulturminner i Støren	s.54
7.6. Arkeologiske kulturminner i Sokndalen	s.60
7.7. Arkeologiske kulturminner i Melhus	s.72
7.8. Arkeologiske kulturminner diverse	s.79
8. Verneverdier	s.80
8.1. Innledning	s.80
8.2. Boplasser	s.81
8.3. Helleristninger	s.82
8.4. Veifar	s.83
8.5. Dyregraver	s.84
8.6. Jernvinner	s.87
8.7. Kullmiler	s.90
8.8. Gravhauger/røyser	s.91
8.9. Bautasteiner	s.96

8.10. Ødegårder	s. 96
8.11. Tufter	s. 98
8.12. Varder	s. 99
8.13. Tjæremiler	s. 99
8.14. Kirkegård/-tuft	s.100
8.15. Samiske kulturminner	s.101
8.16. Diverse	s.102
9. Funn fra Gaulas nedbørfelt	s.102
9.1. Funn fra steinalder	s.102
9.2. Funn fra bronsealder	s.104
9.3. Funn fra eldre jernalder	s.104
9.4. Funn fra yngre jernalder	s.105
10. Litteratur	s.109
11. Lokaliseringskart	s.115
12. Fotografier	s.138

4. SAMMENDRAG

4.1. Undersøkellesområdet.

Gaulas nedbørfelt dekker et område på 3653 km². Av dette ligger ca. 200 km² i Hedmark fylke, i Os og Tynset kommuner. Resten ligger i Sør-Trøndelag fylke. Mesteparten av arealet ligger i kommunene Holtålen, Midtre Gauldal og Melhus. Resten ligger i Røros og Rennebu, Tydal og Selbu. Nedbørfeltet grenser i nord og øst til Neas nedbørfelt, i sørøst til Glomma og i sør og vest til Orkla.

Gaula har sitt utspring i fjellområdene mot Røros der de høyeste topper når opp over 1300 m o.h. En stor del av nedbørfeltet er fjellområder. 60% av nedbørfeltet ligger over 600 m o.h. Bosetningen er konsentrert til dalbunnen og sørvendte lier. Jord- og skogbruk samt gruvedrift er tradisjonelle næringsveier. I den senere tid er det vokst fram noe industri på de forskjellige bygdesentra (Ålen, Støren).

Rørosbanen går opp gjennom hoveddalføret. Dovrebanen skiller lag med Gauldalen på Støren og går opp gjennom Sokndalen. E6 følger likeledes Sokndalen, mens R30 går opp gjennom Gauldalen.

I de øvre deler av vassdraget har det vært samisk bosetning. Nord-siden av Gaula er fremdeles reinbeitedistrikt.

4.2. Registreringene.

De data som presenteres i denne rapporten er dels basert på arkivopplysninger og eldre registreringer og dels på registreringer i forbindelse med at Gaulavassdraget er vernet i 10 år. Det er i denne forbindelse utført ca. 19 ukeverk feltregistreringer.

Potensiell vasskraftutbygging har vært utslagsgivende for opplegg av registreringene. Ut fra faglige vurderinger, eksisterende data, økonomiske og tidsmessige rammer, er det foretatt prioriteringer m.h.t. undersøkelsesområder. Størst vekt er det lagt på å registrere utmarks- og fjellområder; områder som ikke er registrert tidligere. Konkrete vassdragsutbyggingsprosjekt har influert på valg av registreringsområder.

Registreringene er på ingen måte fullstendige. Det er lagt vekt på å

viser bredden av kulturminnetyper innenfor nedbørfeltet. Det virkelige antall for de forskjellige kulturminnerkategorier sier denne rapporten intet om. Innbyrdes forhold mellom registrerte kulturminnetyper er ikke kongruente med det reelle forhold. Registreringene er ikke statistiske utvalg og man må regne med at enkelte kulturminnetyper er overrepresentert. De registrerte data må leses med dette forbehold.

Ansvarlig for registreringene har vært Lars F. Stenvik. Under det meste av feltarbeidet har magistergradsstudenter i arkeologi vært ledere med arkeologistudenter som assistenter.

4.3. Registrerte kulturminner.

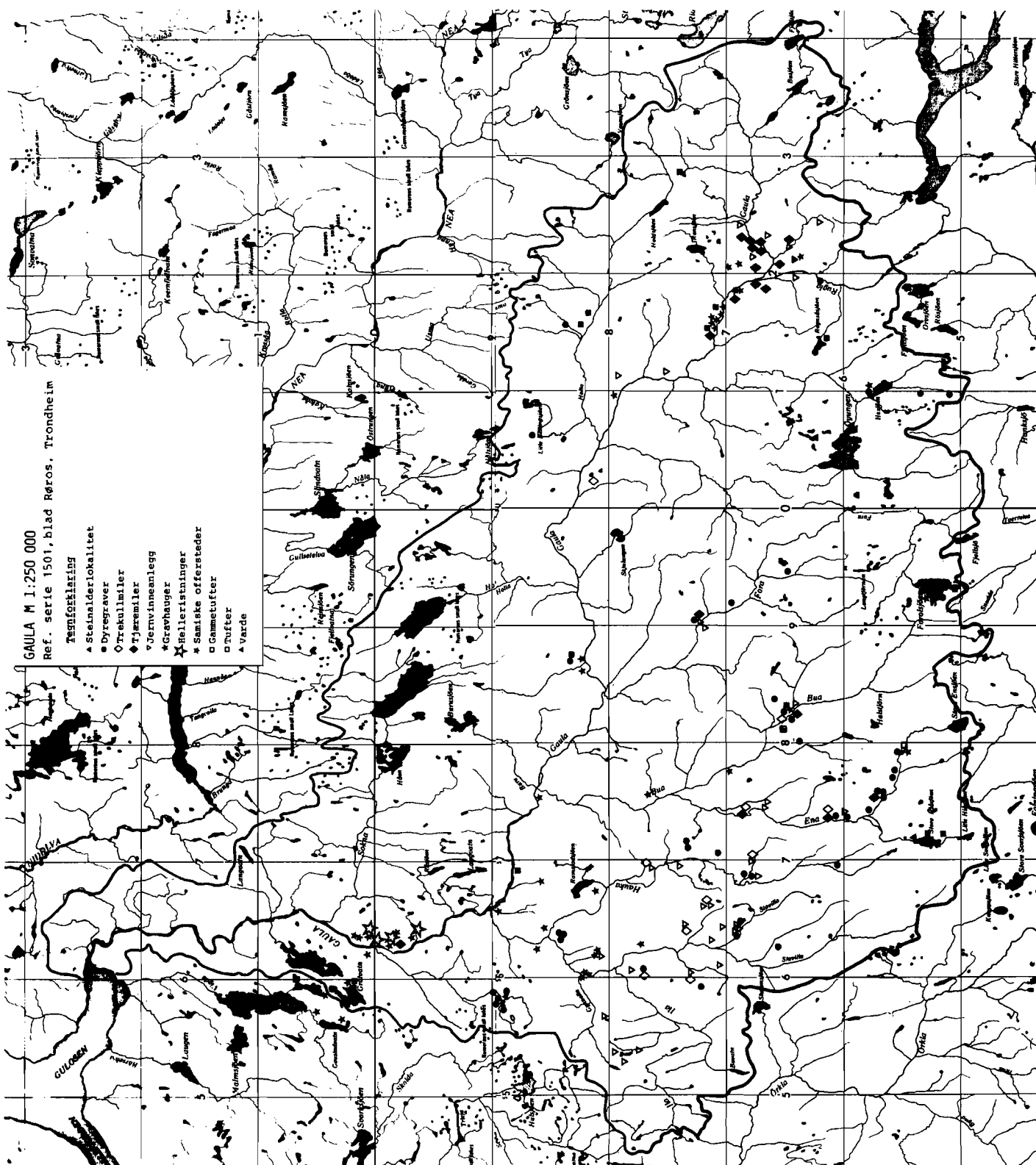
Kulturminnetype	Antall lokaliteter/ funngrupper	Enkelt- minner
1. Boplasser	8	8
2. Helleristninger	7	> 7
3. Veifar	3	3
4. Dyregraver	40	181
5. Jernvinner	109	121
6. Trekullmiler	14	33
7. Gravhauger	50	139
8. Bautasteiner	8	13
9. Ødegårder	9	9
10. Tufter	12	17
11. Varder	2	2
12. Tjæremiler	16	19
13. Kirker/kirketufter	2	2
14. Samiske kulturminner	5	6
15. Diverse	1	1
16. Funn fra steinalder	59	> 59
17. Funn fra bronsealder	3	3
18. Funn fra eldre jernalder	27	> 27
19. Funn fra yngre jernalder	120	> 120
Sum	495	> 589

GAULA M 1:250 000

Ref. serie 1501, blad Røros, Trondheim

Tegnforklaring

- ▲ Steinialderlokalitet
- Dyregraver
- Trekullmøler
- ◆ Tjæremøler
- ▼ Jernvinnearnlegg
- * Gravhauger
- ✱ Hølleristninger
- ▲ Saniske offersteder
- Gammetuftter
- Tufter
- ▲ Varde

4.4. Verneverdier.

Gaulavassdraget kan sies å inneholde et bredt spektrum av kulturminnetyper. Innenfor nedbørfeltet fins stort sett de kulturminnr man kan vente å finne innenfor landsdelen. På denne bakgrunn kan man godt hevde at Gaulavassdraget kan være representativt for trønder-ske dalbygder. Kulturminnenes fordeling i landskapet kan her følges fra fjord til fjell.

En del kulturminnekategorier peker seg ut som spesielle for Gauldalen. Det gjelder bl.a. jernvinnene. Det er grunn til å tro at jernframstilling må ha vært av stor betydning for bosetningen i øvre deler av nedbørfeltet. Man vet at enkelte gårder har betalt skatt med jern, og i middelalderen var jern fra Gauldalen spesielt ettertraktet. Jern har med andre ord vært en eksportartikkel. Jern har derfor antagelig vært en viktig bosetningslokaliserende faktor.

Et annet forhold som særmerker jernframstillingen i Gauldalsområdet, er at myrjalmsmelting ble drevet helt ut på 1800-tallet. Man har i svært liten utstrekning prøvd å finne grunner til at en slik prosess kunne leve i konkurranse med jernverkene. Jernvinnene representerer derfor et stort forskningspotensiale på dette området.

Registreringene i forbindelse med 10-års vern av Gaula har også brakt for dagen en del steinalderboplasser. Kunnskapen om steinalderen i trønderske fjellstrøk er sparsom. De registrerte boplassene inneholder trolig data som kan kaste lys over denne dunkle perioden.

En tredje gruppe kulturminner kan også trekkes frem. Også dette en såkalt utmarksfornminnetype: Dyregraver. Man har kunnet påvise 181 dyregraver ved registreringene. Antallet til tross; det er all grunn til å tro at det reelle tall kan mangedobles. Dyregravsfangst må i likhet med jernframstilling, ha vært en bosetningslokaliserende faktor i marginale jordbruksområder. Fremtidige undersøkelser av dyregraver kan kanskje fortelle når fangsten har funnet sted, om det har vært samvirke mellom flere familier, hva slags dyr man har jaktet osv.

En sammenligning med andre områder i Trøndelag og stikkprøver innenfor Gaulas nedbørfelt, sannsynliggjør at mange gravhauger i Gauldalen er forsvunnet i årenes løp på ulikt vis. Man kan derfor

hevde at det er svært viktig at de gravhauger som er bevart i størst mulig grad må vernes for ettertiden.

Arkeologiske kulturminner spiller en viktig rolle i undervisning. Flere kulturminner ligger lett tilgjengelig slik at det ikke byr på problem å frakte elever til stedet. Innenfor Gaulas nedbørfelt ligger således flere dyregravssystem, jernvinneanlegg, helleristninger etc. slik til at de kan brukes i pedagogisk såvel som turistmessig sammenheng.

5. NATURFOHOLD

5.1. Topografi.

Gaulas nedbørfelt dekker et område på 3653 km². Av dette ligger ca. 200 km² i Hedmark fylke, i Os og Tynset kommuner. Resten ligger i Sør-Trøndelag fylke. Det vesentligste av arealet ligger i kommunene Holtålen, Midtre Gauldal og Melhus. Resten ligger i kommunene Røros, Rennebu, Tydal og Selbu. Nedbørfeltet grenser i nord og øst til Neas nedbørfelt, i sørøst til Glomma og i sør og vest til Orkla. Elvestrekningen fra utspringet i Grønlivola i Holtålen til Gaulosen er ca. 150 km.

De høyeste fjelltoppene innenfor nedbørfeltet finner en lengst mot øst. Det høyeste punktet er Forolhogna 1332 m o.h. som er grensepunktet mellom Midtre Gauldal, Holtålen og Os kommuner. I nedbørfeltets sørlige deler fins flere topper over 1200 m med Storskarven, Dalbusjøhøgda og Sverjesjøhøgda som de høyeste. Lengst nordøst i nedbørfeltet rager Bløstøten (1321 m o.h.) og Kjøliskarven (1288 m o.h.) høyest.

Gaulas nedbørfelt preges av avrundede og slake terrengformasjoner. Bare et par tre steder går elvene i trange gjel. Det meste av hoveddalføret er V-formet, først nedenfor Gaulfossen kan man snakke om en U-formet og bred dalbunn.

For Gaulas nedbørfelt ned til Gaulosen, er det beregnet at 9% av nedbørfeltet ligger under 300 m o.h., 32% ligger mellom 300-600 m o.h., 38% mellom 600-900 m o.h., 21% mellom 900-1200 m o.h. (Sæther et.al. 1980,11).

Gaula får tilløp fra en rekke betydelige sideelver: Hesja, Holta, Lea, Fora, Bua, Sokna og Lundesokna. Denne rapporten vil dekke nedbørfeltet ned til samløpet med Lundesokna.

Bosetningen er konsentrert til dalbunnen og de sørvendte liene. Rundt kommunesentrene og kommunikasjonssentrene er det vokst fram tettsteder i Ålen, Haltdalen og på Støren. Befolkningen fordeler seg slik kommunevis (1975): Holtålen 2709, Midtre Gauldal 6092 og Melhus 9711.

Næringsgrunnlaget er tradisjonelt jord- og skogbruk. Seterdrift har spilt og spiller delvis enda en stor rolle (Budal) i jordbruket. En variert industri har i senere år vokst fram (Støren, Holtålen). Gruvedrift har i lange tider hatt mye å si for bosetningen i dalføret særlig i de øvre bygder (Ålen, Hesjdalen, Budalen).

Gjennom hoveddalføret går Rørosbanen, mens Dovrebanen følger Sokndalen. E6 følger likeledes Sokndalen, mens R30 går oppover Gauldalen. Fylkes- og kommuneveier forbinder sidedalførene med hoveddalføret. Det er dessuten bygd en rekke skogsbilveger slik at man alt i alt kan si at nedbørfeltet er godt dekket kommunikasjonsmessig.

5.2. Klima.

Det ligger ingen værstasjoner i Gaulas nedbørfelt, men seks nedbørstasjoner er i drift: Leinstrand, Lundamo, Støren, Endalsvoll, Røsbjørge og Haltdalen. Årsnedbøren varierer fra 910 mm (Røsbjørge) til 780 mm (Endalsvoll, Leinstrand). De østlige deler av nedbørfeltet har mindre nedbør enn de vestlige og dette gir utslag i noe forskjellig vegetasjonstyper (Sæther et.al. 1980, 28f.).

For planteproduksjon og jordbruk er temperaturen vel så viktig som nedbør i Trøndelagsregionen. Det fins forskjellige beregningssentraler for den varmemengde som er nødvendig for kornproduksjon f.eks. Man har bl.a. hevdet at steder med lavere gjennomsnittstemperatur enn 11°C i perioden juni-september ikke egner seg til kornproduksjon. Ettersom man mangler værstasjoner innenfor nedbørfeltet, må man jevnføre med nærliggende stasjoner. Nedre deler av vassdraget kan trolig sammenlignes med Trondheim og Selbu som i denne perioden har en gjennomsnittstemperatur på 12,2°C. Midtre deler av

vassdraget kan i sin tur trolig sammenlignes med Berkåk i Rennebu som har en gjennomsnittstemperatur på $10,7^{\circ}\text{C}$. Øvre og høyereliggende områder er det naturlig å sidestille med Røros som har $9,9^{\circ}\text{C}$ i gjennomsnitt (Sandnes 1971, 14).

Et annet prinsipp for beregning av den varmemengde som skal til for å få kornet modnet er utregning av varmesum. De tidligste byggsorter trenger således 1170 døgngrader for å bli modnet (Sandnes 1971, 14). For værstasjoner som kan sammenlignes med områder innen Gaulas nedbørfelt er følgende tall beregnet: Selbu 1435 døgngrader, Berkåk 1233 døgngrader, Røros 800 døgngrader.

Etter denne siste beregningsmåten er det klart at Rørosområdet ikke egner seg til korndyrking. På den annen side vil de øvre dalbygder som kan sammenlignes med Berkåk (424 m o.h.), kunne få modnet korn. Det må allikevel innskytes at man her beveger seg på grensen.

Det må presiseres at dette er det generelle bilde av klimaforhold. Særlig i marginalområder vil lokalklimatiske forhold kunne bety svært mye i både positiv og negativ retning.

Som et apropos kan nevnes at Stortingets fjellbygdkomiteé i 1958 regnet med at de tidligste byggsorter i normalår ble modnet i Haldalen og Budalen, men ikke i Ålen.

5.3. Jordbunnsforhold.

Det meste av Gaulas nedbørfelt består av kambro-siluriske bergarter. Kaledonske intrusiver finnes i enkelte områder, de største er det trondhemitttdominerte område fra Reinsfjellet sørover mot Skjulungen, og gabbro/amfibolitt-områdene ved Øyungen og Hyllingen. Enkelte steder innen kambrosiluumrådet fins smale kalkbenker som gir grunnlag for en rik flora. De nedre deler av nedbørfeltet fra Støren og nedover består av yngre mer lettforvitrelige bergarter som grønnstein, leirskifer og fyllitt (Wolff 1976, Sæther et.al. 1980, 25f).

Praktisk talt hele nedbørfeltet er dekt av løsmasser over den flate berggrunnen. Områder over marin grense (ca. 175 m o.h.) er dekt av morenemateriale av varierende mektighet. Elveavsetninger av betydning fins i hoveddalføret fra Singsås og nedover. Det største

området med elveavsetninger er dannet av Gaula og Sokna i fellesskap: Trekanten Liøyen - Støren - Mosand. I sidedalene finnes store elveavsetninger i Aunegrenda (Holta), Budal, Haukdal og Tømmesdalen (Gaua).

Breelavsetninger i karakteristiske avsetninger fins ved Kvasshylla, Nordtømme og Langvatnet. Øverste kant av terrassene markerer marin grense.

Nedre del av Gauldalen fra Hovin og nedover består av marin leire som enkelte steder er over 80 m mektig. Ved et leirras ved Kvasshylla i september 1345 ble, Gaula oppdemt til en sjø 14 km lang. Da demningen brast, ble dalbunnen nedenfor spylt ren for bebyggelse og ca. 500 mennesker omkom.

Leirområdene i Gauldalen er for en stor del oppdyrket og noen av landsdelens beste jordbruksareal ligger her.

Løsmassene i øvre deler av Gauldalen (Midtre Gauldal og Holtålen) er sandholdig bregrus. Bare få steder er berggrunnen blottet (Forellhogna f.eks.). Fra Singsås nedover er det store sammenhengende strekninger med elveavsetninger i hovedalføret, ellers fins slike avsetninger mer spredt i rolige strekninger av øvre Gaula og sideelvene (Holmsen 1956, Sæther et.al. 1980, 26f).

5.4. Fisk, vilt.

Gaula regnes som en god lakselv. I 1979 ble det således tatt 15.616 kg laks i elva noe som bragte vassdraget opp på andreplass i Midt-Norge, når det gjelder oppfisket kvantum. Bare Namsen var foran (TOFA's Årbok 1980).

I flere av fjellvatna har det tradisjonelt vært fisket ørret.

Av jaktbart vilt er det særlig elg og rein som må trekkes fram. Elgjakt drives i de fleste skogsområder innenfor nedbørfeltet, mens reinsjakta foregår på sørsiden av hovedalføret i Forellhognaområdet. Nordsiden av Gaula er reinbeitedistrikt. Her driver Rørossamene tamreindrift.

Fjellområdene innenfor nedbørfeltet blir ellers regnet som utmerkede småviltområder, særlig er rypejakta populær.

6. ARKEOLOGISKE UNDERSØKELSER OG REGISTRERINGER I GAULAVASSDRAGET

6.1. Tidligere undersøkelser og registreringer

Til forskjellige tider er det foretatt registreringer og opptegnelser over kulturminner i Gauldalen. Av de aller eldste kan man trekke fram Gerhard Schønings reisebeskrivelse fra 1773 og 1775 (Schønning 1779 I, 58f., Schønning 1779 II, 217f) og L.D. Klüwers opptegnelser over fortidsminnesmerker tidlig i forrige århundre (Klüwer 1823, 126f). Langt mer omfattende var Karl Ryghs registreringer i andre halvdel av det 19. århundre (K. Rygh 1880).

I dette århundre har først Theodor Petersen drevet registreringer og gravninger. I et par mannsaldre var han bestyrer av Antikvarisk avdeling ved DKNVS, Muséet. På sine mange reiser har han foretatt opptegnelser over faste fornminner. Disse opptegnelsene fins nå arkivert på Muséet.

I Holtålen kommune har Arne Skjølsvold først på 1950-tallet foretatt registreringer i sentrale områder. I Sokndalen har B.I. Larsen gjort opptegnelser over fornminner i 1930-årene (DKNVS arkiv).

De mest omfattende registreringer innen Gaulas nedbørfelt ble foretatt i forbindelse med utarbeiding av generalplan for Holtålen kommune i 1975. I disse registreringene ble de sentrale jordbruksområder i Haldalen og Ålen registrert (Holtålen 1975).

Her er det også på sin plass å nevne enkeltpersoners navn i forbindelse med spesielle registreringer. Således har Chr. Lodgaard registrert en mengde jernvinneplasser i Singsås, mens R. Haugan har registrert forskjellige kulturminner, deriblant tjæremiler i Ålen. Svein Tovmo har registrert og kartfestet atskillige kulturminner rundt Tomoen i Budalen. Det er ellers umulig å nevne alle de enkeltpersoner som har gitt opplysninger til Muséet.

Idet denne rapporten utgis, pågår registreringer i forbindelse med utarbeiding av Økonomisk Kartverk i Holtålen. Det har ikke vært mulig å ta hensyn til disse registreringer i denne rapporten.

I årenes løp er det foretatt flere utgravninger av kulturminner

innenfor Gaulas nedbørfelt. Th. Petersen har bl.a. gravd ut en del gravhauger i Ålen. Ellers er en stor gravhaug på Foss fagmessig undersøkt; her ble det funnet et rikt gravfunn fra romertid. Oddmunn Farbregd har undersøkt tjæremiler av stokkeplattypen i Gauldalen. De fleste funn fra dalføret er imidlertid kommet til Muséet på tilfeldig vis, enten ved dyrkingsarbeid, anleggsarbeid eller gjennom ufagmessige utgravninger.

Funn og fornminner er for flere av kommunen innen Gaulas nedbørfelt bearbeidet til oversikter over de enkelte bygdelags forhistorie. Th. Petersen har skrevet Ålen og Haltdalens forhistorie (Th. Petersen 1936, 11f., 1949, 26f.). Fredrik Gaustad har skrevet om Singsås i forhistorisk tid i bygdeboka for Singsås (Gaustad 1962). Th. Petersen har behandlet forhistorien til et større område i en artikkel om "Den eldste norske bosetning i Øvre Gauldalen" i Nidaros 9.10.1926. Også S. Marstrander har satt funn og fornminner i en større sammenheng i sin beskrivelse av Trøndelags eldste historie (Marstrander 1954).

Alle opplysninger som er kommet Muséet i hende gjennom ovennevnte opptegnelser og registreringer, er forsøkt innarbeidet i denne rapporten.

6.2. Registrering i forbindelse med 10-års vern av Gaula.

De registreringene som er utført for dette prosjektet er bestemt av flere faktorer. For det første har Miljøverndepartementet definert intensjonen med undersøkelsene. Det er med henblikk på framtidig kraftutbygging undersøkelsene er iverksatt. Opplegget for registreringene hadde blitt et annet om det f.eks. var potensiell hyttebygging som var årsak til disse utredningene.

Lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50, er basis for alle registreringer av fornminner. Alle fornminnetyper som er nevnt i denne loven er fredet. Det er derfor disse fornminnene registreringene har søkt å påvise.

Disse registreringene har det vært nødvendig å tilpasse en økonomisk og tidsmessig ramme.

Den faglige innsikt har videre vært bestemmende for registreringenes utforming.

Alle disse momentene som er nevnt ovenfor, har den naturlige konsekvens at man må foreta prioriteringer i registreringsarbeidet. Det har ikke vært mulig å foreta registreringer i hele vassdraget. Registreringene i forbindelse med 10-års vernede vassdrag må derfor på ingen måte oppfattes som fullstendig. De kan gi en indikasjon på hva som fins av kulturminner.

Det er nødvendig å omtale de prioriteringer som er foretatt nærmere. De arkivdata DKNVS, Museet på forhånd satt inne med dekket for det meste lavereliggende deler av vassdraget eller for å si det med andre ord: der den menneskelige aktivitet i dag er størst (p.g.a. jordbruk). Ut fra dette var det naturlig å prioritere de områder som tidligere ikke var registrert arkeologisk, og konsentrere seg om utmarks- og fjellområder.

På denne måten kunne man samtidig forsøke å få en større bredde i fornminnebestanden. Det er nemlig all mulig grunn til å tro at "utmarks-fornminner" er sterkt underrepresentert i forhold til gravhauger f.eks. som er lettere å finne både fordi de som regel ligger i bebodde områder, men også fordi de rent fysisk vises bedre enn en steinalderboplass som bare kan lokaliseres ved et spadestikk.

Aktuelle vasskraftutbyggingsprosjekt har hatt betydning for hvor registreringene er satt inn. Områder som kan bli neddemt eller på annen måte bli berørt av en framtidig utbygging er prioritert. Generelt kan man si at områder i en viss nærhet av elver og vann har vært "interessante" ut fra Miljøverndepartementes målsetting med registreringene.

Dette har man allikevel ikke vært blindt bundet av. Man har forsøkt å legge et vidt kulturgeografisk perspektiv på registreringene. Det er f.eks. ikke riktig å hevde at bare de fornminner som blir liggende under vann etter en vassdragsregulering er berørt av utbyggingen. Fornminner kan ligge et godt stykke unna vannkanten og allikevel er det til syvende og sist relasjonen til vann som er utslagsgivende for plasseringen av fornminnet. Fornminner og vann er deler av et kulturlandskap. Endres landskapet endres også fornminnene.

Registreringene har stort sett foregått i grupper på to. Disse grupp-

ene har gått over deler av nedbørfeltet etter anvisning av den ansvarlige leder. Man har lett etter synlige så vel som ikke synlige fornminner. Til den siste gruppen hører steinalderboplasser. For å finne slike fornminner har man foretatt en rekke prøvestikk på egnede steder. Det som avslører en steinalderboplass er kombinasjonen av trekull og/eller avslag fra redskapsproduksjon i stein. En del synlige fornminner er også sjekket ved hjelp av spadestikk. Det kan f.eks. på overflaten være vanskelig å avgjøre om det dreier seg om en trekullmile eller en dyregrav. Her vil et spadestikk avgjøre dette.

Selv om man går systematisk rundt på leting etter fornminner, vil man aldri finne alle spor etter menneskelig aktivitet i terrenget. I mange tilfelle er det tilfeldigheter som avgjør om man oppdager en steinalderboplass f.eks. Derfor kan man med sikkerhet si at det innenfor nedbørfeltet til Gaula fins flere fornminner enn de vi har registrert. Eller sagt med andre ord: har man klart å påvise en type fornminner, er det overveiende sannsynlig at det fins flere enn de registrerte eksemplarene.

Det er på denne måten registreringene i forbindelse med 10-års vern av Gaula må brukes. Registreringene viser et utsnitt av det som finnes innenfor nedbørfeltet ikke mengden av fornminner. Dette utsnittet er heller ikke proporsjonalt etter som undersøkelsesintensiteten er ulik for de forskjellige fornminnetyper. Gravhauger er etter alt å dømme overrepresentert.

Registratorene har fått god hjelp av lokalbefolkningen, slik hjelp er helt uunnværlig i disse registreringene. Det vil favne for vidt å nevne alle som har gitt opplysninger, de skal imidlertid alle takkes.

Ansvarlig for registreringene har vært prosjektleder Lars F. Stenvik. Daglige ledere under feltarbeidet har for det meste vært magistergradsstudenter i arkeologi med lang feltpraksis. Assistentene har vært arkeologistudenter. Det er tilsammen utført 19 ukeverk feltregistreringer i Gaulavassdraget. I tillegg er det foretatt omfattende innsamling av arkivdata. Følgende personer har deltatt i feltarbeidet som ble utført somrene 1978-1980: Stud.mag.art. Gerd Bolstad,

stud.phil. Bjørg Gåsemyr, stud.phil. Tone Hornes, stud.phil. Anne Løken, stud.mag.art. Kjersti Randers, stud.phil. John-Steinar Rønning, stud.phil. Gunnhild Røthe, stud.mag.art. Hans Chr. Sjøborg og mag.art. Lars F. Stenvik.

7. KULTURMINNER

7.1. Innledning.

Lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner har vært bestemmende for hvilke kulturminner som er registrert. §4 i denne loven slår fast hvilke kulturminner som er fredet. I listen gjengitt i kap. 7.2.-7.7. er alle de kulturminner det har vært mulig å få rede på, ført opp.

Kulturminnene er gitt fortløpende nummerering nedstrøms vassdraget. Kulturminnene er videre for oversiktens skyld presentert bygdevis: Holtålen kap. 7.2., Singsås kap. 7.3., Budal kap. 7.4., Støren kap. 7.5., Sokndal kap. 7.6., Melhus kap. 7.7.

Kulturminnene er angitt ved stedsnavn. Etter stedsnavnet/gårdsnavnet er det ført opp hvilket kartblad kulturminnet fins på. Dette firesifrede tallet med romertall I-IV etter viser til kartbladnummer i M711-serien, målestokk 1:50 000. Kulturminnene er så langt det har vært mulig, stedfestet ved UTM-koordinater (for nærmere orientering om dette se kartbladenes nedre kant). Disse koordinatene er relativt grove slik at kartfestingene blir noe unøyaktig. Det er gitt en kort beskrivelse av de enkelte kulturminner eller kulturminnefelt. Under disse beskrivelsene er det oppgitt kilde for opplysningene (se litteraturliste bak).

Bakerst i rapporten vil man finne lokaliseringskart for de forskjellige kulturminnene. I tilknytning til kap. 4, er det utarbeidet kart som viser alle arkeologiske kulturminner i Gaulavassdraget.

Funn er datert til arkeologiske perioder:

Steinalder	Fram til ca. 1500 f.Kr.
Bronsealder	ca. 1500 f.Kr. - 500 f.Kr.

Eldre jernalder	ca. 500 f.Kr. - 600 e.Kr.
Yngre jernalder	ca. 600 e.Kr. - 1000 e.Kr.
Merovingertid	ca. 600 e.Kr. - 800 e.Kr.
Vikingtid	ca. 800 e.Kr. - 1000 e.Kr.
Middelalder	ca. 1000 e.Kr. - 1537 e.Kr.

7.2. Arkeologiske kulturminner i Holtålen.

Reg.nr. 1. Kjølifjellet

Funn fra yngre jernalder (T 16381).

På Kjølifjellet er det funnet en pilespiss av jern fra yngre jernalder (Th.Petersen 1945, 53).

2. Gaulhåen

Funn fra yngre jernalder (T 6678-83).

I en grav ved Gaulhåen er følgende gjenstander funnet:

Et enegget sverd, en celt, øks, hammer, rasp og meisel (K.Rygh 1902, 14).

3. Gaulhåen 1720 IV UTM 370 708

Nausttuft.

Ute på et langstrakt nes i Gaulhåen ligger en 5 x 2,5 m nausttuft gravd inne i bakken. Jordvoll rundt (Kristiansen 1979).

4. Meintjørna 1720 IV UTM 284 738

Steinbu.

På N-siden av Meintjørna er det registrert en oppmuring bak to store steiner. Stedet ligger nært et reintråkk.

Alder uviss (Kristiansen 1979).

5. Lille Tverråa 1720 IV UTM 244 686

Jernvinneplass.

Ved Lille Tverråa NV for Tverråvollen er det funnet en jernvinneplass (Oppl. ved R.Haugan).

6. Tverrdalen 1720 IV UTM ?

Jernvinne.

I Tverrdalen ca. 1,5 km ØNØ for Réitan stasjon, ligger en jernvinneplass (Chr. Lodgaard).

- Reg.nr. 7. Storbekken 1720 IV UTM 230 684
Tjæremile.
Ved Storbekken er det registrert en tjæremile (oppl. ved R.Haugan).
8. Bønsbudalen 1720 IV UTM 223 675
Tjæremile
Ca. 1,4 km NØ for Reitan stasjon, på Ø-siden av veien opp til Gaulhåen, ligger en tjæremile (oppl. ved R.Haugan).
9. Vebekken 1720 IV UTM 216 676
Jernvinne.
På Ø-siden av Vebekken ligger en jernvinneplass, ca. 1,2 km N for Reitan stasjon (oppl. ved R. Haugan).
10. Nyvollen 1720 IV UTM ?
Jernvinneplass
På Nyvollen seter i Killingdalen skal det være spor etter en jernvinne (Chr. Lodgaard).
11. Tverrdalen 1720 IV UTM 235 667
Jernvinneplass
I Tverrdalen ca. 1 km NØ for Vinstaåsen, er det spor etter jernutvinning (opp. v/R.Haugan).
12. Reitan 1720 IV UTM 218 673
Tjæremile
Ca. 700 m NØ for Reitan stasjon ligger en tjæremile (opp. v/R.Haugan).
13. Reitan 1720 IV UTM 210 673
Tjæremile
Ca. 500 m NØ for Reitan ligger en tjæremile (oppl. ved R.Haugan).
14. Reitan 1720 IV UTM 214 667
Tjæremile
Ca. 300 m N for Reitan stasjon skal det ligge en tjæremile (oppl. v/R.Haugan).

15. Reitan
Funn fra yngre jernalder (T 3608)
På Reitan er det funnet en hengelås som kan dateres til yngre jernalder (K.Rygh 1887, 96).
16. Reitan
Funn fra yngre jernalder (T 3607)
På Reitan er det funnet en øks fra yngre jernalder (K.Rygh 1887, 96).
17. Djupdalen
Funn fra yngre jernalder (T 1868)
I forbindelse med jernbanearbeid ble det funnet en øks fra yngre jernalder i Djupdalen (K.Rygh 1877,37).
18. Skordal 1720 IV UTM 206 655
Tjæremile
Rett NØ for Skordal er det rester etter en tjæremile (oppl. v.R.Haugan).
19. Skurudalen 1720 IV UTM 222 643
Jernvinneplass
Ca. 200 m S for jernbanebrua over Skuru ligger en jernbaneundergang. Ca. 300 m opp for denne er det en jernvinneplass (Chr. Lodgaard).
20. Strømneng 1720 IV UTM 206 680
Tjæremile
Ca. 700 m Ø for Strømneng ligger en tjæremile (oppl. v. R.Haugan).
21. Blesterslettet 1720 IV UTM 219 649
Tjæremile
På Blesterslettet er det spor etter en tjæremile (oppl. v. R.Haugan).
22. Holden statsalmenning 1720 IV UTM 194 619
Dyregrav
Ca. 225 m N for husene på Hollbakkèn (69/1) og 15 m Ø for riksvegen ligger en rund dyregrav (Holtålen 1975).

23. Våttåsen 1720 IV UTM 215 627
Gravfelt
Ca. 1 km S for Våttåsen ligger et gravfelt bestående av 4 runde hauger med diameter 6-7 m (oppl. v. R.Haugan).
24. Våttåsen 1720 IV UTM 213 639
Varde
På Våttåsen like ved trigonometrisk punkt er det spor etter fundament for varde (Holtålen 1975).
25. Blestermyra 1720 IV UTM 194 637
Jernvinneplass
Ved Blestermyra like ved Granlundvollen er det en jernvinneplass (oppl. v. R.Haugan).
26. Rognsåsjøen 1720 IV UTM 135 624
Dyregrav
På et nes ca. 200 m SØ for utløpet fra Rognsåsjøen ligger en dyregrav 2,5 x 1,5 m. Graven er 1.5 m dyp (Kristiansen 1979).
27. Rognsåsjøen 1720 IV UTM 143 615
Tuft
Ca. 300m ØSØ for Rognsåsjøen ligger en tuft 2 x 2 m. Herfra er det god utsikt over området omkring (Kristiansen 1979).
28. Svenskhaugan 1720 IV UTM 216 686
Gravfelt
Oppe på Graftåskjølen på det høyeste høydedraget SV for Bønsbudalen, ca. 2 km N for Reitan stasjon, ligger et gravfelt bestående av 7 gravhauger med tverrmål 6,5 - 8 m. Alle er gravd i tidligere (oppl.v. R.Haugan).
29. Gjellen 1720 IV UTM 182 656
Tjæremile
Ca. 800 m SV for Gjellen ligger en tjæremile (oppl. v. R.Haugan).
30. Gjellen 1720 IV UTM 182 659
Tjæremile
Ca. 700 m V for Gjellen ligger en tjæremile (oppl. v. R.Haugan).

31. Solandslia 1720 IV UTM 194 674
Tjæremile
Mellom Solandslia og Gaula ligger en tjæremile (oppl. v.R.Haugan).
32. Jordslia 1720 IV UTM 180 691
Tjæremile
Ca. 300 m V for Jordslia ligger en tjæremile (oppl. v. R.Haugan).
33. Haugen av Graftås 1720 IV UTM ?
Ildsted/varde
På et grusplatå i NV-skråningen ned fra Åsgrøbbba er det funnet en tilnærmet kvadratisk stenlegning 1,65 x 1,45 m. Oppå denne steinlegningen var det sot og aske (Holtålen 1975).
34. Åsgrøbbba 1720 IV UTM 207 696
Gravfelt med bautastein
På Åsgrøbbba en åsrygg opp for Haugen av Graftås (42/2), ligger et gravfelt bestående av minst 4 rundhauger, 2 langhauger og en bautastein (Holtålen 1975).
35. Graftås
Funn fra steinalder (T 17564)
På Bjørggården av Graftås er det funnet en flintspiss fra steinalder (Marstrander og Møllenhuss 1955, 80).
36. Graftås
Funn fra steinalder (tapt)
På Nyrønningen av Graftås (Megarden) er det funnet en skafthulløks som er kommet bort (arkivoppl.).
37. Graftås
Funn fra bronsealder (T 13600)
På Bårdshaug av Graftås er det funnet en celt av bronse (Th.Petersen 1927, 30).
38. Graftås
Funn fra yngre jernalder (T 17563)
På Bjørggården av Graftås er det funnet en øks som kan dateres til vikingtid (Marstrander & Møllenhuss 1955, 80).

39. Renolen
Funn fra eldre jernalder (T 18282)
På Renolen er det funnet en spydspiss som kan dateres til romertid (Møllenhuis 1962, -63, 128).
40. Renolen
Funn fra yngre jernalder (T 1876)
På Renolen er det funnet en spydspiss fra yngre jernalder (K.Rygh 1877,37).
41. Renolen
Funn fra yngre jernalder (T 14061)
På Renolen er det i en grav funnet et bisset, en saks og en pilesmiss (Th.Petersen 1929, 46).
42. Renolen
Funn fra yngre jernalder (T 14170)
På Renolen er det funnet en skålformet spenne som kan dateres til vikingtid (Th.Petersen 1930,13).
43. Grønli
Funn fra steinalder (T 13404)
På Grønli er det funnet en spydspiss av skifer (Th. Petersen 1926, 42).
44. Langland Søndre 1720 IV UTM 186 694
Gravfelt
På Langland søndre (92/6) ligger et gravfelt bestående av 7 runde hauger (tverrmål 4-10 m) og 2 ovale hauger (største mål 7,5 og 12m). Feltet ligger samlet mot kanten av Gaula (Holtålen 1975).
45. Langland 1720 IV UTM 18? 69?
Gravhaug
På Langland vestre (92/1) er det registrert en 12 m vid gravhaug (Holtålen 1975).
46. Langland
Funn fra steinalder (T 15370)
På Kårvollen av Langland er det funnet et køllehode av stein med skaftfure (Th.Petersen 1937,9).

55. Hansmoen av Kirkhus 1720 IV UTM 163 707
Gravhauger
På Hansmoen av Kirkhus (21/3) ligger 3 runde gravhauger med tverrmål 6-11 m (Holtålen 1975). Dette er restene av et felt som har bestått av minst 16 hauger.
56. Krokan av Kirkhus 1720 IV UTM 167 705
Gravhaug
I delegjerdet mellom Krokan (22/2) og Krokan (24/13) ligger en 10 m vid rundhaug (Holtålen 1975).
57. Kirkhus
Funn fra yngre jernalder (T 1874)
På Kirkhus er det funnet en øks fra yngre jernalder (K.Rygh 1877, 37).
58. Kirkhus
Funn fra yngre jernalder (T 4843-5)
På Kirkhus er det i en grav funnet en øks, pilespiss og 2 ringer til bisset (K.Rygh 1895, 50).
59. Kirkhus
Funn fra yngre jernalder (T 5225)
På Kirkhus er det funnet en pilespiss med kløftet blad (K.Rygh 1898, 3).
60. Kirkhus
Funn fra yngre jernalder (T 12372)
På Kirkhus er det funnet en ringnål, skjoldbule, pilespiss, 3 kniver, stykker av ljà, rester av sigd, rasp, fil, ildstål, ildflint, jernkrok, tøy og rester av skjelett (Th.Petersen 1921, 30f).
61. Kirkhus
Funn fra yngre jernalder (T 12557)
På Kirkhus er det i flere gravhauger funnet 11 pilespisser av jern og en syl (Th.Petersen 1922,32).

62. Løberg 1720 IV UTM 164 707
Gravhaug
Ca. 175 m SV for husene på gården ligger en rundoval gravhaug med største tverrmål 14 m (Holtålen 1975).
63. Almås 1720 IV UTM 158 713
Gravhauger
På Pålsenget av Almås, Lillestuen (gnr.15/4) ligger 2 runde gravhauger henholdsvis 6,5 m og 5 m i diameter (Holtålen 1975).
64. Almås 1720 IV UTM 158 714
Hustuffer
70 m V for SV-hjørnet av låven på Nordgård av Almås (14/1) ligger 2 hustuffer som muligens er fra nyere tid (Holtålen 1975).
65. Grytbakk 1720 IV UTM 154 713
Gammelt veifar
Ca. 75 m NØ for husene på Grytbakk er det spor etter den gamle kløvvegen, Almannvegen, nedover dalen (Generalplanregistrering Holtålen 1975).
66. Rydningen/Nesgården 1720 IV UTM 157 706
Gravfelt
På Elvemoen av Rydningen (18/1) og Nesgården av Almås (17/9) ligger 6 bevarte gravhauger av et felt som opprinnelig har bestått av minst 10 hauger. Haugene har tverrmål mellom 5,5 - 18 m (Holtålen 1975).
67. Rønningen
Funn fra yngre jernalder (T 12373)
På Haugen av Rønningen er det funnet 2 pilespisser med kløftet blad (Th.Petersen 1921,31).
68. Rønningen
Funn fra yngre jernalder (T 12374)
På Rønningen er det funnet en spydspiss og en remspenne fra yngre jernalder (Th.Petersen 1921, 31).

69. Rønningen
Funn fra yngre jernalder (T 12423)
På Rønningen er det funnet en pilespiss av jern (Th. Petersen 1921, 43).
70. Rønningen
Funn fra yngre jernalder (T 12424)
På Rønningen er det funnet en spydspiss av jern (Th. Petersen 1921, 43).
71. Myra
Funn fra eldre jernalder (T 14119)
På Myra er det funnet en slipestein av kvarts som kan være fra eldre jernalder (Th. Petersen 1930, 6).
72. Renos/Ven 1720 IV UTM 164 704
Gravhauger
På Finnlands-jalet ved grensen mellom Renos av Almås (15/8) og Ven (23/2) ligger 4 gravhauger. Alle har oval form, største bredde 16-12 m (Holtålen 1975).
73. Renos 1720 IV UTM 174 703
Gravhaug
10 m N for NØ-hjørnet av Renos av Stentrøa (94/8) ligger en 6,5 m vid gravhaug (Holtålen 1975).
74. Ventræet
Funn fra yngre jernalder (T 2716)
På Ventræet er det funnet en øks av jern (K. Rygh 1882,2).
75. Ventræet
Funn fra yngre jernalder (T 3590)
På Ventræet er det funnet en spydspiss av jern (K. Rygh 1887, 95).
76. Moan
Funn fra yngre jernalder (T 13108)
På Moan er det funnet en øks fra yngre jernalder (Th. Petersen 1925, 26).

77. Stene 1720 IV UTM 153 713
Trekullmile
25 m N for N-ligste uthus på eneboligen Liheim (10/15)
ligger en rund trekullmile 6,5 m vid (Generalplanregi-
strering Holtålen 1975).
78. Stene
Funn fra yngre jernalder (T 19389)
På Nordgjerdet av Stene er det funnet en celt av jern
(Farbregd 1974, 26).
79. Ålen
Funn fra yngre jernalder (T 3605-6)
På ukjent sted i Ålen er det funnet to sakser av jern som
kan dateres til yngre jernalder (K. Rygh 1887, 96).
80. Kjurrudalen 1620 I UTM 09? 50?
Dyregravssystem
Langs stien fra Hesjøen til Dalsbygda er det registrert
minst 20 dyregraver (oppl. v/ Eldbjørg Fossgård).
81. Kjurrudalen
Funn fra steinalder (T 16789)
I Kjurrudalen S for Hessjøen er det funnet et køllehode
av stein med skaftfure (Marstrander 1949, 26).
82. Hesjøen 1620 II UTM 104 562
Boplass
Ca. 150 m Ø for utløpet av Kjøla i Hesjøen er det regi-
strert en boplass på et tørt moreneplatå. Kull og kvarts-
avslag i prøvestikk (Kristiansen 1979).
83. Hesjøen 1620 II UTM 104 578
Steinrøys
Oppå en bakkekam N for en vik i Hesjøen ligger en lav
steinrøys. Røysa er overvokst av grantrær. Kan være
gravrøys (Kristiansen 1979).

99. Drøyvoll
Funn fra steinalder (T 18611)
På Drøyvoll er det funnet en skiveskraper av flint
(Marstrander 1965, 134).
100. Ramlo
Funn fra steinalder (T 10838)
På Ramlo er det funnet en skafthulløks av stein (K.Rygh
1913, 37).
101. Ramlo
Funn fra eldre jernalder (T 16612)
På Ramlo er det funnet et spinnehjul av brent leire som
kan dateres til eldre jernalder (Th.Petersen og S.Marstrander
1948, 115).
102. Ramlo
Funn fra yngre jernalder (T 4855)
På Ramlo er det funnet 5 tveeggede og en treegget pile-
spiss (K.Rygh 1895, 51).
102. Ramlo
Funn fra yngre jernalder (Tapt)
På Ramlo er det funnet en skiferhein i nærheten av funn-
stedet til pilespissene T 4855 (arkivopplysning).
103. Bjørgan 1620 I UTM ?
Jernvinne
Ved Vollbekken ovenfor Bjørgan er det registrert en ca.
40 m² vid og minst 1 m høy slagghaug (Chr.Lodgaard).
104. Heksem 1620 I UTM 096 793
Gravfelt
På Heksem (195/3 og 195/5) er det registrert et gravfelt
bestående av minst 15 gravhauger. Feltet er delt i 3 ad-
skilte grupper. Haugene har tverrmål fra ca. 5-30 m.
Feltet er Haltdalens eneste bevarte, kjente fornminnesam-
ling (Holtålen 1975).
105. Heksem
Funn fra steinalder (T 14484)
På Heksem er det funnet en steinkølle med skaftfure
(Th.Petersen 1932,10).

Reg.nr. 106. Heksem

Funn fra yngre jernalder (T 15994)

På Heksem er det funnet en pilespiss i en branngrav som kan dateres til merovingertid (Th.Petersen 1941, 9).

107. Heksem

Funn fra yngre jernalder (Tapt)

I en gravhaug på Heksem er det funnet et sverd som siden er gått tapt (arkivopplysning).

108. Prestegården

Funn fra steinalder (T 17545)

På Prestegården er det funnet en steinkølle med skaftfure (Møllarhus 1954, 109).

109. Yset

Funn fra steinalder (T 13393)

På Yset er det funnet et køllehode av stein med skaft-hull (Th.Petersen 1926, 41).

110. Bollingmo

Funn fra eldre jernalder (T 6502)

På Bollingmo er det funnet en spydspiss av jern fra eldre jernalder (K.Rygh 1901, 374).

111. Haltdalen

Funn fra yngre jernalder (T 18130)

På ukjent sted i Haltdalen er det funnet en øks som kan dateres til vikingtid (Møllarhus 1960, 101)

112. Storneset

Funn fra yngre jernalder (T 2296)

På Storneset er det funnet et nålebryne fra yngre jernalder (K.Rygh 1879, 219).

113. Alven (?)

Funn fra yngre jernalder (T 3811)

En øks fra yngre jernalder er oppgitt å være funnet på "Alven" i Haltdalen (K.Rygh 1888. 5).

114. Fagerås

1720 IV UTM 166 815

Ødegård

På Fageråsen i Aunegrenda skal det være spor etter gårdsbosetning. Gården er nevnt ca. 1430 (Th.Petersen 1949).

- Reg.nr. 115. Grøtlihaugen 1720 IV UTM 15? 82?
Ødegård
Ved Grøtlihaugen nederst i Oppgård - Midtaun-gjardet er
det gammel åkerjord og hustufter (Nygaard 1949).
116. Tverråa 1720 IV UTM ?
Dyregraver
Ved Tverråa skal det være flere dyregraver (Nygaard 1949).
117. Stor-Bellingsjøen
Funn fra steinalder (T 12952)
Ved Stor-Bellingsjøen er det funnet en skiferspiss (Th.
Petersen 1924, 49).
118. Nålsjøbekken 1620 I UTM 065 865
Dyregraver
På begge sider av skogsbilvegen N for samløpet mellom
Nålsjøbekken og Tverrbellinga ligger 10 dyregraver
(Kristainsen 1979).
119. Kløftvollen 1620 I UTM 020 810
Kullmile
Ca. 300 m SØ for avkjørselen til Kløftvollen ligger en
kullmile (8-10 m lang), ca. 3,5 m fra vegen (Kristiansen 1979)

7.3. Arkeologiske kulturminner i Singsås.

- Reg.nr. 120 Almås
Funn fra steinalder (T 16380)
På Almås er det funnet en skafthulløks av stein (Th.
Petersen 1945, 53).
121. Almås
Funn fra yngre jernalder (T 17939)
På Almås er det funnet en celt av jern som kan dateres
til yngre jernalder (Møllenhuis 1958. 105).

Reg.nr. 122. Morken

Funn fra yngre jernalder (Tapt)

På Morken er det funnet et sverd og en celt som siden er gått tapt (arkivopplysning).

123. Reitan

Funn fra steinalder (T 13394)

På Reitan er det funnet en bladformet pilespiss av kvarts (Th.Petersen 1926, 41).

124. Tildran

Funn fra eldre jernalder (T 14125)

På Tildran er det funnet en rakekniv av jern fra eldre jernalder (Th.Petersen 1930, 7).

125. Høggåsen 1620 I UTM 873 834

Dyregraver

Ved Høggåsen under gården Kot fins det en del dyregraver (Gaustad 1962, 32).

126. Høggåsen 1620 I UTM 873 834

Ødegård

På Høggåsen er det registrert åkerreiner og hustufter (arkivopplysning).

126b. Kvernmoen UTM?

Ødegård

På Kvernmoen i Singsås er det observert åkerreiner. Stedet er nevnt i skriftlige kilder på 1600-tallet (arkivopplysning).

127. Singsås 1620 IV UTM?

Gravhauger og bautastein

På Singsås står en nesten 5 m høy bautastein. På flere bruk under Singsås er det registrert minst 7 gravhauger (Gaustad, 1962, 31).

128. Singsås

Funn fra eldre jernalder (tapt)

På Singsås er det funnet en spiralformet betalingsring av gull. Den er siden kommet bort (arkivopplysning).

Reg.nr. 129. Singsås

Funn fra eldre jernalder (tapt)

På Singsås er det funnet et leirkar i en steinkiste (arkivopplysning).

130. Singsås

Funn fra yngre jernalder (T 2296)

I et grustak på Singsås er det funnet et hengebryne av skifer (K.Rygh 1879, 219).

131. Singsås

Funn fra yngre jernalder (T 16260)

På Singsås er det funnet et sverd fra vikingtid (Th. Petersen 1944, 8).

132. Singsås

Funn fra yngre jernalder (tapt)

I en gravhaug på Singsås er det funnet hesteko, lenke, spore, sverd og spydspiss. Disse sakene er siden kommet bort (arkivopplysning).

133. Singsåsaunet

Funn fra steinalder

På Singsåsaunet er det funnet en pilespiss av skifer.

134. Kirkvoll 1620 IV UTM 86? 81?

Gravhaug

På Utstuen bnr. 1 av Kirkvoll er det registrert en gravhaug (Gaustad, 1962, 35).

135. Kirkvoll

Funn fra steinalder

På Kirkvoll er det funnet en pilespiss av skifer.

136. Kistskarven 1620 I UTM 917 694

Dyregraver

Ca. 600 m NV for Kistskarven og på V-siden av veien ligger 5 dyregraver på rekke nedover mot Fora (Kristiansen 1979).

- Reg.nr. 137. Nekkjådalen 1620 I UTM 943 645
Dyregrav
Kloss i stien på Ø-siden av Nekkjåa ligger en dyregrav med steiner i veggene (Kristiansen 1979).
138. Råa 1620 I UTM 903 724
Dyregraver
Ca. 400 m SØ for Råa ligger et dyregravssystem bestående av 5 graver med diameter 2,5 - 3,5 m (Kristiansen 1979).
139. Råa 1620 I UTM 904 725
Kullmile
Ca. 50 m Ø for hytta på Råmoen ligger en kullmile (Kristiansen 1979).
140. Råa 1620 I UTM 903 722
Jernvinne
I elvekanten mot Fora ca. 10 m nedenfor veien og ca. 250 m S for dyregravene på Råmoen, ligger en jernvinne-plass (Kristiansen 1979).
141. Trollhaugtjørnan 1620 I UTM 896 720
Jernvinneanlegg
Ved Trollhaugtjørnan SV for Råa er det en slagghaug på en forhøyning midt i et myrområde (Kristiansen 1979).
142. Sandrød
Funn fra yngre jernalder (T 7115)
På Sandrød er det funnet en øks fra yngre jernalder (K.Rygh 1903, 14).
143. Fløttan
Funn fra steinalder (T 12089)
På Fløttan er det funnet en tykknakket tverrøks (Th. Petersen 1919, 25).
144. Fløttan
Funn fra steinalder (T 12090)
På Fløttan er det funnet en tykknakket, rettegget skifer-øks (Th.Petersen 1919, 25).

Reg.nr. 145. Mørset

Funn fra steinalder (T 18175)

På Mørset er det funnet en skiveskraper av flint
(Møllarhus 1960, 111).

146. Mørset

Funn fra eldre jernalder (T 16438)

På Mørset i Fordalen er det funnet et kvartsbryne som kan
være fra eldre jernalder (Th.Petersen 1946, 25).

147. Forset

Funn fra yngre jernalder (T 1867)

På Forset er det i en branngrav på Nordstuhaugen
funnet en spydspiss av jern (K.Rygh 1877, 37).

148. Forset

Funn fra yngre jernalder (T 13150)

På Forset er det i en branngrav funnet et sverd og en
spydspiss som kan dateres til vikingtid (Th.Petersen
1925, 37).

149. Forset

Funn fra yngre jernalder (T 17466)

På Forset er det funnet en celt av jern (Møllarhus 1953, 137).

150. Mølavollen

Funn fra yngre jernalder (T 18555)

På Mølavollen er det funnet en pilespiss av jern (Møllarhus
1964, 185).

151. Vinsnes

Funn fra yngre jernalder (T 15989)

På Vinsnes er det funnet en øks fra yngre jernalder.

Funnet stammer trolig fra en branngrav (Th.Petersen 1941, 9).

152. Talsnes

Funn fra yngre jernalder (T 11916)

I en branngrav på Talsnes som har inneholdt minst 2 be-
gravelser, er det funnet to tveeggede sverd, et enegget
sverd, to spydspisser, en øks, to skjoldbuler, to bissel,
jernbeslag, klinknagle med bronsehode og tøylebeslag
(Th.Petersen 1918, 25).

Reg.nr. 153. Talsnes

Funn fra yngre jernalder (T 11938)

I en branngrav på Talsnes er det funnet to skålformede draktspenner, en jernsaks og en jernøse (Th.Petersen 1918, 39).

154. Talsnes

Funn fra yngre jernalder (T 13373)

På Talsnes er det funnet et plogskjær av jern som kan dateres til yngre jernalder (Th.Petersen 1926, 36)

155. Grytdal

Funn fra steinalder (T 11960)

På Grytdal er det funnet en skafthulløks (Th.Petersen 1919, 4).

156. Kot

Funn fra steinalder (T 4812)

På Kot er det funnt en steinøks (K.Rygh 1895, 48).

157. Setereng

Funn fra yngre jernalder (T 17434)

På Setereng er det funnet en celt av jern (Møllarhus 1953, 129).

158. Nordløkka

Funn fra steinalder

På Nordløkka er det funnet en flintdolk.

159. Nordløkka

Funn fra steinalder (T 16293)

På Nordløkka, Kotsøy, er det funnet en bladformet pile-spiss av kvarts (Th.Petersen 1944, 16).

160. Hetling

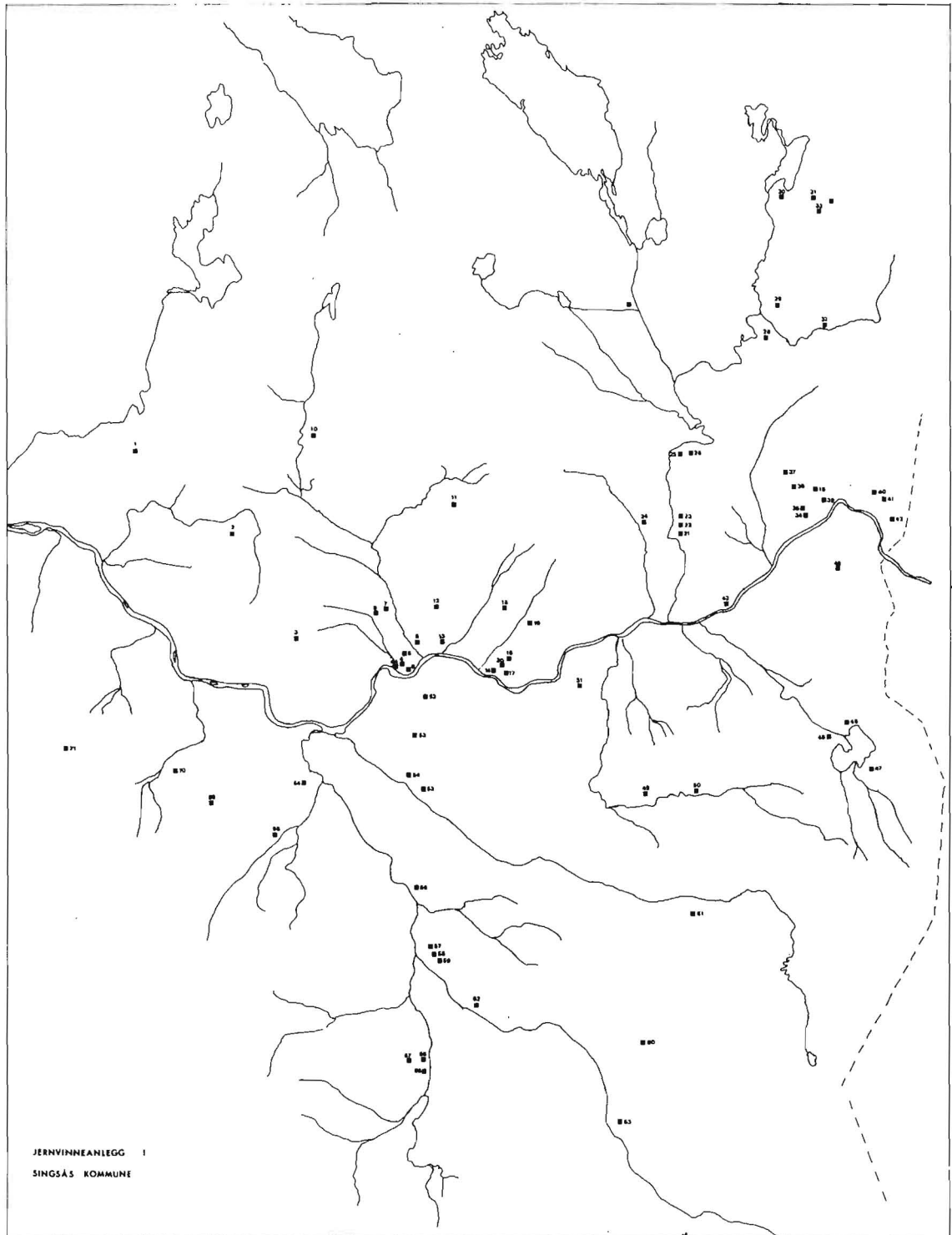
Funn fra yngre jernalder (T 3414)

På Hetling er det funnet et bisselmunnbitt av jern fra yngre jernalder (K.Rygh 1886, 1).

161. Rød

Funn fra yngre jernalder (T 12408)

På Lillerønningen av Rød er det funnet en øks i en brannbegravelse (Th. Petersen 1921, 40).

Reg.nr. 164. forts.

Kulmo, nr.52. Svartåsene, Dragsås Statsalmenning, nr.53. Småslagghaugen, Skavliåsen, nr.54. Ranvås, nr.55. Blesterhaugen Ramnås, nr.56. Nyvollen Fløttum, nr.57. Løvrøds-kjølen, nr.58. Bøttenlausbekken, Løvrød, nr.59. Svarthammeren, Løvrød, nr.60. Storøyan og Småøyan, Fordalen, nr.61. Litjkjølen, Råvollen, Herjådalen, nr.62. Rømoen, Fordalen, nr.63. Storøyan, Fordalen, nr.64. Kvernørød, nr.65. Nyådalen, nr.66. Nyådalen, nr.67. Jarådalen, nr.68. Slåttlivollen, Kvernørød, nr.69. Forossetra, Foros, nr.70. Hammerfossen, Vinsnes, nr.71. Smibubekken, Høykittelen ved grensen mot Budal.

7.4. Arkeologiske kultuminner i Budal.

Reg.nr. 165. Steinfjellet

Funn fra steinalder (T 13073)

Mellom Steinfjellet og Forelsjøen er det funnet en pile-spiss av rødbrun skifer tett ved almannveien (Th. Petersen 1925, 17).

167. Forelsjøen 1620 II UTM 927 532

Tuft

2 m S for gravhaugen ved Forelsjøen, ligger en tuft bygd av store steinheller med jordvoll omkring. Det er tradisjon om samisk bosetning her. Tufta måler ca. 3 x 4 m . (Stenvik 1979).

168. Forelsjøen 1620 II UTM 925 529

Haug med steinsetting omkring

I en relativt bratt sørskråning ned mot Forelsjøen, ligger en liten toppet haug med en nærmest firkantet steinsetning omkring. Steinsetningen tangerer stien langs vannet i nedre kant og består av små flate heller. Anleggets funksjon er ukjent, men det kan dreie seg om samisk offerplass (Stenvik 1979).

169. Forelsjøen 1620 II UTM 921 524
Steinbu
Ca. 400 m S for Budalshytta ligger en sammenrast steinbu
3 x 3 m tett ved den gamle Pilgrimsvegen (Stenvik 1979).
170. Forelsjøen 1620 II UTM 923 517
Dyregrav
I en steinur ca. 1 km S for Budalshytta, kloss inntil
stien som går under Forelhogna, ligger en oppmurt dyre-
grav. Her er den eneste framkommelige passasjen gjennom
uren (Stenvik 1979).
171. Forelsjøen 1620 II UTM 931 508
Tuft
På en morenetange i den søndre del av Forelsjøen, ligger
en tuft 3 x 5 m. Muligens fra nyere tid. Flate steiner
markerer veggene (Stenvik 1979).
172. Skogheim seter
Funn fra yngre jernalder
På Skogheim seter er det funnet en øks fra vikingtid.
173. Tomo 1620 IV UTM 820 645
Dyregravssystem
Mellom Kjelvollen og Vollaåsen over Tomoen går et dyre-
gravssystem bestående av 49 dyregraver. Systemet er
ca. 4 km langt. Det er sannsynlig at det er elg som man
har fanget. (Stenvik 1979).
174. Tomo 1620 IV UTM 824 648
Gravhauger og ødegård
På Vollen ca. 500 m NØ for Tomo og på den andre siden
av Bua, er det registrert 2 gravhauger, en 7 m vid rund-
haug og en 10,5 m lang og 3,8 m bred langhaug. Haugene
reflekterer trolig gårdsbebyggelse (Stenvik 1980).

- Reg.nr. 175. Tomo 1620 IV UTM 820 645
Tjæremiler
Ca. 200 m S for Tomo ligger 4 tjæremiler av stokkeplatt-
typen i myrkanten mot dyrka mark (Svein Tomo).
176. Tomo 1620 IV UTM 820 645
Jernvinner
Rundt Tomo har Svein Tovmo registrert minst 6 jernvinne-
plasser langs Bua. Disse jernvinne plassene er kartfestet
(jfr. kartutsnitt).
177. Tomo 1620 IV UTM 820 645
Trekullmiler
Rundt Tomo har Svein Tovmo registrert minst 17 trekull-
miler (jfr. kartutsnitt).
178. Tomo 1620 IV UTM 820 645
Ildsted
Svein Tovmo har lokalisert et ildsted tett ved Tomo ca.
 $\frac{1}{2}$ m under bakken. Her var det således mye kokstein
(sprukket stein) (opplyst ved Svein Tovmo).
179. Tomo 1620 IV UTM 820 645
Samisk boplass
Ved Tovmoen sto ved begynnelsen av dette århundre en
samegamme. Stedet var benyttet som boplass, i alle fall så
tidlig som midten av forrige århundre (Sømark 1971, 213).
180. Storbudalen 1620 IV UTM 77?70?
Gravhaug
På Moen av Storbudal skal det i en ca. 8 m vid gravhaug
være rester av en steinkiste i dagen (arkivopplysning).
181. Storbudal
Funn fra yngre steinalder (T 16334)
På Storbudal er det funnet et sverd fra vikingtid (Th.
Petersen 1945, 32).

- Reg.nr. 182. Krigsvollmarka UTM?
Jernvinneplass
I Krigsvollmarka ved Blesterslettet og Blesterslettlia, ligger det flere slagghauger etter jernutvinning (Chr. Lodgaard).
183. Finnhaugen 1620 IV UTM ?
Samisk boplass
Ved Finnhaugen stod ved midten av forrige århundre en samisk gamle (Sømark 1971, 123).
184. Ensjøen 1620 III UTM ?
Pilefunn
På Skrubbtangen ved Ensjøen ble det funnet pilespisser i forrige århundre. Pilespissene har vært oppbevart på Enli gård, men er nå bortkommet (opplyst v. Eiliv Enlid).
185. Finntjørna 1620 III UTM 798 547
Samisk offersted
Ca. 150 m SSØ for våningshuset på Finntjørnsetra på S-siden av Ena, ligger en ca. 4 m høy haug på elve-sletten. Inntil S-siden av denne er det lagt opp noen steiner på rekke som iflg. tradisjon er et samisk offersted (Søborg 1979).
186. Finntjørn 1620 III UTM 797 548
Samiske gammetufter
Ca. 350 m VNV for sæterhusene på Finntjørn, på NØ-siden av Ena, er det to gammetufter med diameter henholdsvis 6 og 6,5 m (Søborg 1979).
187. Finntjørna 1620 III UTM 795 548
Dyregravssystem
På en tørr mo NV for grasvollen på Finntjørnsetra og NV-over ligger et dyregravssystem. Her skal således i alt være 34 graver hvorav 10 ble registrert i forbindelse med 10-års vern (Søborg 1979).

- Reg.nr. 188. Finntjørn 1620 III UTM 787 554
Dyregrav
Ca. 700 m NV for de registrerte dyregraver på Finn-
tjørnsetra og ca. 200 m SØ for fossen i Ena, ligger en
dyregrav tett ved stien (Søborg 1979).
189. Maureggvollen 1620 III UTM 775 548
Dyregraver
50-100 m fra Lille Ena der den renner ut i Store Ena og
oppå en terrasseflate, skal det ligge dyregraver (opp-
lysning v. Jens Sætermoen).
190. Enlivollen 1620 III UTM 739 579
Dyregrav
På NØ-siden av Ena ved Enlivollen (eg. Hiåvollen) skal
det være en dyregrav ute i myr (opplyst v. Jens Sætermoen).
191. Enmovollen 1620 III UTM 756 573
Dyregrav
Ca. 250 m SØ for Enmovollen ligger en dyregrav ca. 4 m i
diameter og 1,7 m dyp (Søborg 1979).
192. Enmovollsetra 1620 III UTM 754 570
Dyregraver
Det skal være minst 2 dyregraver ved Gjelvollen/Enmovollen
(opplyst v. John Ottar Endalsvollen).
193. Gjelvollen 1620 III UTM 752 570
Dyregraver
Ca. 400 m S for Gjelvollen seter ligger 2 dyregraver på
hver sin side av seterveien (Søborg 1979).
194. Endalsvollsetra 1620 III UTM 748 572
Kullmile
SSV for Endalsvollsetra ca. 50 m SØ for høyløe i myr,
ligger en ikke nedbrent kullmile (opplyst v. John Ottar
Endalsvollen).
195. Hiåsjøen 1620 III UTM 720 528
Tufter
Omtrent midt på Ø-siden av Hiåsjøen, ca. 50 m SØ for en
smal vik, ligger 3 tufter gravd inn i en haug (Søborg 1979).

- Reg.nr. 196. Hiåsjøen 1620 III UTM 716 539
Steinalderboplass
På en terrassekant ca. 60 m ØNØ for stedet Hiåsjøen
snevres inn mot utløpet, ligger en steinalderboplass.
Her er således funnet flintavslag (Søborg 1979).
197. Hiåsjøen 1620 III UTM 720 513
Steinbu
På Ø-siden av Hiåa midt mellom Store og Lille Hiåsjøen,
skal det være en steinbu (opplyst v. Jens Sætermoen).
198. Hestflottavollen 1620 IV UTM 738 600
Dyregrav
40-50 m N for husene på Hestflottavollen skal det ha
ligget en dyregrav som ble igjenfylt i forbindelse med
veibygging (opplyst v. John Ottar Endalsvollen).
199. Hestflåtsetra UTM ?
Jernvinne
Ved Hestflåtsetra skal det være spor etter jernvinne
(Chr. Lodgaard).
200. Storrødsvollen 1620 IV UTM 736 613
Dyregrav
Ca. 300 m SV for Storrødsvoll seter og ca. 30 m S for
en myr, ligger en dyregrav 10 m VNV for veien (Søborg
1979).
201. Storrødsvollen 1620 IV UTM 737 614
Kullmile og tjæremile
S for Storrødsvollen skal det ligge en tjæremile i myr.
Her skal også være en ubrent kullmile (opplyst v.
John Ottar Endalsvollen).
202. Setermoen
Funn fra steinalder (T 16238)
På Setermoen er det funnet et køllehode med skaftfure
av stein (Th. Petersen 1944,4).
203. Jamtli 1620 IV UTM 738 686
Kullmile og tjæremile
Mellom veien Enodd-Endalen og Vassmyra, ligger en kull-
mile 10 m i tverrmål og en tjæremile 2 m vid (Søborg 1979).

- Reg.nr. 204. Bjørbekken UTM ?
Jernvinne
Ved Bjørbekken i Endalen i nærheten av Oddbrua er det en slagghaug (Chr. Lodgaard).
205. Endal 1620 IV UTM 745 665
Jernvinne
60 m SØ for våningshuset på Endal gård ligger en jernvinne plass på toppen av en skråning ovenfor Storbekken (Sjøborg 1979).
206. Endal UTM?
Jernvinne plass
Ved Blestermyra ved gården Endal er det flere slagghauger (Chr. Lodgaard).
207. Bakken 1620 IV UTM 756 761
Gravhauger
Ca. 150 m ØSØ for våningshuset, 40 m NØ for veien, ligger to gravhauger henholdsvis 8 m og 11 m i tverrmål (Sjøborg 1979).
208. Sørli
Funn fra eldre jernalder (T 17281)
På Sørli er det funnet en beltstein (ildstein) av kvarts som dateres til eldre jernalder (Marstrander 1952, 141).

7.5. Kulturminner i Støren.

- Reg.nr. 209. Røsbjørgen
Funn fra steinalder (T 952)
På Røsbjørgen er det funnet en steinøks med ufullstendig skafthull (K. Rygh 1872, 55).
210. Røsbjørgen
Funn fra steinalder (T 2871)
På Røsbjørgen er det funnet en spydspiss av grå skifer (K. Rygh 1882, 14).

Reg.nr. 211. Røsbjørgen

Funn fra yngre jernalder (T 3224)

På Røsbjørgen er det funnet en spydspiss av jern
(K.Rygn 1884, 7).

212. Bones 1620 IV UTM 748 859

Gravhauger og bautasteiner

På Bones er det registrert 2 gravhauger. På den ene som
ligger på en raskant mot Gaula, ligger 3 bautasteiner
(arkivopplysning).

213. Bones

Funn fra steinalder (T 12983)

På Bones er det funnet en skafthulløks ca. 1 km fra
gården oppe i utmarka i en røys (Th.Petersen 1924, 57).

214. Bones

Funn fra steinalderen (T 13945)

På Bones er det funnet en tykknakket flintøks (Th.Petersen
1929, 15).

215. Bones

Funn fra yngre jernalder (T 9622)

På Bones er det funnet en øks av jern som stammer fra
yngre jernalder (K.Rygh 1911, 10).

216. Bones

Funn fra yngre jernalder (T 15274)

På Bones er det funnet en øks av jern som kan dateres
til vikingtid (Th.Petersen 1936, 29).

217. Bones

Funn fra yngre jernalder

På Bonesvoll av Bones er det funnet en øks av jern som
kan dateres til yngre jernalder.

218. Refset

Funn fra steinalder (T 6029).

På Refset er det funnet en tilhugget stein (K.Rygh
1900, 268).

Reg.nr. 219. Refset

Funn fra eldre jernalder (T 1645)

På Refset er det funnet en bøylespenne fra eldre jernalder (K.Rygh 1876, 84).

220. Refset

Funn fra eldre jernalder (T 5992)

På Refset er det funnet en beltestein (ildslagningsstein) fra eldre jernalder (K.Rygh 1900, 267).

221. Røttem

Funn fra yngre jernalder (Haz 35920)

På Røttem er det funnet et økseblad av jern fra yngre jernalder.

222. Røttem

Funn fra yngre jernalder (Haz 35921)

På Røttem er det funnet 2 celter som kan dateres til yngre jernalder.

223. Tilset

Funn fra yngre jernalder (T 8294)

På Tilset er det funnet en øks fra yngre jernalder (K.Rygh 1907, 31).

224. Rogstad

1621 III UTM 69? 88?

Hustuft

I en hustuft på Rogstad er det gjort funn fra jernalder/middelalder.

255. Rogstad

Funn fra steinalder (T 18251)

På Rogstad er det funnet en kølle av stein (Møllarhus 1961, 36).

226. Rogstad

Funn fra steinalder (tapt)

På Rogstadmoen er det funnet en kølle av stein på den øvre terrasse ovenfor husene (arkivopplysning).

- Reg.nr. 227. Rogstad
Funn fra yngre jernalder (T 7641)
På Rogstad er det funnet en pilespiss av jern (K.Rygh 1905, 21).
228. Rogstadsetra 1620 IV UTM 684 860
Gravhaug
På Rogstadsetra skal det være en liten gravhaug, der det er påtruffet et oppmurt kammer under jorden (arkivoppl.).
229. Lillebjørgen
Funn fra steinalder (tapt)
På Lillebjørgen er det funnet en kvernstein av steinalder-type. Tvilsom. (arkivopplysning).
230. Mosand
Funn fra eldre jernalder (T 13325)
På Mosand er det funnet en øks av jern som må dateres til eldre jernalder (Th.Petersen 1926, 27).
231. Skarvoll 1621 III UTM 656 896
Gravhauger
På Skarvolls grunn ligger Purkhauge, en stor gravhaug, der er dessuten registrert hauger i nærheten av sagbruket. Likeledes er det påvist en gravhaug på et nydyrkingsfelt (A.S.Alsvik).
232. Skålvoll
Funn fra steinalder (T 1814)
På Skålvoll er det funnet en fragmentarisk flintdolk (K.Rygh 1877, 32).
233. Skålvoll
Funn fra steinalder (T 12355)
På Tangen av Skålvoll er det funnet en skafthulløks (Th.Petersen 1921, 25).
234. Skålvoll
Funn fra steinalder (T 16409)
På Skålvoll er det funnet en del av en skafthulløks (Th.Petersen 1946, 14).

Reg.nr. 235. Skålvoll

Funn fra steinalder (T 18566)

På Skålvoll er det funnet en tykknakket firesidig steinøks (Marstrander 1965, 123).

236. Støren prestegård

Funn fra steinalder (T 1)

På Støren prestegård er det funnet en flintdolk som er det første katalogiserte funn ved DKNVS Muséet (K.Rygh 1871, 2).

237. Støren prestegård

Funn fra eldre jernalder (T 99-100)

På Støren prestegård er det funnet to spydspisser av jern som dateres til eldre jernalder (K.Rygh 1871, 28).

238. Støren prestegård

Funn fra eldre jernalder (T 101)

På Støren prestegård er det funnet en spydspiss av jern fra eldre jernalder (K.Rygh 1871, 28).

239. Støren

Funn fra yngre jernalder (T 102)

På Støren er det funnet en liten spydspiss fra yngre jernalder (K.Rygh 1871, 28).

240. Støren

Funn fra yngre jernalder (T 16349)

På Støren er det funnet en øks av jern fra yngre jernalder (Th.Petersen 1945, 36).

241. Støren

Funn fra yngre jernalder (T 17284)

På Støren er det funnet en øks fra yngre jernalder (Marstrander 1952, 141).

242. Støren

Funn fra yngre jernalder (Tapt)

På Støren er det funnet 3 økseblad, 2 sverd og 1 spydspiss. Sakene må stamme fra flere begravelser. Bortkommet.

Reg.nr. 243. Støren prestegård

Funn fra yngre jernalder (Tapt)

På Støren prestegård er det funnet øks og sverd som etter beskrivelsen synes være fra yngre jernalder. Sakene er bortkommet (arkivopplysning).

244. Voll

Funn fra yngre jernalder (tapt)

På Voll er det funnet et sverd og en øks som siden er kommet bort (arkivopplysning).

245. Haukdal 1620 IV UTM ?

Gravhauger

På Haukdal er det registrert en gravhaug på innmarka (gnr. 56/1). På gnr. 58/1 er det registrert 10 avlange hauger som muligens er store rotvelt. På Haukdal Lille skal det være en gravhaug (arkivopplysning).

246. Haukdal

Funn fra steinalder (T 18973)

På Haukdal er det funnet en del flintavslag som stammer fra redskapsproduksjon i flint (Stalsberg Alsvik og Farbregd 1969, 18).

247. Haukdal

Funn fra steinalder (T 19382)

På Haukdal er det funnet en skafthulløks (Farbregd 1974, 22).

248. Skjærli

Funn fra steinalder (T 17250)

På Skjerli er det funnet en ufullstendig skafthulløks av stein (Marstrander 1952, 132).

249. Skjærli

Funn fra yngre jernalder

I en grav på Skjærli er det funnet et skjelett, et sverd og en øks.

250. Øyen 1621 III UTM ?

Gravhaug

Ved Sokna rett opp for Øyen skal det være en gravhaug på Fjelløkka (arkivopplysning).

Reg.nr. 251. Soknes

Funn fra yngre jernalder (T 16413)

På Soknes er det funnet en øks av jern som kan dateres til yngre jernalder (Th.Petersen 1946, 15).

252. Soknes

Funn fra yngre jernalder (tapt)

På Lunden av Soknes er det funnet en sverdklinge som nå er bortkommet (arkivopplysning).

253. Soknes

Funn fra yngre jernalder (tapt)

På Soknes er det funnet en sverdklinge og et bryne som senere er gått tapt (arkivopplysning).

254. Soknes

Funn fra yngre jernalder

På Soknes er det i en brent grav funnet spyd, kniv, knusestein og brente bein.

255. Frøset

1621 I UTM ?

Gravfelt

På Frøset er det registrert 5 gravhauger langs en bakkekant omlag 300 m S for husene på gården (arkivopplysning).

7.6. Arkeologiske kulturminner i Sokndalen.

Reg.nr. 256. Sandfjellet

Funn fra yngre jernalder (T 14626)

På Sandfjellet er det funnet en pilespiss av jern som kan dateres til yngre jernalder (Th.Petersen 1933,3).

257. Sunnlisetra

1620 IV UTM ?

Dyregraver

Rett S for Sunnlisetra skal det være et system av dyregraver bestående av 13 graver. Gravene ligger mellom Hauka og Litlehauka (opplyst v. Jon Snøfugl).

- Reg.nr. 258. Gorset fellesseter 1620 IV UTM 684 671
Jernvinne
Ca. 100 m NNV for Gorsetsetra er det registrert slagg i
et område på 6 x 7 m mot bekken (Søborg 1979).
259. Gorsetsetra 1620 IV UTM 684 674
Dyregrav
I et skar på N-siden av fellesbeitemark skal det ligge en
dyregrav (opplyst v. Ivar Åsen).
260. Gorsetsetra 1620 IV UTM ?
Dyregraver
I et område mellom Gorsetsetra og Hasselbrautsetra ca.
1,5 km lenger N, skal det være flere dyregraver (opplyst
v. Ivar Åsen).
261. Asklundsetra 1620 IV UTM 696 677
Jernvinne og kullmile.
Ca. 80 m ØSØ for Asklundsæter ligger en 1 m vid og
35 cm dyp grop med slagg omkring i et område på 6 x 4 m.
7 m NØ for gropen ligger en 1,2 m vid og 0,3 m dyp kull-
mile (Søborg 1979).
262. Hongrødsetra 1620 IV UTM 703 705
Dyregrav
Ca. 200 m N for Hongrødsetra skal det være en dyregrav
(opplyst v. Sigurd Haugen).
263. Lyset 1620 IV UTM 710 730
Dyregrav
Vest for Amdalvolltjørn ved Lyset skal det være en dyre-
grav (opplyst v. Erling Gynnel).
264. Lyset 1620 IV UTM 714 734
Dyregrav
Ca. 1 km ØNØ for Lyset skal det ligge en dyregrav
(opplyst v. Sigurd Haugen).

- Reg.nr. 265. Lyset 1620 IV UTM 692 738
Jernvinne
Ved bekken mellom Sunnlisetra og Heggvollen skal det være
en jernvinneplass (opplyst v. Sigurd Haugen).
266. Dalseng 1620 IV UTM 695 764
Kullmile
7 m N for Blesterbekken og ca. 100 m ø for veien mellom
Moholtet og Vollan, ligger en kullmile (5 m i tverrmål) i
myr (Søborg 1979).
267. Dalseng 1620 IV UTM 695 763
Jernvinne
Ved Blesterbekken skal det være spor etter jernutvinning
(opplyst v. Erling Gynnel).
268. Økdal
Funn fra yngre jernalder (T 16629)
På Økdal er det funnet en øks av jern som kan dateres
til vikingtid (Petersen og Marstrander 1948, 120).
269. Gorset
Funn fra yngre jernalder (T 14648)
På Gorset er det funnet en øks som kan dateres til yngre
jernalder (Th. Petersen 1933, 9).
270. Hage
Funn fra eldre jernalder (T 14024)
På Hage er det funnet en beltestein fra eldre jernalder
(Th. Petersen 1929, 33).
271. Steinbru 1620 IV UTM 672 812
Gravhaug
På Åsen 300 m NV for gårdstunet ligger en gravhaug 9 m
i tverrmål. Her er gravfunnet T 14071 gjort (Søborg 1979).
272. Steinbru
Funn fra yngre jernalder (T 12957)
På Steinbru er det funnet en spydspiss av jern fra yngre
jernalder (Th. Petersen 1924, 50).

Reg.nr. 273. Steinbru.

Funn fra yngre jernalder (T 14071)

På Steinbru er det funnet en øks av jern og et hengebryne som kan dateres til yngre jernalder (Th.Petersen 1929, 47).

274. Ferdamannveien 1620 IV

Gammel ferdselsvei

En gammel veglei har gått over Grønset og Ferdamannsfjellet til Vinstad, Seterdalen (Bjørgan) og til Innset i Rennebu. Her fins flere steder kavelbruer i myr (opplyst v. Ole O.Fagerbæk).

275. Fagerbekksetra 1620 IV UTM 632 653

Dyregraver

Ca. 300 m N for Fagerbekksetra skal det ligge 2 dyregraver (opplyst v.Ola O.Fagerbæk).

276. Grønsetsetra 1620 IV UTM 648 692

Jernvinne

På Limyra ved Grønsetsetra skal det være spor etter jernutvinning (opplyst v. Ola O.Fagerbæk).

277. Grønset 1620 IV UTM 650 689

Jernvinne

Ved Grønset skal det være spor etter jernutvinning (opplyst v.Ola O.Fagerbæk).

278. Grønset 1620 IV UTM 644 685

Jernvinne

Ved Grønset ved Lille Stavilla skal det ligge en jernvinne-plass (opplyst v. Ola O. Fagerbæk og Arne Moshaug).

279. Grønset 1620 IV UTM 654 684

Dyregraver

Mellom Grønset og Stavillavatnet skal det være 2 dyregraver (opplyst v. Ola O.Fagerbæk).

280. Grønset 1620 IV UTM 640 692

Dyregrav

30 m SV for seterveien til Grønset og på eiendommen til Moshaug gård, ligger en dyregrav (Sjøborg 1979).

- Reg.nr. 281. Grønset 1620 IV UTM 645 686
Dyregrav
Ca. 300 m S for Grønset seter og ca. 100 m N for Lille Stavilla, ligger en dyregrav 3 x 2 m og 1,25 m dyp (Sjøborg 1979).
282. Mærråsen 1620 IV UTM 659 703
Jernvinne
NNV for Mærråsen skal det være spor etter jernutvinning (opplyst v. Jon Snøfugl).
283. Sommervollen
Funn fra yngre jernalder (T 3910)
På Sommervollen er det funnet en øks av jern fra yngre jernalder (K. Rygh 1889, 4).
284. Fagerbekk 1620 IV UTM 630 712
Jernvinne
Ca. 700 m S for gårdstunet til Arne Moshaug er det registrert en slagghforekomst 6 m ø for en bekk i en svak forsenkning (Sjøborg 1979).
285. Stensås 1520 I UTM 618 706
Jernvinne
Ca. 500 m SV for gårdstunet til Olav Stensås i Synnalia, er det en slagghaug og en grop ved en bekk. Slaggen er spredt i et område på 7 x 8 m (Sjøborg 1979).
286. Kjønna 1620 IV UTM 661 725
Jernvinne
200 m NØ for Kjønna gårdstun og ca. 50 m N for stedet gårdsveien krysser en bekk, ligger 5 groper oppå en forhøyning. I skråningen mot bekken ligger en stor slagghansamling (Sjøborg 1979).
287. Kjønna 1620 IV UTM 660 724
Kullmile
Ca. 20 m ø for grind i gjerdet mot dyrket mark og 12 m V for bekken, ligger en 7 m vid kullmile (Sjøborg 1979).

- Reg.nr. 288. Kjønnan 1620 IV
Jernvinne og kullmile
Ca. 150 m SØ for fjøset på Kjønnan ligger en jernvinne-
plass på en terrassekant mot en bekk. Her er registrert
4 groper. 20 m S for gropene ligger en ca. 2 m vid kull-
mile (Søborg 1979).
289. Kjønnan 1620 IV UTM
Jernvinne
Ca. 500 m S for Kjønnan skal det være en jernvinneplass
(opplyst v. Gunnar Børset).
290. Eggen
Funn fra yngre jernalder (T 13738)
På Eggen er det funnet en sømglatte fra yngre jernalder
(Th.Petersen 1928, 12).
291. Reitan 1620 IV UTM 646 739
Jernvinne
I Blesterlia ved Reitan skal det være en jernvinneplass
(opplyst v. Jon Snøfugl).
292. Reitan 1620 IV UTM 646 739
Kullmile
Mellom Reitan og Øvre Egga ligger Blesterlia. Her er det
registrert en 4 m vid trekullmile. Navnet tilsier at det
også kan ha foregått jernutvinning her (Søborg 1979).
293. Holtan
Funn fra yngre jernalder (T 13403)
På Holtan er det funnet fragmenter av en skålformet spenne.
Samtidig ble det funnet andre saker som siden er kommet
bort (Th.Petersen 1926, 43).
294. Børset
Funn fra yngre jernalder (T 16515)
På Børset er det funnet et enegget sverd fra yngre jern-
alder.

- Reg.nr. 295. Bjørkset 1620 IV UTM 627 770
Gravhaug
Ca. 300 m S for fjøset og 50 m V for en høyløe på
Bjørkset (122/1) ligger en opp til 15 m vid gravhaug
(Søborg 1979).
296. Sundli
Funn fra steinalder (T 12705)
På Sundli er det funnet en dolk av flint (Th.Petersen
1923, 22).
297. Frøset
Funn fra yngre jernalder (T 14070)
På Frøset er det funnet et knivblad og en dyretann som
kan dateres til yngre jernalder (Th.Petersen 1929, 47).
298. Solberg
Funn fra yngre jernalder (T 12706)
På Solberggløkka av Solberg er det funnet en øks av jern
fra yngre jernalder (Th.Petersen 1923, 22).
299. Solberg
Funn fra yngre jernalder (T 15847)
På Solberg er det funnet en pilespiss av jern fra yngre
jernalder (Th.Petersen 1939, 33).
300. Solberg
Funn fra eldre jernalder (T 15919)
På Solberg er det funnet et kuleformet spinnehjul av brent
leire som antagelig er fra eldre jernalder (Th.Petersen
1940,7).
301. Solberg
Funn fra yngre jernalder (Haz 35831)
På Solberg er det funnet en øks av jern fra yngre jernalder.
302. Skain 1620 IV UTM 625 803
Gravhaug
Ca. 250 m ØSØ for våningshuset på Skain (129/1) og 10 m
SØ for dyrket mark, ligger en gravhaug 6 m i tverrmål
(Søborg 1979).

- Reg.nr. 303. Skain 1620 IV UTM 625 804
Gravhaug
Ca. 200 m N for gravhaugen foran, ligger en 7,5 m vid gravhaug mellom dyrka mark og myr (Sjøborg 1979).
304. Skain 1620 IV UTM 626 804
Jernvinne
På Skain skal det være spor etter jernutvinning mellom dyrkamarka og ei myr ø for gården (opplyst v. Olav Skain).
305. Skain
Funn fra yngre jernalder (Haz 35836)
På Skain er det funnet 2 eneggede sverd i treslire samt en øks av jern. Funnet er fra yngre jernalder.
306. Skrubben 1520 I UTM 590 718
Dyregrav
På N-siden av Skrubben skal det være en dyregrav (opplyst v. Gudrun Hov).
307. Midtlisetra 1520 I UTM 603 731
Jernvinne og kullmile
Ca. 60 m NØ for Midtlisetra og ca. 60 m ø for seter-veien, er det registrert en slaggansamling. 40 m N for slaggansamlingen ligger en 8 m vid kullmile (Sjøborg 1979).
308. Øvsthus 1520 I UTM 606 764
Dyregrav og kullmiler
På toppflaten til et høydedrag ca. 1 km SV for tunet på Øvsthus (99/1) ligger Ulvstuhaugen. Her er registrert en 9 m vid dyregrav, 15 m N for denne ligger 4 trekullmiler (Sjøborg 1979).
309. Haugen (Århaug) 1520 I UTM 616 775
Jernvinne
På Haugen gård skal det være spor etter jernframstilling (opplyst v. Sigurd Haugen).
310. Bangsvollen 1520 I UTM 528 782
Jernvinne
På Bangsvollen er det registrert en slagghaug inntil Arne Solems hus (Sjøborg 1979).

Reg.nr. 311. Fossemsetran 1520 I UTM 538 795

Jernvinne

Ved Fossemsetran skal det være spor etter jernframstilling (Søborg 1979).

312. Åkerlisetran 1520 I UTM 538 776

Jernvinne

På Åkerlisetran skal det være spor etter jernutvinning (opplyst v. Jens Åkerli).

313. Hammarvatnet 1520 I UTM 566 804

Jernvinne

Ved Hammarvatnet skal det være en jernvinne plass (opplysning v. Einar A. Fossum).

314. Bjørset

Funn fra eldre jernalder (T 3912)

På Bjørset er det funnet en spydspiss som dateres til eldre jernalder (K. Rygh 1889, 4).

315. Dragset

Funn fra yngre jernalder (T 15533)

På Dragset er det funnet en spydspiss fra yngre jernalder (Th. Petersen 1938, 5).

316. Dragset

Funn fra eldre jernalder (T 15848)

På Dragset er det funnet en beltestein fra eldre jernalder (Th. Petersen 1939, 33).

317. Åsenhus

Funn fra yngre jernalder (privat)

På Åsenhus er det funnet en pilespiss fra yngre jernalder (arkivopplysning).

318. Anshushaug

Funn fra steinalder (T 13443)

På Anshushaug er det funnet et køllehode med skafthull av stein (Th. Petersen 1926, 52).

Reg.nr. 319. Anshus

Funn fra yngre jernalder (T 15932)

På Anshus er det funnet en saks og en hein. Sakene stammer trolig fra en grav (Th.Petersen 1940, 10).

320. Ershus

Funn fra yngre jernalder (T 3458)

På Ershus er det funnet en skålformet draktspenne av bronse (K.Rygh 1886, 3).

321. Solem

Funn fra yngre jernalder (T 13959)

På Solem er det funnet en celt av jern som kan dateres til yngre jernalder (Th.Petersen 1929, 18).

322. Hov 1520 I UTM 605 815

Gapestokk

På gårdstunet ved sørøstre fjøsfløy på Hov (134/3) står en gapestokk av stein. Stokken er 1,3 m høy (Sjøborg 1979).

323. Hov 1520 I UTM 604 818

Gravhauger

Ca. 20 m S for våningshuset på Presthus, N for den gamle kirkegården på V-siden av gårdsveien til Aspegga, ligger 2 sikre gravhauger (tverrmål 8 og 10 m) og en usikker 4 m vid (Sjøborg 1979).

324. Presthus 1520 I UTM 603 817

Gravhaug og bautastein

På Tempelhaugen ca. 20 m NNØ for våningshuset på Presthus (135/1), ligger en usikker gravhaug 5 m i tverrmål. I dagen midt på haugen ligger en avlang stein 1,40 m lang. Mulig bautastein (Sjøborg 1979).

325. Nyhus

Funn fra bronsealder (T 2887)

På Nyhus er det funnet en celt av bronse (K.Rygh 1882, 17).

Reg.nr. 326. Nyhus

Funn fra eldre jernalder (T 9726).

På Nyhus er det funnet en celt av jern fra eldre jernalder (K.Rygh 1911, 26).

327. Berg 1520 I UTM 598 823

Gravhaug

150 m SSØ for våningshuset på Berg (80/7) og ca. 200 m V for Sokna, ligger en 7 m vid gravhaug (Søborg 1979).

328. Berg

Funn fra steinalder (privat)

På Berg er det funnet en flintøks (arkivopplysning).

329. Berg

Funn fra eldre jernalder (T 5965)

På Berg er det funnet en ildstein som kan dateres til eldre jernalder (K.Rygh 1900, 265).

330. Gynnild

Funn fra yngre jernalder (Haz 35836)

På Gynnild er det funnet en pilespiss som kan dateres til yngre jernalder.

331. Brekken

Funn fra steinalder (T 14166)

På Brekken er det funnet en skafthulløks av stein (Th. Petersen 1930, 12).

332. Brekken

Funn fra yngre jernalder (T 3909)

På Brekken er det funnet en såkalt hestèrangle. Dette har trolig hatt en funksjon tilsvarende dombjeller (K.Rygh 1889, 4).

333. Hovslykkja 1620 IV UTM 625 834

Dyregrav

Ca. 120 m NØ for våningshuset på Hovslykkja ligger en dyregrav som er brukt som avfallsgrop (Søborg 1979).

- Reg.nr. 334. Hustøft 1620 IV UTM 633 834
Dyregrav
På Gjelhaugen ca. 250 m NØ for gårdstunet på Hustøft (140/1), ligger en dyregrav 2,8 m vid og 0,8 m dyp (Søborg 1979).
335. Hustøft 1620 IV UTM 631 837
Dyregraver
150 m NV for skogsvei i en V-vendt skråning ligger 2 dyregraver (Søborg 1979).
336. Estenstad
Funn fra yngre jernalder (T 2543)
På Estenstad er det funnet en liten remspenne av bronse fra yngre jernalder.
337. Brekkeseter 1521 II UTM 578 894
Dyregraver
Ca. 80 m V for hytta til Einar Lunde og 40 m NØ for Kvernbekken, ligger 2 dyregraver (Søborg 1979).
338. Brekkeseter 1521 II UTM 580 894
Åkerreiner
På Brekkeseter er det registrert minst 6 åkerreiner. Disse stammer trolig fra tidligere gårdsdrift (Søborg 1979)
339. Brekkeseter 1521 II UTM 579 894
Gravhaug
20 m Ø for seterhus tilhørende Arnt H. Lund, ligger en langhaug 9 m lang og 4 m bred. Her skal være funnet en spydspiss og en jernkopp (skjoldbule ?) (Søborg 1979).
340. Brekkeseter 1521 II UTM 584 898
Dyregrav
6-700 m NØ for Brekkeseter og ca. 500 m SV for demning i elva, ligger en 4 m vid dyregrav (Søborg 1979).
341. Brekkeseter 1521 II UTM 578 892
Dyregraver
Ca. 200 m S for Brekkeseter ligger 4 dyregraver i en skråning (Søborg 1979).

Reg.nr. 342. Vollseter 1521 II UTM 586 894

Gravfelt

Det skal være et gravfelt på Vollseter. Her ble det omkring 1900 gravd i flere hauger. Saker fra disse haugene ble omsatt i Trondheim (opplyst v. Einar Lunde).

343. Vollseter 1521 II UTM 586 894

Dyregraver

Det skal være 2 dyregraver ca. 500 m ø for Brekkeseter og N for skogsbilvegen (opplyst v. Einar Lunde).

7.7. Arkeologiske kulturminner i Melhus

Reg.nr. 344. Krogstad

Funn fra steinalder (T 18491)

På Krogstad er det funnet en steinkølle med skaftfure (Møllarhus 1964, 154).

345. Krogstadbakken

Funn fra steinalder (T 15222)

På Krogstadbakken er det funnet en steinkølle med skaftfure (Th.Petersen 1936, 19).

346. Gyllan 1621 III UTM 634 966

Gravfelt

På Gyllan (228/1) er det registrert 5 gravhauger ved den gamle bygdeveien S for husene, tverrmål 6-10 m (arkivopplysning).

347. Gyllan 1621 III UTM ?

Helleristninger

På Kåsan av Gyllan er det registrert 8 figurer som trolig stammer fra tidlig middelalder (arkivopplysning).

348. Gyllan

Funn fra steinalder (T 4212)

På Gyllan er det funnet en skafthulløks av stein (K.Rygh 1891, 114).

- Reg.nr. 349. Hovin 1621 III
Stokkeplatter i myr
På Innstuggu av Hovin er det registrert stokkeplatter (tjæremiler) under dreneringsarbeid i myr (arkivopplysning).
350. Foss 1621 III
Helleristningsfelt
På Sjørgårdsløkka av Foss søndre ligger et helleristningsfelt med bl.a. skipsfigurer (arkivopplysning).
351. Foss 1621 III
Gravhauger
På Foss søndre er det registrert 4 gravhauger hvorav en langhaug med største mål mellom 8-12 m (arkivopplysning).
352. Foss 1621 III
Gravhauger
På Bjørnåker (223/8) av Foss søndre ligger 2 gravhauger 10-12 m i tverrmål, ved en gårdsvei mellom Fossgårdene og Fosshaugen (arkivopplysning).
353. Foss 1621 III UTM 631 983
Gravhauger og bautastein
På Grønlien øvre (222/7) av Foss er det registrert 3 gravhauger med tverrmål 8-20 m. I den ene er gjort et stort romertidsfunn. Oppå denne haugen står en bautastein (arkivopplysning).
354. Foss 1621 III UTM ?
Gravhauger
På Hagaløkken (221/4) av Foss er det registrert 3 gravhauger med tverrmål 6-14 m (arkivopplysning).
355. Foss 1621 III UTM 633 983
Helleristningsfelt
På Innlegget av Foss er det registrert 3 helleristningsfelt med en mengde figurer (arkivopplysning).

Reg.nr. 356. Foss

Funn fra eldre jernalder (T 292-96)

På Foss er det gjort et gravfunn fra eldre jernalder der det ble funnet en spydspiss, bronsespenne, remspenne og skjelettresten (K.Rygh 1871, 41).

357. Foss

Funn fra eldre jernalder (T 16364)

På Foss er det funnet en manns- og en kvinnegrav fra yngre romertid i et steinkammer i en stor gravhaug. Sammen med de døde var et rikt gravutstyr med sverd, gullringer etc. (Th.Petersen 1945, 42).

358. Foss

Funn fra yngre jernalder (T 291, 293, 296)

På Foss er det i en grav funnet sverd, skjoldbule og menneskebein (K.Rygh 1871, 41).

359. Foss

Funn fra yngre jernalder (T 5426)

På Foss er det funnet et spinnehjul som trolig er fra yngre jernalder (K.Rygh 1898, 115).

360. Foss

Funn fra yngre jernalder (T 11539)

På Foss er det funnet en øks og et spyd. Gravfunn fra vikingtid (Th.Petersen 1916, 9).

361. Foss

Funn fra yngre jernalder (T 15368)

På Foss er det funnet et spyd og en skjoldbule som kan dateres til vikingtid (Th.Petersen 1937, 9).

362. Midttømme

Funn fra steinalder (T 4632)

På Midttømme er det funnet en steinkølle med skaftfure (K.Rygh 1894, 141).

363. Midttømme

Funn fra eldre jernalder (T 16549)

På Midttømme er det funnet et kvartsbryne fra eldre jernalder (Th.Petersen 1947, 51).

Reg.nr. 364. Midttømme

Funn fra yngre jernalder (T 17814)

På Midttømme er det funnet en spydspiss fra vikingtid
(Møllarhus 1957, 126)

365. Nordtømme 1621 III UTM 620 010

Gravhaug og bautastein

På en terrasse ved Nordtømme ligger Kongshaugen, en
10 m vid gravhaug med bautastein (moderne?) på toppen
(arkivopplysning).

366. Nordtømme

Funn fra eldre jernalder (T 16646)

På Nordtømme er det funnet en spydspiss fra eldre jernalder (Th.Petersen og S.Marstrander 1948, 123).

367. Nordtømme

Funn fra eldre jernalder (T 16654)

På Nordtømme er det funnet en spydspiss som kan
dateres til eldre jernalder (Th.Petersen og S.Marstrander
1948, 126).

368. Nordtømme

Funn fra yngre jernalder (T 16615)

På Nordtømme er det funnet en øks av yngre jernalders
form (Th.Petersen og S.Marstrander 1948, 116).

369. Nordtømme

Funn fra yngre jernalder

På Nordtømme er det funnet en øks fra yngre jernalder.

370. Grinde

Funn fra yngre jernalder (T 17657)

På Grinde er det funnet et sverd som kan henføres til
vikingtid (Marstrander og Møllarhus 1955, 100).

371. Evjen

Funn fra steinalder (T 14519)

På Evjen er det funnet et køllehode av stein (Th.Petersen
1932, 19).

Reg.nr. 372. Bredlia

Funn fra steinalder (T 15527)

På Bredlia er det funnet en slagstein fra steinalder (Th. Petersen 1938, 3).

373. Breili

Funn fra yngre jernalder (T 16653)

På Breili er det funnet en øks fra vikingtid (Th.Petersen og S.Marstrander 1948, 125).

374. Røskift 1621 III UTM 634 003

Helleristning

På Røskaftsveet ca. 1,5 km S for Horg kirke er det funnet en stein med skipsfigur (T 16989) (arkivopplysning).

375. Røskift 1621 III UTM 634 004

Gravhauger

Ved Brauta av Røskift er det registrert 2 gravhauger (arkivopplysning).

376. Røskaft

Funn fra yngre jernalder (T 19039)

På Røskaft er det funnet en celt med fal fra yngre jernalder (Alsvik og Farbregd 1970, 19).

377. Lynge 1621 III

Helleristningsfelt

Ca. 150 m SSØ for våningshuset på Lyng (214/1) ligger et helleristningsfelt med groper, fotsålefigurer, øksefigur og avbildning av et gammelignende hus (arkivopplysning).

378. Midtlynge

Funn fra steinalder (T16573)

På Midtlynge er det funnet en båtøks (Th.Petersen og S.Marstrander 1945, 104).

379. Midtlynge

Funn fra steinalder (T 16574)

På Midtlynge er det funnet et kjøllehode av stein (Th. Petersen og S.Marstrander 1948, 104).

380. Horgmoen 1621 III UTM 635 018
Gravhauger
På Horgmoen ligger 2 gravhauger med diameter på henholdsvis 30 og 35 m. Haugene ligger på Moabrestan 100 m N for husene på Horgmoen 311/1 (arkivopplysning).
381. Horgmoen 1621 III UTM 636 020
Gravhauger og bautasteiner
På Horgmoen nordre (211/2) er det registrert 4 gravhauger med tverrmål mellom 7 og 18 m. Gravhaugene ligger på et flatt jorde N for husene på gården. Ved og i låvebrua på samme gård, ligger 4 bautasteiner (arkivopplysning).
382. Horg
Funn fra yngre jernalder (T 15453)
I en grav på Horg er det funnet et spyd, en skjoldbule og 2 pilespisser (Th.Petersen 1937, 28).
384. Valdan
Funn fra yngre jernalder (T 15260)
På Valdan er det i en grav funnet et tveegget sverd, 2 vektlodd, fil og hein (Th.Petersen 1936, 25).
384. Skarvollen
Funn fra yngre jernalder (T 14434)
På Skarvollen er det funnet et tveegget sverd og en øks (Th.Petersen 1931, 29).
385. Skarvollen
Funn fra yngre jernalder (T 14435)
På Skarvollen er det funnet 3 glassperler fra yngre jernalder (Th.Petersen 1931, 30).
386. Skarvollen
Funn fra yngre jernalder (STH 36297)
På Skarvollen er det funnet et irsk beslag som nå oppbevares i Statens Historiska Museum i Stockholm.
387. Ven
Funn fra eldre jernalder (T 362-79)
På Ven er det gjort et rikt gravfunn fra romertid. Her er således funnet leirkar, glassbeger, gullring, bronsering etc. (K.Rygh 1871, 46).

Reg.nr. 388. Ven

Funn fra eldre jernalder

På Ven er det funnet en spydspiss fra eldre jernalder.

389. Ven

Funn fra yngre jernalder (T 3426)

På Ven er det funnet 2 jernringer fra yngre jernalder (K.Rygh 1886, 1).

390. Ven

Funn fra yngre jernalder (T 5868)

På Ven er det funnet en spydspiss av jern fra yngre jernalder (K.Rygh 1899, 23).

391. Grøtan 1521 II

Gravhauger

Langs en gammel vei mellom "Heimen" og Valdlokken skal det være flere gravhauger (arkivopplysning).

392. Grøtan 1521 II

Gravhauger

På Eidet mellom Grøtvatnet og Benna er det registrert flere gravhauger (arkivopplysning).

393. Grøtan 1521 II

Kirkegård

På Grøtan er det en kirkegård som går tilbake til middelalderen (arkivopplysning).

394. Grøtan

Funn fra yngre jernalder (T 4768)

På Grøtan er det funnet en glassperle fra yngre jernalder (K.Rygh 1895, 46).

395. Skjeggstad 1521 II

Gravhaug og bautastein

Rett opp for Skjeggstad ligger en gravhaug. På dette stedet er det reist en bautastein som muligens kan være dekkhelle i en steinkiste (arkivopplysning).

396. Skjeggstad

Funn fra steinalder (T 18614)

På Skjeggstad er det funnet et køllehode av stein (S.Marstrander 1965, 134).

Reg.nr. 397. Skjeggstad

Funn fra steinalder (T 18867)

På Skjeggstad er det funnet en skiveskraper av flint
(Farbregd 1968, 12).

398. Eid 1521 II

Gravfelt

På Eid er det registrert et gravfelt bestående av en lang-
haug (arkivopplysning).

399. Berg 1521 II

Gravhaug

På en høyde med utsikt over Gaustadvatnet ligger en
gravhaug (arkivopplysning).

7.8. Diverse kulturminner

Reg.nr. 400. Holtålen kirke

Middelalderkirke

På Sverresborg folkemuseum i Trondheim står Holtålen gamle
stavkirke. Den antas å være bygd omkring år 1100.

401. Pilgrimsvegen

Gammelt veifar

Mellom Budalen og Dalsbygda i Hedmark går pilgrimsvegen.
Vegtråkket kan følges tydelig i terrenget flere steder. Ved
Forelsjøen er det registrert steinbuer som må ha vært over-
nattingssted for de veifarende.

8. ARKEOLOGISKE VERNEVERDIER I GAULAVASSDRAGET

8.1. Innledning

I dette kapitlet vil det bli gitt en oversikt over de forskjellige verneverdier i vassdraget. For oversiktens skyld presenteres disse i grupper av kulturminner. Detter er på mange måter en kunstig oppsplitting. Kulturminner eksisterer i relasjon til hverandre. Kulturhistorie er derfor noe mer enn den matematiske summen av materielle levninger etter mennesker.

Samtidig som kulturminner eksisterer i forhold til hverandre, eksisterer de i forhold til naturen. Naturen har vært eksistensgrunnlaget for de mennesker som har livnært seg i et område. Det er derfor helt naturlig at dette avhengighetsforhold også avspeiles i kulturminnene.

Når kulturminner oppfattes som verneverdige, er det ut fra oppfatningen at de skal kunne fortelle om menneskenes historie eller sagt med andre ord, menneskenes tilpasning til naturen gjennom tidene. For å forstå dette er studiet av relasjonene som er nevnt ovenfor, helt essensielle. At dette oppfattes som viktig i dagens samfunn, går klart fram i Lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50, der det slås fast i §1 at lovens formål er å verne og ta vare på våre kulturminner.

I enkelthet kan man si at kulturminner i Gaulavassdraget er verneverdig ut fra to aspekt: forskningsmessig/vitenskapelig og pedagogisk.

For forskningen vil kulturminnene være det datagrunnlag man må ha for å kunne skrive kulturhistorie. Det kan f.eks. være grunnlag for bosetningshistorie rent lokalt eller i en større sammenheng: Regionalt eller nasjonalt. Ettersom forskning på dette området stadig gjør nyvinninger, vil det alltid være behov for gang på gang å gå tilbake til primærmaterialet og teste nye idéer. I en slik aktiv forskningsprosess sier det seg selv at det er viktig at grunnlagsmaterialet finnes intakt.

Kulturminner kan også som enkeltmonument, sies å ha stor verneverdi. Det kan f.eks. dreie seg om kulturminner av spesiell symbolsk verdi. Ellers må man slå fast det prinsipp som gjelder alt kulturminne-

vern: Det er viktigere å bevare større helheter enn enkeltobjekter.

Kulturminnenes pedagogiske verdi kan omfatte flere typer bruk: De kan nyttes i forbindelse med undervisning i skolen, i lokalhistorisk arbeid, som ekskursjonsmål for studenter osv. Man kan også i enkelte tilfelle peke på at mange kulturminner er turistmål. Forutsetningen for at de skal kunne brukes på en slik måte er at kulturminnene er noenlunde lett tilgjengelig og at de er i skikkelig stand.

Kulturminnenes verneverdi kan avhenge av om det er spesielle eller sjeldne kulturminner man står ovenfor. På den annen side er man også interessert i å bevare kulturminner som er alminnelige eller typiske for området. Det er f.eks. uheldig at man bare tar vare på svært store og dominerende gravhauger, mens mindre og mer typiske for området blir fjernet. Dette vil endre verdien av kildene til kulturhistorien radikalt.

8.2. Boplasser

På følgende steder er det registrert boplasser som omfattes av Lov om kulturminner

Reg.nr. 82	Hesjøen
Reg.nr. 84	Hesjøen
Reg.nr. 88	Elgsjøen
Reg.nr. 90	Øyungen (2)
Reg.nr. 91	Langen
Reg.nr. 178	Tomo
Reg.nr. 196	Hiåsjøen

Det er altså registrert 8 boplasser innenfor Gaulas nedbørfelt. Av disse kan man anta at de fleste må skrive seg fra steinalder. Det kan vi helt sikkert si om boplassene ved Øyungen, Langen og Hiåsjøen. Her ble det nemlig funnet klare avslag fra redskapsproduksjon i stein. Boplassene ved Øyungen inneholdt avslag av grå kvarts, mens man på boplassene ved Langen og Hiåsjøen fant en del flint.

I forhold til alle de funn som stammer fra steinalder (kap. 9.1.) er

tallet på steinalderboplasser svært lite. Dette henger nok sammen med registreringsintensiteten. I tidligere registreringer er det ikke lett systematisk etter steinalderboplasser. Dette er forøvrig en gruppe kulturminner som er vanskelig å oppdage. Alle de registrerte boplasser som er listet opp ovenfor er funnet ved registreringer i forbindelse med 10-års vern av Gaula. Vi må kunne anta at vi bare er blitt oppmerksom på toppen av et isfjell. Systematiske og mer omfattende registreringer vil sikkert kunne bringe flere boplasser fram i dagen.

At kjente boplasser er såvidt sjeldne, gjør dem dermed svært interessante når det gjelder å rekonstruere den eldste bosetning i området. I det hele tatt er vår viten om innlandets steinalder i Trøndelag svært sparsom; man har enkelte funn, men boplasser er knapt nok fagmessig undersøkt. I forskningssammenheng må derfor de registrerte boplasser tillegges betydelig verneverdi.

Noen av de problemstillinger de registrerte boplasser kan kaste lys over, er forholdet mellom kysttilpasning og innlandstilpasning. Her kan man skyte inn at boplassene ved Øyungen inneholder kvartsavfall noe som er svært vanlig på innlandsboplasser i Sverige og på innlandsboplasser i Ranavassdraget f.eks., mens boplassene ved Langen og Hiåsjøen har stort innslag av flint. Dette blir gjerne brukt som indikasjon på kystkontakt. En gransking av disse boplassene vil kanskje kunne avklare kulturtilhørighet og datering.

8.3. Helleristninger.

På disse stedene er det registrert helleristninger innenfor Gaulas nedbørfelt:

Reg.nr.	Sted	Lokaliteter
347	Gyllan	1
350	Foss	1
355	Foss	3
374	Røskaft	1
377	Lynge	1

Det er med andre ord registrert 7 helleristningslokaliteter på 5 steder. Ristningene antas å være fra bronsealder og jernalder/middelalder. Bronsealderristningene tilhører den gruppen som går under benevnningen jordbruksristninger. Ristningene fra jernalder/middelalder forestiller bl.a. skip. Ristningene fra Gauldalen er delvis upubliserte.

Flere av feltene må kunne sies å ha stor betydning for forståelsen av kulturhistorien. De såkalte jordbruksristningene er laget av mennesker som hadde jordbruk som hovederhverv. Hensikten med ristningene har trolig vært å øke avlingene. Man kan også tenke seg andre kultiske formål.

I den senere tid er det fremsatt hypoteser om at helleristninger samtidig kan være territorialmerker. En gruppe mennesker som utnyttet et areal ville med andre ord sette en merkelapp på dette området for å markere sine bruksinteresser. Det har vist seg et påfallende sammenfall mellom dagens gårdsvald og vald man kan konstruere ut fra slike hypotetiske helleristningsterritorier (pers.medd. K.Sognnes).

Dette åpner nye perspektiv på gårdsbosetningen i Norge. Hittil har man regnet med å følge gården slik vi kjenner den i dag ned mot Kr.f. Helleristningene i nedre del av Gauldalen kan være med på å teste slike hypoteser.

Enkelte figurer på helleristningene i Gauldalen er så vidt spesielle at det knyttes særlige verneinteresser til dem. Bl.a. har man skipsfigurer fra jernalder(?) som er enestående i sitt slag på Foss. På Gyllan er det oppdaget skipsfigurer som trolig tilhører middelalderen. Også disse figurene fins det knapt paralleller til. På helleristningsfeltet på Lyngse har man en avbildning av et gammelignende hus; en helt unik gjengivelse av en forhistorisk bolig.

Flere av ristningsfeltene spiller en viss rolle i pedagogiske sammenheng (omvisning av skoleklasser etc.) og for turisme. Feltene på Foss bl.a. kan med letthet gjøres tilgjengelig for publikum.

8.4. Veifar.

På disse steder er det registrert synlige spor etter veifar som omfattes av lov om kulturminner:

Reg.nr. 65 Grytbakk
Reg.nr. 274 Ferdamannvegen
Reg.nr. 401 Pilgrimsvegen

Man må kunne regne med at det fins atskillig fler enn de 3 registrerte veifar innenfor nedbørfeltet til Gaula. Dette henger nok sammen med registreringsintensiteten.

Reg.nr. 65 Grytbakk er en såkalt holveg som har skåret seg ned i terrenget som en U-formet fordypning. Det er århundres slit som har ført til dette.

Den såkalte pilgrimsvegen fra Budal over til Dalsbygda i Hedmark er ifølge tradisjonen, knyttet til pilgrimsferdene til St.Olavs skrin i Trondheim. Man kan følge denne ferdselsleia over til Sverige. I fjellet mellom Budalen og Dalsbygda går denne vegen flere steder med mange parallelle tråkk. Selv om dette veifaret er knyttet spesielt til pilgrimstrafikken, er det naturlig å tenke seg at den har eldre opphav. Dette er en naturlig ferdselsåre mellom to landsdeler.

Som kulturminner er disse gamle veifarene viktige. De forteller om andre tiders krav til ferdselsårer, de forteller om den betydning samferdselen må ha hatt. Man ser utallige eksempler på at veifar er med på å bestemme et gravfelts beliggenhet. Det har trolig vært slik at gravhauger skulle sees av forbipasserende. Vi kjenner derfor flere eksempler på at gravhauger ligger på rekke og rad langs gamle ferdselsårer. Et eksempel på dette har vi trolig ved reg.nr. 174 Tomo i Budalen, som ligger like ved Pilgrimsvegen.

At gamle veifar oppfattes som verdifulle kulturminner i de enkelte bygdelag har man bevis for i Budal. Der er man nå igang med å merke den gamle pilgrimsruta.

8.5. Dyregraver.

På følgende steder er det registrert dyregraver:

Reg.nr.	Sted	Antall
22	Holden statsalmenning	1
26	Rognsåsjøen	1

Reg.nr.	Sted	Antall
80	Kjurrudalen	> 20
85	Hesjøen	3
116	Tverrå	> 1
118	Nålsjøbekken	10
125	Høggåsen	> 1
136	Kistskarven	5
137	Nekkjådalen	1
138	Råa	5
170	Forelsjøen	1
173	Tomo	49
187	Finntjørna	34
188	Finntjørna	1
189	Maureggvollen	> 1
190	Enlivollen	1
191	Enmovollen	1
192	Enmovollsetra	> 2
193	Gjelvollen	2
198	Hestflottavollen	1
200	Størrodsvollen	1
257	Sunnlisetra	13
259	Gorsetsetra	1
260	Gorsetsetra	> 1
262	Hongrødsetra	1
263	Lyset	1
264	Lyset	1
275	Fagerbekksetra	2
279	Grønset	2
280	Grønset	1
281	Grønset	1
306	Skrubben	1
308	Øvsthus	1
333	Hovslykkja	1
334	Hustøft	1
335	Hustøft	2
337	Brekkeseter	2

Reg.nr.	Sted	Antall
340	Brekkeseter	1
341	Brekkeseter	4
343	Vollseter	2

På 40 steder er det således registrert 181 dyregraver. De aller fleste av disse dyregravene befinner seg i de øvre deler av vassdraget. Det er først og fremst i disse områder det jaktbare viltet fins. Så vidt man kan se er det først og fremst elg man har bygd dyregraver for. Flere av dyregravene/systemene ligger imidlertid opp til områder reinen ferdes i, så det kan nok tenkes at man også har jaktet på rein. I alle fall synes det å være overveiende sannsynlig at man har jaktet på rein ved Forelsjøen (reg.nr. 170). Denne dyregrava skiller seg ut fra de andre som er registrert ved at den synes utelukkende å ha vært bygd av stein.

Som kulturminner er dyregraver viktige ettersom de forteller om sider av næringsveiene det tradisjonelt har vært lagt liten vekt på. Interessen har i første rekke vært knyttet til jordbruk og avlinger. Avkastningen av fangst og fiske har vært vanskelig å beregne. Med bedre registreringer og undersøkelser kan man kanskje komme disse spørsmål nærmere inn på livet. Dyregraver er av de kulturminner det vil bli lagt størst vekt på i framtidig arkeologisk forskning.

Flere av dyregravene innenfor Gaulas nedbørfelt er i så bra forfatning at en utgravning ventelig vil gi mye ny informasjon om bygge-måte etc. Det er foretatt en prøvegraving i en dyregrav på Tomoen i Budalen (Stenvik 1980). Flere slike undersøkelser kan trolig fram-skaffe organisk materiale som har inngått i konstruksjonen. Det kan f.eks. være kvister som har dekket grava eller stokker som har støttet opp veggene. Slikt materiale kan dateres ved hjelp av ^{14}C -metoden. Således kan man fins ut når fangstgraver var i bruk.

Til dyregraver har det også vært knyttet spørsmål av etnisk karakter. I Nord-Norge har man operert med betegnelsen "samiske dyregraver" til forskjell fra en "sørnorsk type". De "samiske dyregraver" er jordgravde graver slik som majoriteten av de registrerte dyregraver innenfor Gaulas nedbørfelt. Det er sannsynlig at noen av de regi-strerte dyregraver innenfor Gaulas nedbørfelt kan være med på å avklare slike problemstillinger.

Dyregravenes beliggenhet kan fortelle om tidligere tiders jaktstrategi. Det viser seg at gravene ligger i kjente dyretråkk den dag i dag. Folk må med andre ord ha hatt en inngående kjennskap til dyrenes bevegelse.

Flere av de registrerte dyregravssystemene må fortelle om former for sosial organisasjon. Vedlikehold og pass av graver, samt driving av dyr må ha krevd samvirke mellom flere personer. Dyregravene kan med andre ord gi et gløtt inn i forhistoriske samfunns organisering.

Man kan tenke seg at dyregravsfangst til en viss grad har kunnet kompensere dårlige jordbruksforhold. Gjennom bytte kunne man skaffe seg fornødne jordbruksprodukter. Kjøtt, skinn og huder var byttevarer. Bosetningen på Tomo i Budal kan være et eksempel på at hovednæringsveien var dyregravsfangst supplert med binæringer som husdyrbruk og jernframstilling.

Gjennom pågående registreringer for Økonomisk Kartverk er adskillig flere dyregraver oppdaget i Holtålen. De er ikke tatt med i denne rapporten.

8.6. Jernvinneplasser.

På disse steder innenfor Gaulas nedbørfelt er det registrert jernvinneplasser:

Reg.nr.	Sted	Antall
5	Lille Tverråa	1
6	Tverrdalen	1
9	Vebekken	1
10	Nyvollen	1
11	Tverrdalen	1
19	Skurudalen	1
25	Blestermyra	1
97	Drøyvoll	1
103	Bjørgan	1
140	Råa	1
141	Trollhaugtjørnan	1
164	Singsås kommune	71
176	Tomo	6
182	Krigsvollmarka	> 1

Reg.nr.	Sted	Antall
199	Hestflåttsetra	1
204	Bjørbekken	1
205	Endal	1
206	Endal	> 1
258	Gorset felleseter	1
261	Asklundsetra	1
265	Lyset	1
267	Dalseng	1
276	Grønsetsetra	1
277	Grønset	1
278	Grønset	1
282	Mærråsen	1
284	Fagerbekk	1
285	Stensås	1
286	Kjønnan	5
288	Kjønnan	4
289	Kjønnan	1
291	Reitan	1
304	Skain	1
307	Midtlisetra	1
309	Haugen	1
310	Bangsvollen	1
311	Fossemsetran	1
312	Åkerlisetran	1
313	Hammarvatnet	1

Til sammen blir dette 109 steder med mer enn 121 jernvinner. Dette må kunne sies å være et betydelig antall. Allikevel må vi kunne tro at vi bare har fått rede på en liten del av det som egentlig fins. Jernvinneplasser er av de kulturminnetyper som er vanskeligst å oppdage ettersom de i årenes løp er blitt dekket av vegetasjon.

Vår kjennskap til disse jernvinneanleggene skyldes ofte enkeltpersoners observasjoner. Chr.Lodgaard har registrert 71 jernvinneplasser i Singsås, samt en del andre i nabokommunene. Hvis man ser dette tallet i lys av de registrerte jernvinner i nabobygdene, er det klart at de lave tallene her må skyldes registreringsintensiteten.

Bygder som Haltdalen, Ålen, Budalen og Sokndalen skiller seg ikke nevneverdig ut fra Singsås når det gjelder naturforhold og næringsgrunnlag. Man må derfor kunne forvente at disse bygdene har hatt en noenlunde tilsvarende jernframstillingsintensitet. Om man overførte resultatet fra Singsås på disse bygdene, kunne man regne med at det måtte være ca. 300 jernframstillingsplasser i dette området. Ettersom Lodgaard neppe har funnet alle jernutvinningsplasser i Singsås er dette tallet sikkert også for lavt.

Bare et par jernutvinningsplasser i Trøndelag er fagmessig undersøkt (på Snåsa og i Lånke i Stjørdalen). Disse jernvinneplassene har kunnet dateres til eldre jernalder (200-400 e.Kr. i disse tilfellene). Dette er mellom de eldste dateringer av jernvinner vi har her i landet. Vi vet ikke hvilke områder som har vært produsenter av jern til forskjellig tid; vi kjenner heller ikke omfanget av jernproduksjonen. Det knytter seg derfor en rekke problemstillinger til denne typen kulturminner som gjør at de må betegnes som verneverdige.

Ved undersøkelser andre steder i landet har det vært mulig å påvise en rekke varianter av jernvinne. Det har også langt på vei vært mulig å bygge opp en kronologi på disse jernvinnene (Martens 1978). Disse resultatene bygger på sørnorske undersøkelser. Det står enda tilgode å teste disse resultatene på et trøndersk materiale.

Jernutvinning av myrmalm er en typisk "utmarksnæring". Ved å kombinere utbredelsen av jernvinneplasser med dyregravslokaliteter etc., kan man komme fram til modeller for ressursutnyttelse i utmarksområder som på mange måter fraviker fra vanlig oppfatning av bosetningsmønster (jfr. kap. 8.5.).

De registrerte jernvinneplasser ligger i de øvre deler av vassdraget. Mengden av fremstilt jern antas å være proporsjonal med slagg. Vi kan ut fra slagghaugenes størrelse fastslå at det er store variasjoner i jernproduksjonen. Enkelte steder må det ha foregått smelting av industrimessig karakter (reg.nr. 176 Tomo). Det jern som ble fremstilt her, må man tro har vært handelsvare.

Man vet fra skriftlige kilder at jern har vært en eksportvare i Gauldalen. Bl.a. har enkelte gårder betalt skatten i jern. Jern fra Gauldalen hadde godt ry allerede i middelalderen. Helt inn på begynnelsen

av 1800-tallet ble det produsert jern av myrmalm i Gauldalen, man har imidlertid i liten grad vært opptatt av årsaken til dette. Kan f.eks.den intense gruvedriften i dalføret ha krevd så stor tilgang på jern og stål at det var lukrativt å konkurrere med jernverksframstilt jern? Dette er et annet aspekt som kanskje kan belyses ved de registrerte jernvinnene.

8.7. Trekullmiler

På følgende steder er det registrert trekullmiler:

Reg.nr.	Sted	Antall
77	Stene	1
119	Kløftvollen	1
139	Råa	1
177	Tomo	17
194	Endalsvollsetra	1
201	Storrødsvollen	1
203	Jamtli	1
261	Asklundsetra	1
266	Dalseng	1
287	Kjønnan	1
288	Kjønnan	1
292	Reitan	1
307	Midtlisetra	1
308	Øvsthus	4

Det er således registrert 33 trekullmiler på 14 steder. Alle ligger i de midtre eller øvre deler av vassdraget.

Det er overveiende sannsynlig at svært mange av disse trekullmilene er av relativt ny dato. Særlig må vi tro at gruvedrift og smeltverk fra midten av 1600-tallet og framover har krevd store mengder med trekull. Mange av de trekullmilene som er registrert har en betydelig diameter. Det er lett å tenke seg at disse milene er laget med industrileveranse som formål. Disse trekullmilene som sannsynligvis er nyere enn 1537, omfattes egentlig ikke av lov om kulturminne. De tas allikevel med i denne rapporten både fordi det er usikkerhet

m.h.t. datering, men også fordi man i registreringer i de 10-års vernede vassdrag har ønsket å registrere kulturminner yngre enn middelalderen.

En del av de mindre trekullmilene er det rimelig å anta har sammenheng med jernframstilling. Trekull var en nødvendig del av jernsmeltingsprosessen. Trekullmiler er lette å datere ved hjelp av ^{14}C -metoden. De kan således fortelle om hvilken betydning denne utmarksnæringen har hatt til ulike tider.

Vi må ha lov til å tro at en forsvinnende liten del av de trekullmiler som virkelig fins i de øvre deler av vassdraget er med i denne rapporten. Etter all sannsynlighet er nettopp trekullmilene av de mest typiske kulturminner i dette området.

8.8. Gavhauger

På følgende steder er det registrert gravhauger:

Reg.nr.	Sted	Antall
23	Våttåsen	4
28	Svenskhaugan	7
34	Åsgrøbbba	7
44	Langland	9
45	Langland	1
51	Lundheim	1
55	Hansmoen	3
56	Krokan	1
62	Løberg	1
63	Almås	2
66	Rydningen/Nesgården	6
72	Renos/Ven	4
73	Renos	1
83	Hesjøen	1
104	Heksem	15
127	Singsås	7
134	Kirkvoll	1
166	Forelsjøen	1
174	Tomo	2

Reg.nr.	Sted	Antall
180	Storbudal	1
207	Bakken	2
212	Bones	2
228	Rogstadsetra	1
231	Skarvoll	> 4
245	Haukdal	> 2
250	Øyen	1
255	Frøset	5
271	Steinbru	1
295	Bjørkset	1
302	Skain	1
303	Skain	1
323	Hov	2
324	Presthus	1
327	Berg	1
339	Brekkeseter	1
342	Vollseter	> 1
346	Gyllan	5
351	Foss	4
352	Foss	2
353	Foss	3
354	Foss	3
365	Nordtømme	1
375	Røskaft	2
380	Horgmoen	2
381	Horgmoen	4
391	Grøtan	> 1
392	Grøtan	> 1
395	Skjeggstad	1
398	Eid	7
399	Berg	1

På 50 steder er det således registrert 139 gravhauger. For et så stort område som mesteparten av Gaulas nedbørfelt er ikke dette meget. En rekke forhold gjør imidlertid at man må regne med at det har vært adskillig flere tidligere. For det første må man regne med

at mange gravhauger og røyser er ryddet bort i sammenheng med nydyrking. Flom og ras kan dernest ha fjernet en god del; vi kan i alle fall regne med at den store flomkatastrofen som skjedde i 1345 (jfr. kap. 5.3.) har vasket bort en rekke kulturminner. Anleggsvirksomhet av forskjellig karakter har trolig også ført til at en del kulturminner er forsvunnet.

Hvis man ser på antall funn fra de perioder, men gravla folk i hauger og røyser, så er det innen vårt område gjort 145 funn (jfr. kap.9.3 og 9.4). Det er rimelig å tro at de aller fleste av disse funnene stammer fra graver i hauger/røyser som er fjernet. Dette skulle derfor kunne tyde på at det må ha vært adskillig flere gravhauger i området enn de som er registrert. Som et apropos kan nevnes at mens forholdet mellom funn og gravhauger i Gaulas nedbørfelt er tilnærmet 1:1, er det samme forholdet i Verdal 1:5.

I forbindelse med registreringene i sammenheng med 10-års vern av Gaula, ble det foretatt en liten test på nedgangen i antall gravminner. I Sokndalen har man i årenes løp gjort flere opptegnelser over gravhauger. De eldste opptegnelser er over 100 år gamle. Ved registreringene ble bare 25% av disse gravminnene gjenfunnet. De resterende 75% er antagelig fjernet i forbindelse med ulike aktiviteter.

Om dette høye tallet er representativt for hele nedbørfeltet er vanskelig å si. Vi kan i alle fall slutte at Gauldalsbygdene nå har mistet så mange gravhauger at verneverdien av de igjenværende er meget stor.

De registrerte gravhaugene må man tro er gårdsgravfelt. I regelen har hver gård hatt sitt gravfelt. Selv om det er registrert minst 15 hauger på Heksem i Haltdalen, er det tvilsomt om man kan regne med at flere gårder enn Heksem har gravlagt sine døde her.

Gravminnenes verneverdi kan gjerne vurderes ut fra tre synsvinkler: Miljømessig verdi, pedagogisk verdi og som vitenskapelig datapotensiale.

Som miljøfaktor er det helt åpenbart at gravminnene er en svært viktig del av det kulturpåvirkede landskapet. De er som åkrene, beite, veiene og gårdene bevis på menneskers aktivitet i området

opp gjennom tidene. Svært ofte ligger gravminnene på dominerende punkt i terrenget. På høydedrag, på en odde eller et nes eller på tunet til en gård. Det er tydelig at dette var noe som skulle sees. Etter alt å dømme har gravhaugene vært faste element i det forhistoriske gårdssamfunn. Det var noe som hørte med på linje med fjøs, smie, stabbur osv. Det er ting som tyder på at gravhauger kan ha vært åsted for fedrenekult.

At gravhaugene har vært oppfattet som viktige element i kulturlandskapet også i eldre tider ser man i en del middelalderkilder. Det å være såkalt "haugodelsmann" var gjevt. Dvs. man måtte kunne regne opp forfedrene sine tilbake til de menn som var gravlagt i haug på gården sin. På denne måten ble gravhaugene et monument over en av de mest rotfaste rettsoppfatninger i Norge: Odelsretten.

Gravhauger blir ofte brukt i undervisningsøyemed. Ettersom dette ofte er ruvende og lett tilgjengelige kulturminner egner de seg utmerket til slikt. Gravhauger er ekskursjonsmål for folk med ulike "ambisjonsnivå". De tjener således som studieobjekt for spesialister som arkeologi- og historiestudenter, såvel som elever i grunnskolen. Opplevelsen av et gravminne er sikkert like forskjellig som de mennesker som ser dem, men det er like fullt viktig at flest mulig gravminner kan bevares for ettertiden, slik at man også i framtiden kan oppleve den hedenske gravskikk.

For en arkeolog er gravminnene av de aller viktigste element når man forsøker å rekonstruere forhistorien. Ikke bare gravgodset; gjenstandene den døde har fått med i graven er av interesse, det kan i mange tilfelle være like viktig å få rede på detaljer i gravleggingsmåten: likbehandlingen (brent/ubrent), orientering av den døde, gravkiste, haugens oppbygging osv. Dette er ting som kan fortelle om menneskers forestillingsverden og religion og ikke minst kan de fortelle om endringer og påvirkning i seder og tro.

Det er nesten unødvendig å peke på hvor viktig gravutstyret er når man skal rekonstruere forhistorien. Det er dette materialet som er basis for vår forståelse av jernalderssamfunnet i Norge. Det er derfor viktig at gravhauger blir bevart for ettertiden. Dette er nemlig det datapotensiale som kan gi svar på fremtidens forskning.

Forskning er en dynamisk prosess der spørsmål og metoder endres over tid. Man må alltid ha muligheten til å vende tilbake til kilden for å teste sine hypoteser.

Det er ikke bare innholdet og byggemåten til en gravhaug som kan kaste lys over forhistorien. Selve plasseringen kan i mange tilfelle være en kilde til forståelse av prosesser i forhistorien. Gravhaugene kan som regel knyttes til en bestemt gårdsbosetning. Ved å kombinere gårdsgrenser og plasseringen av graver/gravfelt, kan det la seg gjøre å lese bosetningshistorie ut av dette. Det viser seg i enkelte tilfelle at gårdsgrenser deler et gravfelt. Her vil det være rimelig å tenke seg at de gårder som nå deler et gravfelt må ha vært en enhet før. I andre tilfelle kan det la seg gjøre å oppspore ødegårder ut fra et gravfelts beliggenhet. Gravhaugene er i disse tilfellene de eneste fysiske spor etter de forsvunne gårdene.

At det overhode fins gravhauger på en gård forteller i alminnelighet at gården må ha vært ryddet i forhistorisk tid. Spredningen av gravhauger vil derfor som hovedregel kunne fortelle hvor vidt bosetningen i jernalderen nådde. I Gauldalen kan man se at jernalderbosetninger praktisk talt har vært sammenfallende med dagens bosetning.

Det er ovenfor nevnt at gravhauger som hovedregel kan knyttes til en bestemt gårdsbosetning. I slike tilfelle kan gravhaugene være med på å datere bosetningen på gården. I neste omgang kan det kanskje også være mulig å datere navnet på den aktuelle gården (Stenvik 1978).

Gravhauger viser ofte tilknytting til ferdselsårer, de er dermed kilder til samferdselshistorien. Det fins eksempler også fra Gauldalen der gravhaugene ligger på rekke og rad langs en veg. Denne påfallende beliggenhet forteller oss at denne veien ved byggingen av haugen må ha vært en viktig kommunikasjonsåre.

Det er i det hele tatt et vell av informasjon som ligger i gravminnene. Det skal derfor ikke mye fantasi til for å forutsi at dette fremdeles vil være av de viktigste felt for fremtidig forskning.

8.9. Bautasteiner

På følgende steder er det registrert bautasteiner:

Reg.nr.	Sted	Antall
34	Åsgrøbba	1
127	Singsås	1
212	Bones	3
324	Presthus	1
353	Foss	1
365	Nordtømme	1
381	Horgmoen	4
395	Skjeggstad	1

Det er med andre ord påvist 13 enkeltbautasteiner på 8 forskjellige steder. Allerede Gerhard Schjøning omtaler enkelte av disse bautasteinene (reg.nr. 127 og 212), så dette har vært kulturminner man lenge har kjent til (Schjøning 1879 I. 65f).

Det antas at bautasteiner i alminnelighet er minnesmerker over døde personer. Slike steiner er f.eks. reist til minne om krigere som fant sin død på tokt i utlandet. Skikken å reise slike bautasteiner tar til i eldre jernalder. Av og til kan det være lagt opp en steinring rundt bautasteinen. Ingen av de registrerte bautasteinene ser ut til å ha hatt slik steinring.

De registrerte bautasteiner i Gauldalen er med på å utfylle det spektrum av kulturminner som fins i området. Bautasteiner er relativt sjeldne kulturminner og vel verdt å verne om. Man kan ellers anføre de samme argumenter for vern som for gravhauger i forrige kapittel (8.8).

8.10. Ødegårder.

På følgende steder er det registrert ødegårder eller åkerreiner:

Reg.nr.	Sted	Reg.nr.	Sted
23	Våttåsen (?)	126	Høggåsen
28	Svenskhaugen (?)	126b	Kvernmoen

Reg.nr.	Sted	Reg.nr.	Sted
34	Åsgrøbbba (?)	174	Tomo
114	Fagerås	338	Brekkeseter
115	Grøtlihaugen		

Det er således registrert 9 mulige ødegårdsanlegg innenfor nedbørfeltet til Gaula. Slike ødegårdsanlegg er vanskelige å finne ettersom sporene etter dem i årenes løp gjerne er overgrodd av vegetasjon. Som oftest er det fossile åkerreiner som avslører slike ødegårdsanlegg. Disse åkerreinene er resultatet av århundrelang pløying i hellende terreng der mye av åkerjorda til slutt vil havne nederst i åkerkanten som en lang voll. Andre steder kan det være gravhauger som avslører en ødegård. Dette må vi tro er tilfelle ved reg.nr. 174 Tomo, der to gravhauger i utkanten av et område med steinfri matjord indikerer gårdsbosetning. Ved reg.nr. 338 er det påvist flere åkerreiner.

Slike ødegårdsanlegg har stor forskningsverdi. Her har man trolig bevart urørte gårdskompleks med hustufter, åkre og gravplasser fra middelalder eller eldre tider. Dette er element som svært ofte er ødelagt på gårder som har hatt kontinuerlig drift. Kunnskapen om forhistoriske og middelalderske gårdsanlegg er sparsom i denne del av landet. På sørvestlandet er en rekke gårdsanlegg fra jernalderen undersøkt, mens bare ett anlegg i Trøndelag har vært gjenstand for slike undersøkelser (Hoset i Stjørdalen). Her kunne man spore bosetningen tilbake til eldre jernalder. Hvorvidt dette er enestående eller ikke gjenstår å bevise. På et slikt ødegårdsanlegg er datapotensialet nesten ubegrenset; ikke bare for arkeologi, men også for botanikk, pollenanalyse, historie etc.

De aller fleste av de registrerte ødegårdsanleggene kan man regne med er et resultat av krisen i seinmiddelalderen.

8.11. Tufter

På følgende steder er det registrert tufter som antas å falle inn under lov om kulturminne.

Reg.nr.	Sted	Antall
3	Gaulhåen	1
4	Meintjørna	1
27	Rognsåsjøen	1
50	Jensås	1
64	Almås	2
87	Fjellsjøen	3
167	Forelsjøen	1
169	Forelsjøen	1
171	Forelsjøen	1
195	Hiåsjøen	3
197	Hiåsjøen	1
224	Rogstad	1

Dette blir tilsammen 17 tufter på 12 forskjellige steder. De fleste av disse tuftene er registrert i fjellområder. Mange er små og har trolig vært krypinn for farende folk eller folk på jakt. De små steinbuene ved Forelsjøen er det således rimelig å sette i forbindelse med pilgrimsvegen som går tett forbi.

Til en annen steinbu ved Forelsjøen (reg.nr. 167) er det knyttet sagn om samisk bosetning.

I hustufta på Rogstad (reg.nr. 224) er det gjort funn fra jernalderen. Ellers er det uvisst hvor gamle disse tuftene kan være. Svært få tufter i Trøndelagsområdet er fagmessig utgravd ; interessen har i første rekke vært konsentrert om gravhauger. I hustufter må man tro at det vil være mulig å finne materiale som aldri er havnet i graver, viktige funksjoner når man vil rekonstruere forhistorien.

8.12. Varder.

Det er registrert varder på disse steder:

Reg.nr. 24	Våttåsen
Reg.nr. 33	Haugen/Åsgrøbba

Vardene kan føres tilbake til det gamle mobiliseringssystemet for landets forsvar. Dette systemet kan med sikkerhet følges tilbake til overgangen mellom forhistorisk tid og middelalder. Som kultuminner er derfor vardene viktige levninger. Ut fra dem kan man rekonstruere kommunikasjonssystemet, kanskje kan man finne hvilke kretser som sognet til de forskjellige varder.

Varden på Våttåsen har vært sentralt plassert for hele Ålen. Nærmere undersøkelser kan sikkert kaste lys over forbindelsene til nabobygdene.

8.13. Tjæremiler

På følgende steder er det registrert tjæremiler:

Reg.nr.	Sted	Antall
7	Storbekken	1
8	Bønsbudalen	1
12	Reitan	1
13	Reitan	1
14	Reitan	1
18	Skordal	1
20	Strømneng	1
21	Blesterslettet	1
29	Gjellen	1
30	Gjellen	1
31	Solandslia	1
32	Jordslia	1
175	Tomo	4
201	Storrødsvollen	1
203	Jamtli	1
349	Hovin	> 1

Dette blir minst 19 tjæremiler på 16 forskjellige steder. De fleste av disse tjæremilene er av såkalt stokkeplatttype. D.v.s. at tjæremila er anlagt på ei myr. På en rund stokkeplatt ble tjærespiken stabbet opp. I sentrum av stokkeplatten var et hull som tjæren kunne renne ned gjennom. Den ble samlet opp i et hull i selve myra.

Denne typen tjæremiler har etter det vi vet i dag, vært utbredt i store deler av Trøndelag (O.Farbregd 1977). Hvorvidt den er begrenset til Trøndelag, er umulig å si på nåværende tidspunkt.

Alderen på disse trekullmilene er vanskelig å avgjøre uten nærmere undersøkelse. Det er i alle fall grunn til å tro at man i det minste kan følge dem tilbake til middelalderen.

Tjære var ellers et produkt man hadde nytte av til forskjellige formål: Tjærebredning av hus, båter, etc. til medisinsk bruk osv.

8.14. Kirkegård/kirketuft

På Grøtan (reg.nr. 393) er det registrert en kirkegård som er fra middelalderen. Her er det også sannsynlig at man har spor etter en gammel kirke. På Sverresborg Folkemuseum står Holtålen gamle stavkirke. Den er trolig bygd omkring 1100. I formen er denne kirken prototypen på de aller eldste stavkirker her til lands. Den er derfor et helt unikt kulturminne ettersom den er den eneste bevarte i sitt slag. Tufta etter denne kirken vil trolig kunne gi utfyllende opplysninger om funksjon, gravlegginger etc.

Gravninger i gamle kirketufter har gitt mange interessante opplysninger. Det gjelder bl.a. byggeskikk, bygningsfaser, branner og gravlegginger. Ikke minst har det vist seg at mange mynter har funnet veien mellom gulvsprekker ned i jorda. I noen tilfelle er det sannsynliggjort at det har stått hedenske hov på det stedet man seinere reiste en kirke (bl.a. Mære kirke).

Det er ikke bare de fysiske spor etter selve kirkebygget som har vært i fokus for arkeologers interesse, også selve kirkegården har vist seg å gi interessante opplysninger. Hvis skjelettene er bevart kan osteologer forholdsvis enkelt kjønns- og aldersbestemme de døde. På grunnlag av et slikt materiale kan man få innblikk i befolkningens

sammensetning, dødelighet, vekst og sykdommer. Dette er opplysninger skriftlige kilder vanligvis tier om.

8.15. Samiske kulturminner.

På følgende steder er det registrert samiske kulturminner:

Reg.nr.	Sted	Type
168	Forelsjøen	Offersted ?
179	Tomo	Gammetuft
183	Finnhaugen	Gammetuft
185	Finntjørna	Offersted
186	Finntjørna	2 gammetufter

Alle disse kulturminnene ligger på sørsiden av Gaula, i et område som i dag ikke er reinbeitedistrikt. De registrerte kulturminner er få, men viktige. For det første må vi tro at antallet er lite p.g.a. registreringsintensiteten. Samiske boplasser er vanskelig å finne ettersom de fysiske spor er sparsomme ved siden av at de ofte ligger lite dominerende til.

For det andre er disse kulturminnene viktige levninger etter en i hovedsak skriftløs kultur. Samenes adferd og historie er i det alt vesentlige kjent fra utenforstående beskrivelser. Slike beskrivelser vil rent metodisk ha åpenbare svakheter ettersom de ikke er opptegnet på sine egne premisser. Eldre opptegnelser bærer gjerne preg av at de beskriver kuriositeter. De fysiske etterladenskaper som boplasser o.l. vil på en langt mer uavhengig måte kunne bringe informasjon om samisk bosetning.

Spørsmål om samenes historie i Trøndelag står sentralt i mange sammenhenger. Dette er et emne flere historikere har beskjeftiget seg med og fremdeles beskjeftiger seg med. Den siste tids vassdragsreguleringer har aktualisert juridiske aspekt ved samisk bosetning. Også på dette felt kan fysiske spor som boplasser og offersteder komme til å spille en viktig rolle i bevisførsel/argumentasjon.

De samiske kulturminner som er registrert i Gaulavassdraget må

derfor kunne sies å ha verneverdi som går ut over det rent kulturhistoriske. Man har ikke foretatt omfattende utgravninger av slike kulturminner i Trøndelagsområdet. All ny viten på dette området er derfor viktig. Det knytter seg derfor helt spesielle verneinteresser til denne kulturminnekategori.

8.16. Diverse.

På Hov i Sokndalen er det registrert en gapestokk (reg.nr. 322). Det er noe uvisst om denne omfattes av lov om kulturminner. På den annen side er dette så absolutt et kulturminne som er med på å belyse dystre sider ved livet i eldre tider.

9. FUNN FRA GAULAS NEDBØRFELT

9.1. Funn fra steinalder.

Reg.nr.	Sted	Mus.nr.
35	Graftås	T 17564
36	Graftås	Tapt
43	Grønli	T 13404
46	Langland	T 15370
81	Kjurrudalen	T 16789
86	Hesjøen	T 17816
89	Slettfjellet	T 17850
94	Aspås	T 15506
98	Drøyvoll	T 13319
99	Drøyvoll	T 18611
100	Ramlo	T 10838
105	Heksem	T 14484
108	Prestegården	T 17545
109	Yset	T 13393
117	Stor-Bellingsjøen	T 12952
120	Almås	T 16380
123	Reiten	T 13394
133	Singsåsaunet	-

Reg.nr.	Sted	Mur.nr.
135	Kirkvoll	-
143	Fløttan	T 12089
144	Fløttan	T 12090
145	Mørset	T 18175
155	Grytdal	T 11960
156	Kot	T 4812
158	Nordløkka	-
159	Nordløkka	T 16293
165	Steinfjellet	T 13073
184	Ensjøen	Tapt
202	Setermoen	T 16238
209	Røsbjørgen	T 952
210	Røsbjørgen	T 2871
213	Bones	T 12983
214	Bones	T 13945
218	Refset	T 6029
225	Rogstad	T 18251
226	Rogstad	Tapt
229	Lillebjørgen	Tapt
232	Skålvoll	T 1814
233	Skålvoll	T 12355
234	Skålvoll	T 16409
235	Skålvoll	T 18566
236	Støren	T 1
246	Haukdal	T 18973
247	Haukdal	T 19382
248	Skjerli	T 17250
296	Sundli	T 12705
318	Anshushaug	T 13443
328	Berg	Privat
331	Brekken	T 14166
344	Krogstad	T 18491
345	Krogstadbakken	T 15222
348	Gyllan	T 4212
362	Midttømme	T 4632

Reg.nr.	Sted	Mus.nr.
371	Evjen	T 14519
372	Bredlia	T 15527
378	Midtlynge	T 16573
379	Midtlynge	T 16574
396	Skjeggstad	T 18614
397	Skjeggstad	T 18867

9.2. Funn fra bronsealder.

Reg.nr.	Sted	Mus.nr.
37	Graftås	T 13600
325	Nyhus	T 2887
374	Røskaft	T 16989

9.3. Funn fra eldre jernalder.

Reg.nr.	Sted	Mus.nr.
39	Renolen	T 18282
71	Myra	T 14119
101	Ramlo	T 16612
110	Bollingmo	T 6502
124	Tildran	T 14125
128	Singsås	Tapt
129	Singsås	Tapt
146	Mørset	T 16438
208	Sørli	T 17281
219	Refset	T 1645
220	Refset	T 5992
230	Mosand	T 13325
237	Støren prestegård	T 99-100
238	Støren prestegård	T 101
270	Hage	T 14024
300	Solberg	T 15919
314	Bjørset	T 3912
316	Dragset	T 15848

Reg.nr.	Sted	Mus.nr.
326	Nyhus	T 9726
329	Berg	T 5965
356	Foss	T 292-96
357	Foss	T 162364
363	Midttømme	T 16549
366	Nordtømme	T 16646
367	Nordtømme	T 16654
387	Ven	T 362-79
388	Ven	-

9.4. Funn fra yngre jernalder.

Reg.nr.	Sted	Mus.nr.
1	Kjølifjellet	T 16381
2	Gaulhåen	T 6678-83
15	Reitan	T 3608
16	Reitan	T 3607
17	Djupdalen	T 1868
38	Graftås	T 17563
40	Renolen	T 1876
41	Renolen	T 14061
42	Renolen	T 14170
47	Langland	T 1875
48	Langland	T 14285
49	Langland	T 16115
52	Lundereng	T 17140
53	Hov	T 12366
54	Hov	Tapt
57	Kirkhus	T 1874
58	Kirkhus	T 4843-5
59	Kirkhus	T 5225
60	Kirkhus	T 12372
61	Kirkhus	T 12557
67	Rønningen	T 12373
68	Rønningen	T 12374
69	Rønningen	T 12423

Reg.nr.	Sted	Mus.nr.
70	Rønningen	T 12424
74	Ventræet	T 2716
75	Ventræet	T 3590
76	Moan	T 13108
78	Stene	T 19389
79	Ålen	T 3605-6
92	Kjerringvoll	T 13110
93	Grøtådalen	Tapt
95	Hessdalen	T 12814
96	Drøydalen	T 10277, 10294, 10673
101	Ramlo	T 4855
102	Ramlo	Tapt
106	Heksem	T 15994
107	Heksem	Tapt
111	Haltdalen	T 18130
112	Storneset	T 2296
113	Alven	T 3811
121	Almås	T 17939
122	Morken	Tapt
130	Singsås	T 2296
131	Singsås	T 16260
132	Singsås	Tapt
142	Sandrød	T 7115
147	Forset	T 1867
148	Forset	T 13150
149	Forset	T 17466
150	Mølavollen	T 18555
151	Vinsnes	T 15989
152	Talsnes	T 11916
153	Talsnes	T 11938
154	Talsnes	T 13373
157	Setereng	T 17434
160	Hetling	T 3414
161	Rød	T 12408
162	Huset	T 16261
163	Huset	T 17972

Reg.nr.	Sted	Mus.nr.
172	Skogheimsetra	-
181	Storbudal	T 16334
211	Røsbjørgen	T 3224
215	Bones	T 9622
216	Bones	T 15274
217	Bones	-
221	Røttem	Haz 35920
222	Røttem	Haz 35921
223	Tilset	T 8294
227	Rogstad	T 7641
239	Støren	T 102
240	Støren	T 16349
241	Støren	T 17284
242	Støren	Tapt
243	Støren	Tapt
244	Voll	Tapt
249	Skjærli	-
251	Soknes	T 16413
252	Soknes	Tapt
253	Soknes	Tapt
254	Soknes	-
256	Sandfjellet	T 14626
268	Økdal	T 16629
269	Gorset	T 14648
272	Steinbru	T 12957
273	Steinbru	T 14071
283	Sommervollen	T 3910
290	Eggen	T 13738
293	Holtan	T 13403
294	Børset	T 16515
297	Frøset	T 14070
298	Solberg	T 12706
299	Solberg	T 15847
301	Solberg	Haz 35831
305	Skain	Haz 35836

Reg.nr.	Sted	Mus.nr.
315	Dragset	T 15533
317	Dragset	Privat
319	Anshus	T 15932
320	Ershus	T 3458
321	Solem	T 13959
330	Gynnild	Haz 35836
332	Brekken	T 3909
336	Estenstad	T 2543
358	Foss	T 291, 293, 296
359	Foss	T 5426
360	Foss	T 11539
361	Foss	T 15368
364	Midttømme	T 17814
368	Nordtømme	T 16615
369	Nordtømme	-
370	Grinde	T 17657
373	Breili	T 16653
376	Røskaft	T 19039
382	Horg	T 15453
383	Valdan	T 15260
384	Skarvollen	T 14434
385	Skarvollen	T 14435
386	Skarvollen	St.H. 36297
389	Ven	T 3426
390	Ven	T 5868
394	Grøtan	T 4768

L I T T E R A T U R.

- Farbregd, O. 1968: Antikvarisk avdelings tilvekst 1968.
Farbregd & Stalsvik 1969: Antikvarisk avdelings tilvekst 1969.
Farbregd & Stalsvik 1970: Antikvarisk avdelings tilvekst 1970,
Trondheim 1974.
Farbregd, O. 1974: Antikvarisk avdelings tilvekst 1974.
Trondheim 1977.
Farbregd, O. 1977: Miletufter og reiskaper frå tjørebrenning i
myr. Norsk Skogbruksmuseums årbok nr. 8,
1976-77.
Gaustad, Fr. 1962: Singsås i forhistorisk tid. I Singsåsboka
Bd. I, del 2, Trondheim 1962.
Holmsen, G. 1956: Røros. Beskrivelse til kvartærgeologiske
landgeneralkart. NGU 198.
Holtålen kommune: Registreringer av fornminner for General-
plan. DKNVS Muséet, Manuskript 1975.
Klüwer, L.D. 1823: Norske Mindesmærker. Christiania 1823.
Kristiansen, Ø. 1979: Registreringsrapport i forbindelse med 10-
års vern av Gaula. Manuskript DKNVS, 1979.
Lodgaard, Chr. Registreringer av jernvinneanlegg i Gauldalen.
Mauskript DKNVS.
Marstrander, S. 1949: Den antikvariske avdelings tilvekst 1949.
Marstrander, S. 1951: Den antikvariske avdelings tilvekst 1951.
Marstrander, S. 1952: Den antikvariske avdelings tilvekst 1952.
Årbok 1952.
Marstrander, S. 1954: Trøndelag i forhistorisk tid Norges bebyggelse.
Fylkesbind for Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag
og Nordland fylker. Oslo 1954.
Marstrander & Møllenus 1955: Den antikvariske avdelings tilvekst 1955.
Årbok 1955.
Marstrander, S. 1965: Antikvarisk avdelings tilvekst 1965. Årbok 1965.
Martens I. 1978: Some Reflections on the Classification of Pre-
historic and Medieval Iron-Smelting Furnaces.
Norwegian Archaeological Review 1/1978.

- Møllenhuss, K. R. 1953: Den antikvariske avdelings tilvekst 1953. Årbok 1953.
- Møllenhuss, K. R. 1954: Den antikvariske avdelings tilvekst 1954. Årbok 1954.
- Møllenhuss, K. R. 1957: Antikvarisk avdelings tilvekst 1957. Årbok 1957-58.
- Møllenhuss, K. R. 1958: Antikvarisk avdelings tilvekst 1958. Årb. 1958.
- Møllenhuss, K. R. 1960: Antikvarisk avdelings tilvekst 1960. Årb. 1960.
- Møllenhuss, K. R. 1961: Antikvarisk avdelings tilvekt 1961. Årb. 1961.
- Møllenhuss, K. R. 1962, 1963: Antikvarisk avdelings tilvekst 1962, 1963. Årbok 1962-63.
- Møllenhuss, K. R. 1964: Antikvarisk avdelings tilvekst 1964. Årb. 1964.
- Petersen, Th. 1916: Oversigt over videnskapsselskapets oldsak-samlings tilvækst i 1916 av saker ældre end reformationen V.S.S. 1916, 7.
- Petersen, Th. 1918: Oversigt over videnskapsselskapets oldsak-samlings tilvækst 1918 av saker ældre end reformationen V.S.S. 1919, 2.
- Petersen, Th. 1919, 1920: Oversigt over videnskapsselskapets old-saksamlings tilvækst i 1919-1920 av saker ældre end reformationen V.S.S. 1920, 2.
- Petersen, Th. 1921: Oversigt over videnskapsselskabets oldsak-samlings tilvækst i 1921 av saker ældre end reformationen V.S.S. 1921, 1.
- Petersen, Th. 1922: Oversigt over videnskapsselskapets oldsak-samlings tilvækst i 1922 av saker ældre end reformationen V.S.S. 1922, 6.
- Petersen, Th. 1923: Oversigt over videnskapsselskapets oldsak-samlings tilvækst i 1923 av saker ældre end reformationen V.S.S. 1923, 2.
- Petersen, Th. 1924: Oversikt over videnskapsselskapets oldsak-samlings tilvekst i 1924 av saker eldre enn refomasjonen V.S.S. 1924, 3.
- Petersen, Th. 1925: Oversikt over videnskapsselskapets oldsak-samlings tilvekst i 1925 av saker eldre enn refomasjonen V.S.S. 1925, 3.

- Petersen, Th. 1926: Tilvekst av oldsaker i 1926. V.S.S. 1926,3.
- Petersen, Th. 1927: Oldsaksamlingens tilvekst 1927. V.S.S. 1927,4.
- Petersen, Th. 1928: Oldsaksamlingens tilvekst 1928. V.S.S. 1928.
- Petersen, Th. 1929: Oldsaksamlingens tilvekst 1929. V.S.S. 1929.
- Petersen, Th. 1930: Oldsaksamlingens tilvekst 1920. V.S.S. 1930.
- Petersen, Th. 1931: Oldsaksamlingens tilvekst 1931. V.S.S. 1931.
- Petersen, Th. 1932: Oldsaksamlingens tilvekst 1932. V.S.S. 1932.
- Petersen, Th. 1933: Oldsaksamlingens tilvekst 1933. V.S.S. 1933.
- Petersen, Th. 1936: Oldsaksamlingens tilvekst 1936. V.S.S. 1936.
- Petersen, Th. 1936: Ålen i den Hedenske oldtid. I A.J.Reitan: Ålen. Trondheim 1936.
- Petersen, Th. 1937: Oldsaksamlingens tilvekst 1937. V.S.S. 1937.
- Petersen, Th. 1938: Oldsaksamlingens tilvekst 1938. V.S.S. 1938.
- Petersen, Th. 1939: Oldsaksamlingens tilvekst 1939. V.S.S. 1939.
- Petersen, Th. 1940: Oldsaksamlingens tilvekst 1940. V.S.S. 1940.
- Petersen, Th. 1941: Oldsaksamlingens tilveskt 1941. V.S.S. 1941.
- Petersen, Th. 1942: Oldsaksamlingens tilvekst 1942. V.S.S. 1942.
- Petersen, Th. 1944, 1945: Oldsaksamlingens tilvekst 1944-45. V.S.S. 1945.
- Petersen, Th. 1946, 1947: Oldsaksamlingens tilvekst 1946-47. V.S.S. 1947.
- Petersen, Th. 1948: Oldsaksamlingens tilvekst 1948. V.S.S. 1948.
- Petersen, Th. 1949: Haltdalens forhistorie. I Jens Hallstein Nygård. Haltdalen og Haltdalinger I. Tr.heim 1949.
- Randers, K. og Bolstad, G. 1978: Registreringsrapport i forbindelse med 10-års vern av Gaula. Manuskript DKNVS 1978.
- Rygh, K. 1871: Oversikt over oldsager i DKNVS Muséet. Trondhjem 1871.
- Rygh, K. 1872: Fortegnelse over den tilvekst, Videnskabernes Selskabs Oldsagsamling har havt i 1872. Ab.1872.
- Rygh, K. 1876: Fortegnelse over Oldsager, indkomne til Videnskabs-selskabet i Throndhjem 1876, Ab. 1876.
- Rygh, K. 1877: Fortegnelse over gjenstander ældre end Reformationen, der ere udkomne til Videnskabs-selskabets oldsagsamling i Throndhjem i 1877. Ab. 1877.

Rygh, K.	1879:	Fortegnelse over de til det Throndhjemske Videnskabers Selskabs Samling i 1879 indkomne Sager, ældre end Reformationen. Ab. 1879.
Rygh, K.	1880:	Faste fornlevninger og oldsagsfund i Søndre Throndhjems amt. Throndhjem 1880.
Rygh, K.	1882:	Fortegnelse over sager ældre end Reformationen indkomne i 1882 til Throndhjems Videnskabsselskabs Oldsamling. Ab. 1882.
Rygh, K.	1884:	Fortegnelse over Sager ældre end Reformationen, som i 1884 ere indkomne til Videnskabsselskabets Oldsagsamling i Throndhjem. Ab. 1884.
Rygh, K.	1887:	Fortegnelse over Gjenstande, ældre end Reformationen, indkomne til Videnskabsselskabets Oldsamling i Throndhjem i 1887. Ab. 1887.
Rygh, K.	1888:	Fortegnelse over Gjenstande ældre end Reformationen, indkomne til Videnskabsselskabets Oldsagssamling i Throndhjem. Ab. 1888.
Rygh, K.	1889:	Fortegnelse over Sager ældre end Reformationen, indkomne til Videnskabsselskabets Oldsagsamling i Throndhjem. Ab. 1889.
Rygh, K.	1894:	Fortegnelse over gjenstande ældre end reformationen indkomne 1894 til videnskabs-selskabets oldsamling i Throndhjem. Ab. 1894.
Rygh, K.	1895:	Fortegnelse over den tilvækst af Gjenstande ældre end Reformationen, som er indkommet til Trondhjems Videnskabsselskabs samling i 1895. Ab. 1895.
Rygh, K.	1898:	Fortegnelse over de i 1898 til Videnskabs-selskabets Oldsagsamling i Trondhjem indkomne Sager ældre end Reformationen. Ab. 1898.
Rygh, K.	1899:	Videnskabsselskabets oldsagsamling i Trondhjem. Tilvækst 1899 af gjenstande, ældre end reformationen. Ab. 1899.

Rygh, K.	1900:	Videnskabsselskabets oldsagsamling i Trondhjem. Tilvækst i 1900 af gjenstande, ældre end reformationen. Ab. 1900.
Rygh, K.	1901:	Videnskabselskabets oldsagsamling i Trondhjem. Tilvækst i 1901 af gjenstande, ældre end reformationen. Ab. 1901.
Rygh, K.	1902:	Tilvækst i 1902 af Sager ældre end Reformationen. V.S.S. 1902, 6.
Rygh, K.	1903:	Videnskabsselskabets oldsagsamling Tilvækst i 1903 af sager ældre end reformationen. V.S.S. 1903, 4.
Rygh, K.	1905:	Videnskabsselskabets oldsagsamling Tilvækst i 1905 af sager, ældre end reformationen. V.S.S. 1905, 7.
Rygh, K.	1907:	Oversikt over Videnskabsselskabets Oldsagsamlings tilvækst i 1907 af sager ældre end reformationen. V.S.S. 1907, 9.
Rygh, K.	1911:	Oversigt over Videnskabsselskabets Oldsagsamlings tilvækst i 1911 af Sager ældre end Reformationen. V.S.S. 1911, 5.
Rygh, K.	1912:	Oversigt over videnskabsselskabets oldsagsamlings tilvækst i 1912 af sager ældre end reformationen. V.S.S. 1912, 8.
Rygh, K.	1913:	Oversigt over videnskabsselskabets oldsagsamlings tilvækst i 1913 af sager ældre end reformationen V.S.S. 1914, 2.
Sandnes, J.	1971:	Ødetid og gjenreisning. Oslo-Bergen-Tromsø 1971.
Schøning, G.	1779:	Reise som giennem en Deel af Norge i de aar 1773, 1774, 1775 paa Hans Majestets Kongens Bekostning er gjort og beskreven. Trondheim 1779.
Stenvik, L. F.	1978:	Stadgårder. Et forsøk på arkeologisk datering av en navneklasse. Bergen 1978.
Stenvik, L. F.	1979:	Befaringsrapport fra Fjellsjøen. Manuskript DKNVS 1979.

- Stenvik, L. F. 1979b: Registrering i Budal statsalmenning i forbindelse med 10-års vern av Gaula. Manuskript DKNVS 1979.
- Stenvik, L. F. 1980: Registrering og prøvegraving i forbindelse med 10-års vern av Gaula. Manuskript DKNVS 1980.
- V Sæther et.al. 1980: Bjørn Sæther, Terje Klock, Harald Taagvold: Flora og vegetasjon i Gaulas nedbørfelt, Sør-Trøndelag og Hedmark. Botaniske undersøkelser i 10-års verna vassdrag. Delrapport 2. Trondheim 1980.
- Søborg, Chr. 1979: Registreringsrapport i forbindelse med 10-års vern av Gaula. Manuskript DKNVS 1979.
- V Wolff, F. 1976: Geologisk kart over Norge, berggrunnskart Trondheim 1:250 000. NGU.

KART

Kartsymbol

Grense. Boundaries

Riks med røys og merke	International with markers	+++
Fylke, Kommune	County, District	++
Sokn, Statsallmenning	Parish, Crown land	+
Kirke/Kyrkje	Church, Chapel	+
Kapell	Cemetery	+
Skole, forsamlingshus, Hotell o. l.	School, meetinghouse, Hotel etc.	+
Våningshus	Hytte, kove	House, Cabin, etc.
Gård	Sæter	Farm
Bu, naust	Chalet, Shanty, boatshed	
Tank	Tårn, minnesmerke o. l.	Tank, Tower, monument, etc.
Fabrikk, kraftverk o. l.	Større	Mindre
Industry	power station, etc.	Large Small
Gruve	Steinbrott	Grustak
Mine	Quarry	Gravel pit
Flyplass	Landingsplass	Radio-stasjon
Airfield	Landing ground	Radio station
Sjøflyhamn	Ankerplass for fly, for båt	
Seaplane base	Anchorage	Seaplane, Boat
Fyr	Lykt	Sjømærke
Lighthouse	Light	Beacon, Air nav. radio beacon, etc.
Trig punkt	Høgdepunkt	Kontrollert
Trig point	Spot elevation	Checked, Unchecked
Høgd på vatn	Kontrollert	Ukontrollert
Lake elevation	Checked, Unchecked	
Skog	Tregruppe	Woods, Group of trees
Myr	Torvtak	Marsh, Peat cuttings
Kystlinje med tørrfall	Kurve og tal for djupn	
Shoreline with foreshore flat	Depth curve and sounding	
Båe	I vassflata og under vatn	Rock, Awash, Sunken

Veg. Roads

Motorveg	Dual highway	
Riksveg	Vegnummer	Europaveg
State road	Route marker	European State
Fylkesveg	County road	
Kommunal veg	District road	
Privat veg	Vegbom	Private road, Road barrier
Kjerreveg	Merket sti	Cart track, Path with markers
Tydelig sti	Lite synlig sti	Distinct path, Track
Veg under bygging	Vinterveg	Road under construction, Winter road
Bilferje	Mindre ferje	Car ferry, Passenger ferry

Jernbane. Railroads

Dobbelt spor	Enkelt spor	Stasjon og stoppeplass
Double track	Single track	Station, Halt
Under bygging eller nedlagt	Smalt spor	Inoperative, Narrow gauge
Tunnel	Overbygg	Bru
Tunnel	Snowshed	Bridge
Planovergang	Veg over	veg under jernbane
Level crossing	Underpass	Overpass
Elektrisk sporveg	trallebane	Taubane, skiheis
Electric car line	Aerial cableway	ski lift
Telegraf	telefonlinje	Kraftlinje
Telegraph line	telephone line	Power line

Fast dekke
Hard surface

Grusdekke
Loose or light surface

E 6

E 10

==

==

==

==

==

==

==

==

==

==

==

==

==

==

==

==

==

==

==

==

==

==

==

==

==

==

==

==

==

==

==

==

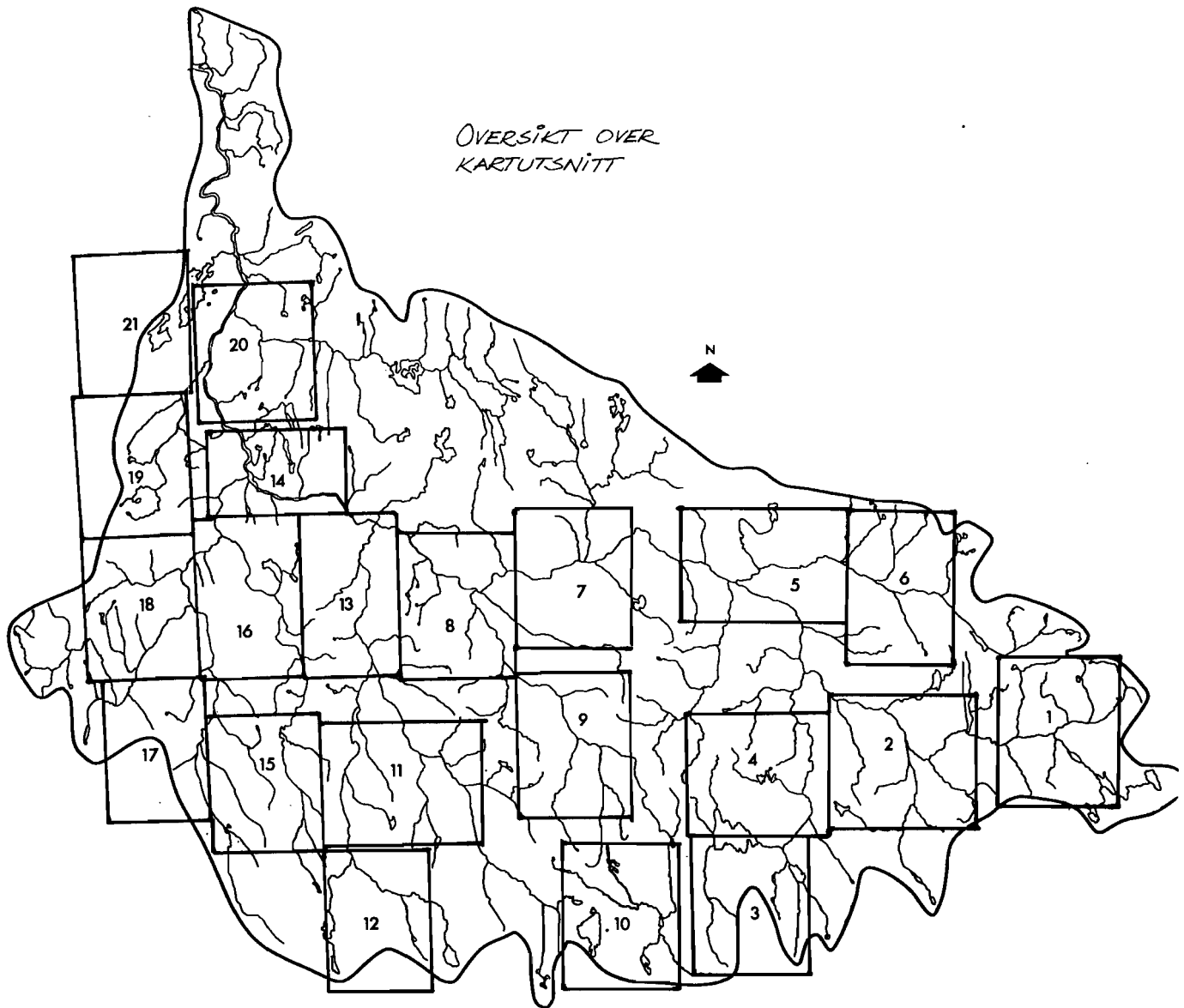
==

==

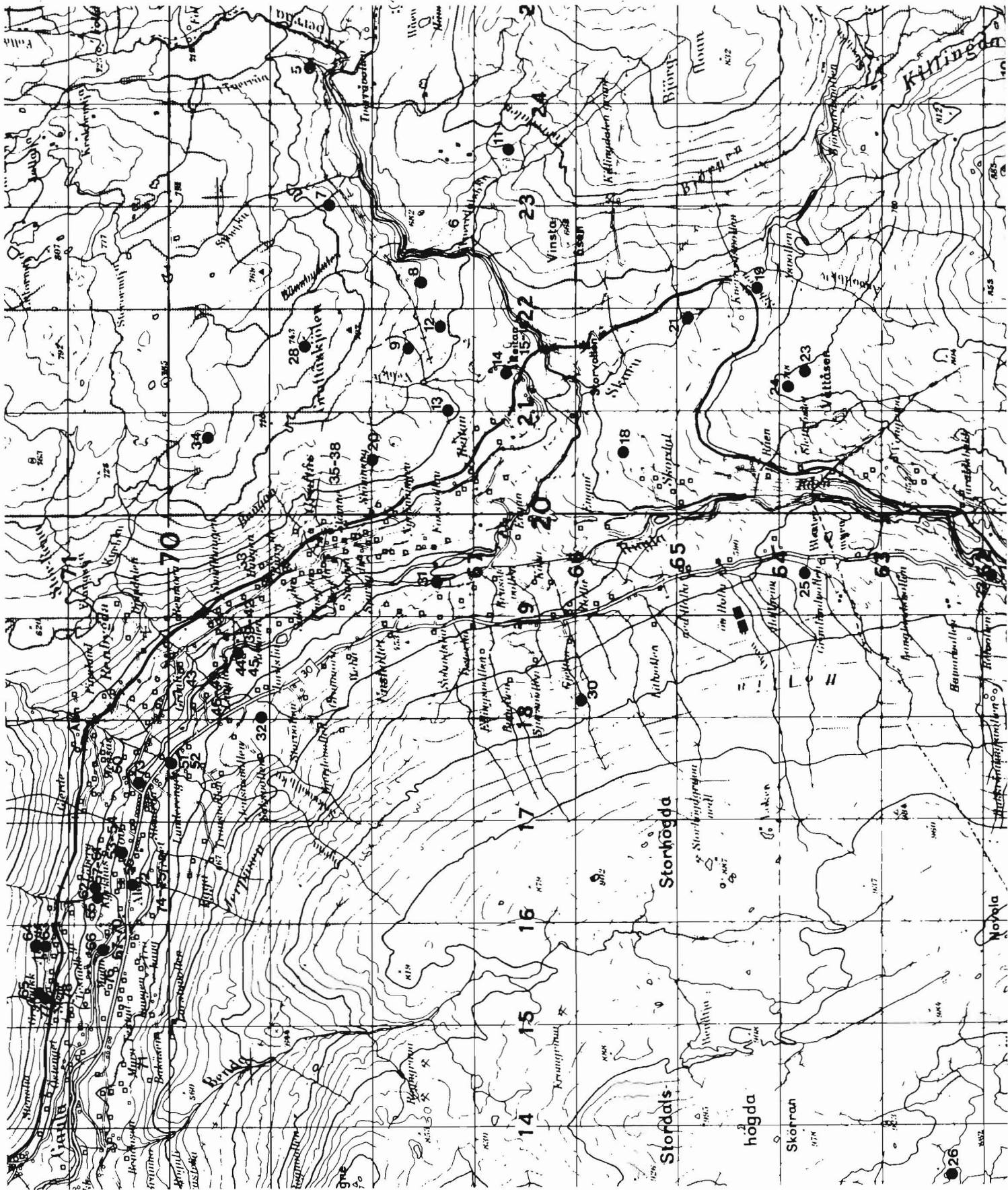
==

==

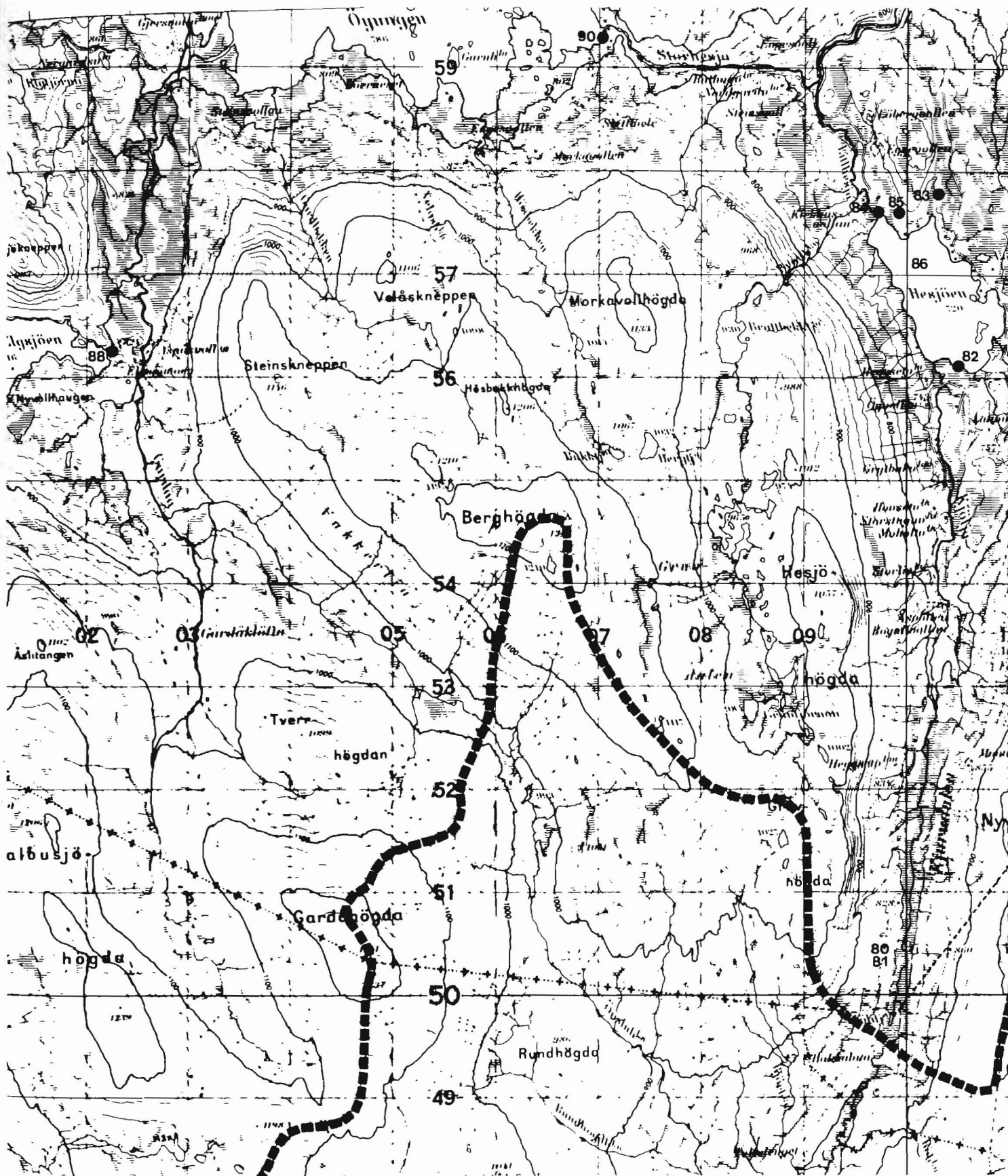
==

KART NR 1

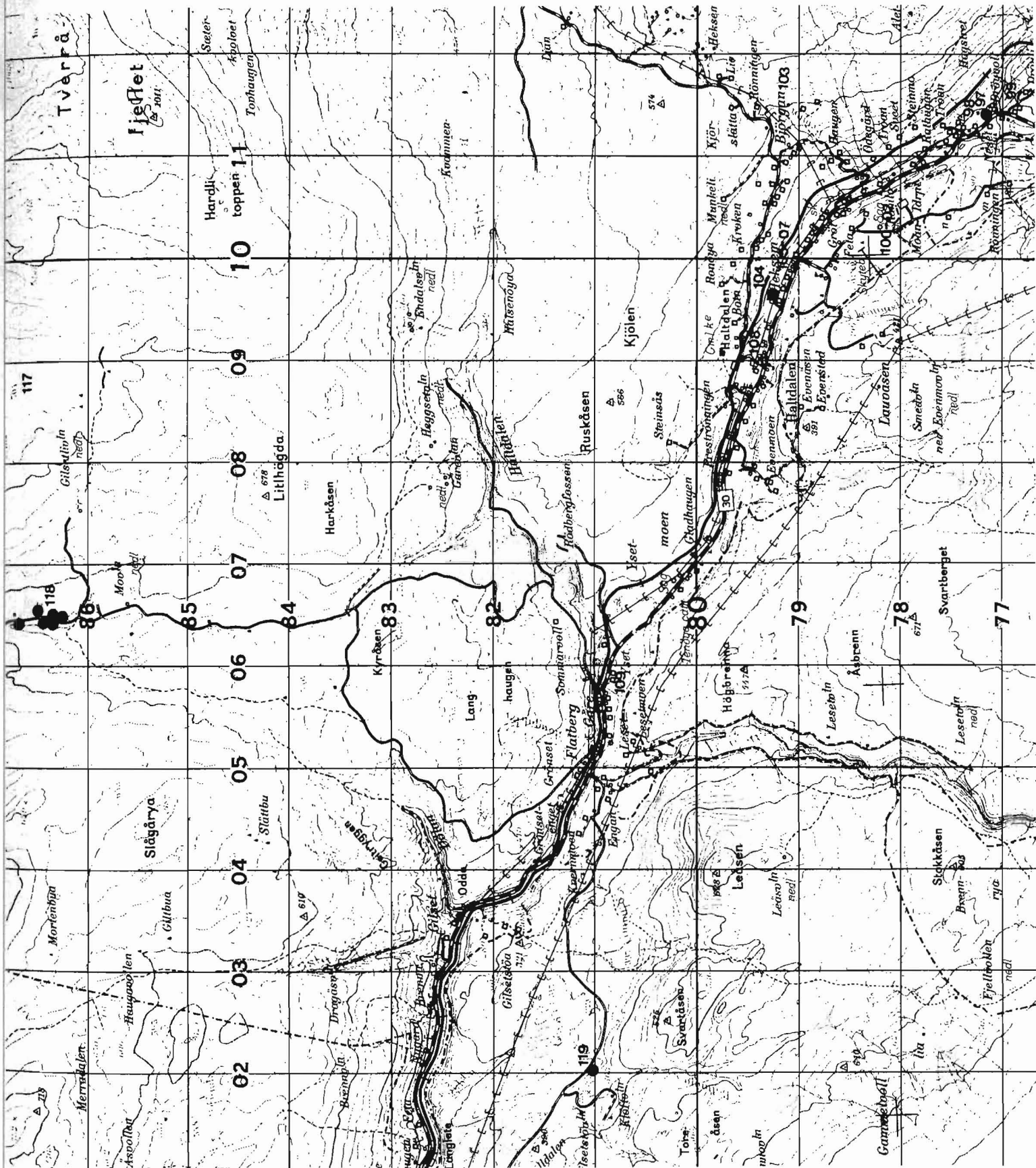

KART NR 2

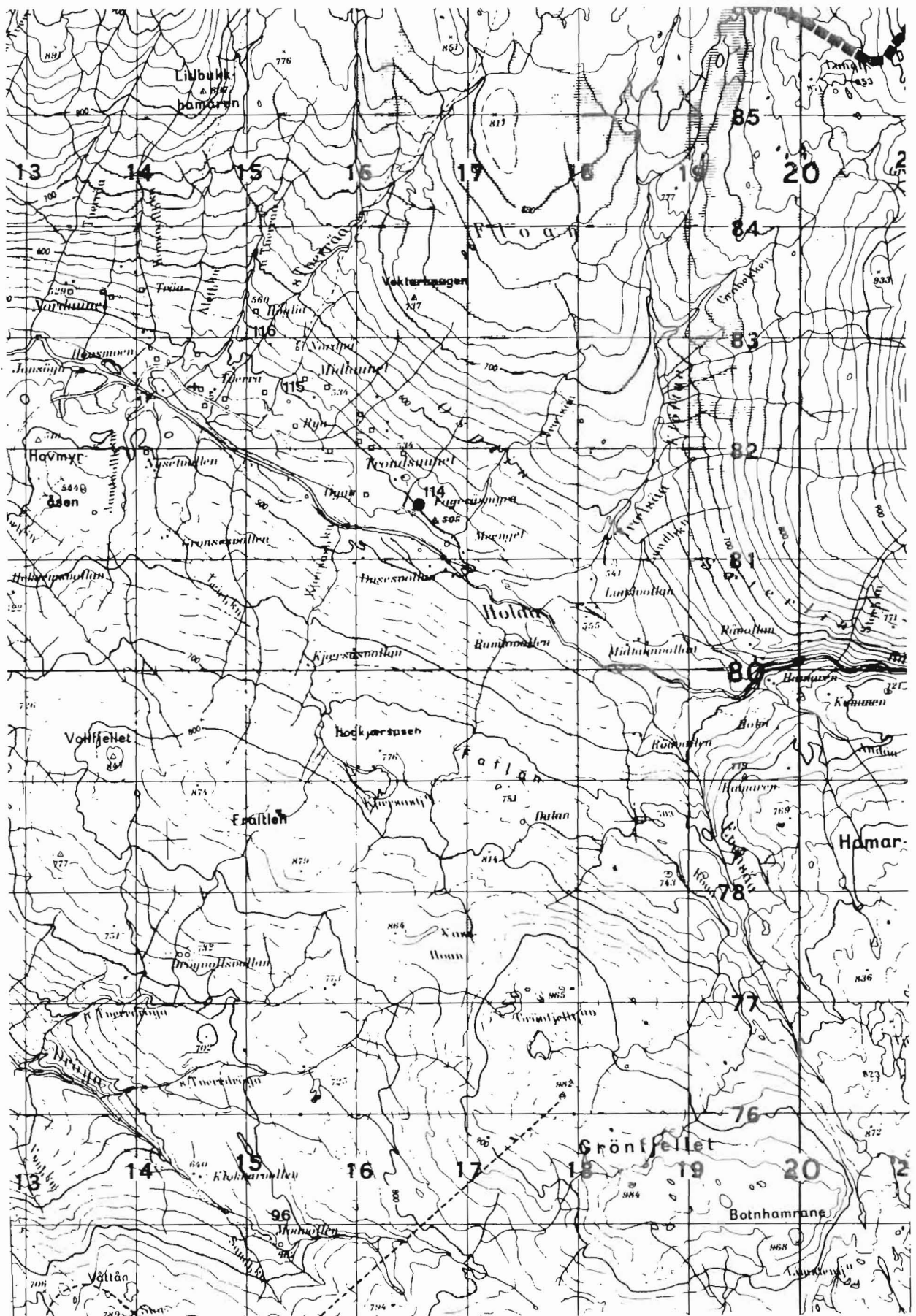

KART NR 3

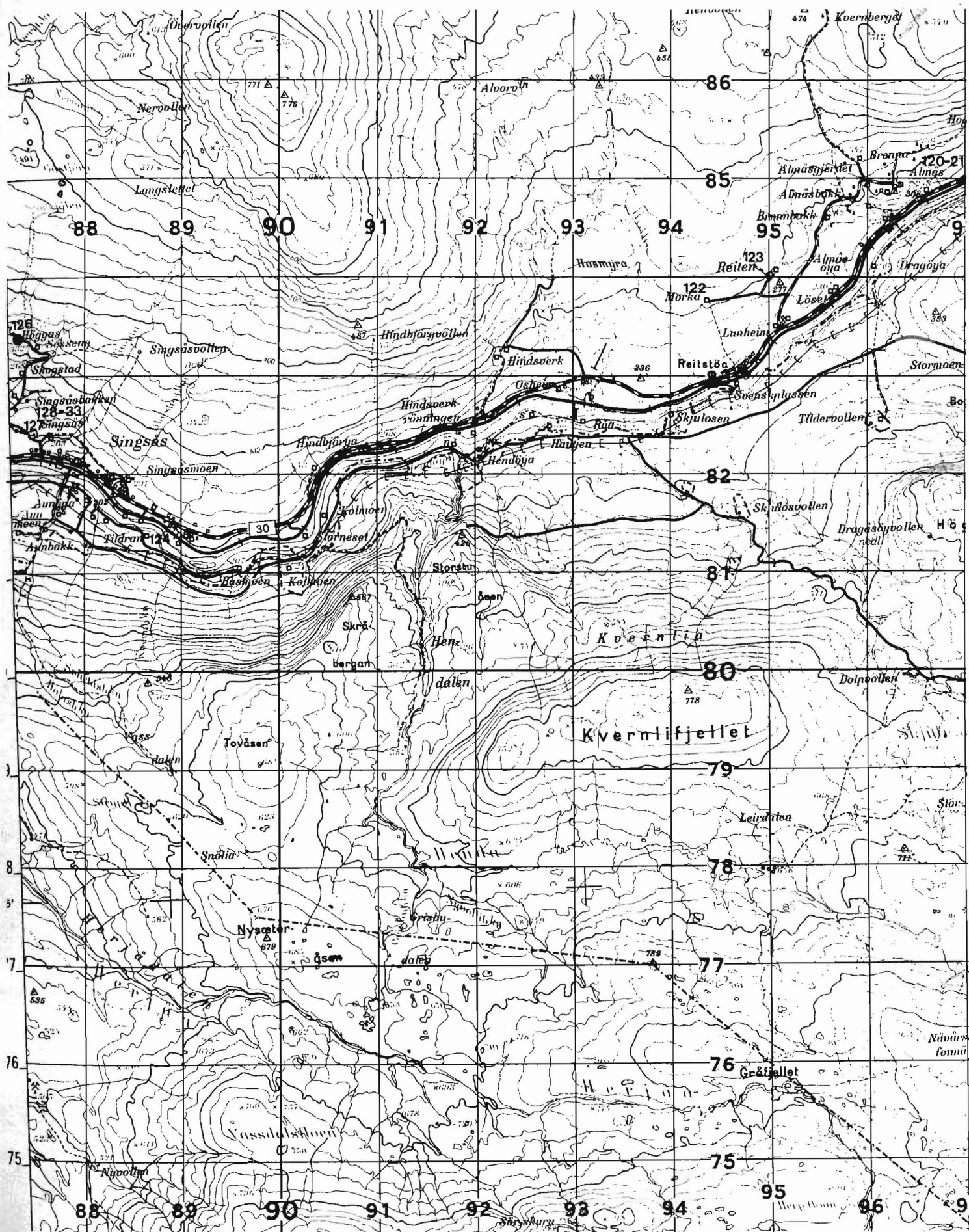
KART NR 4

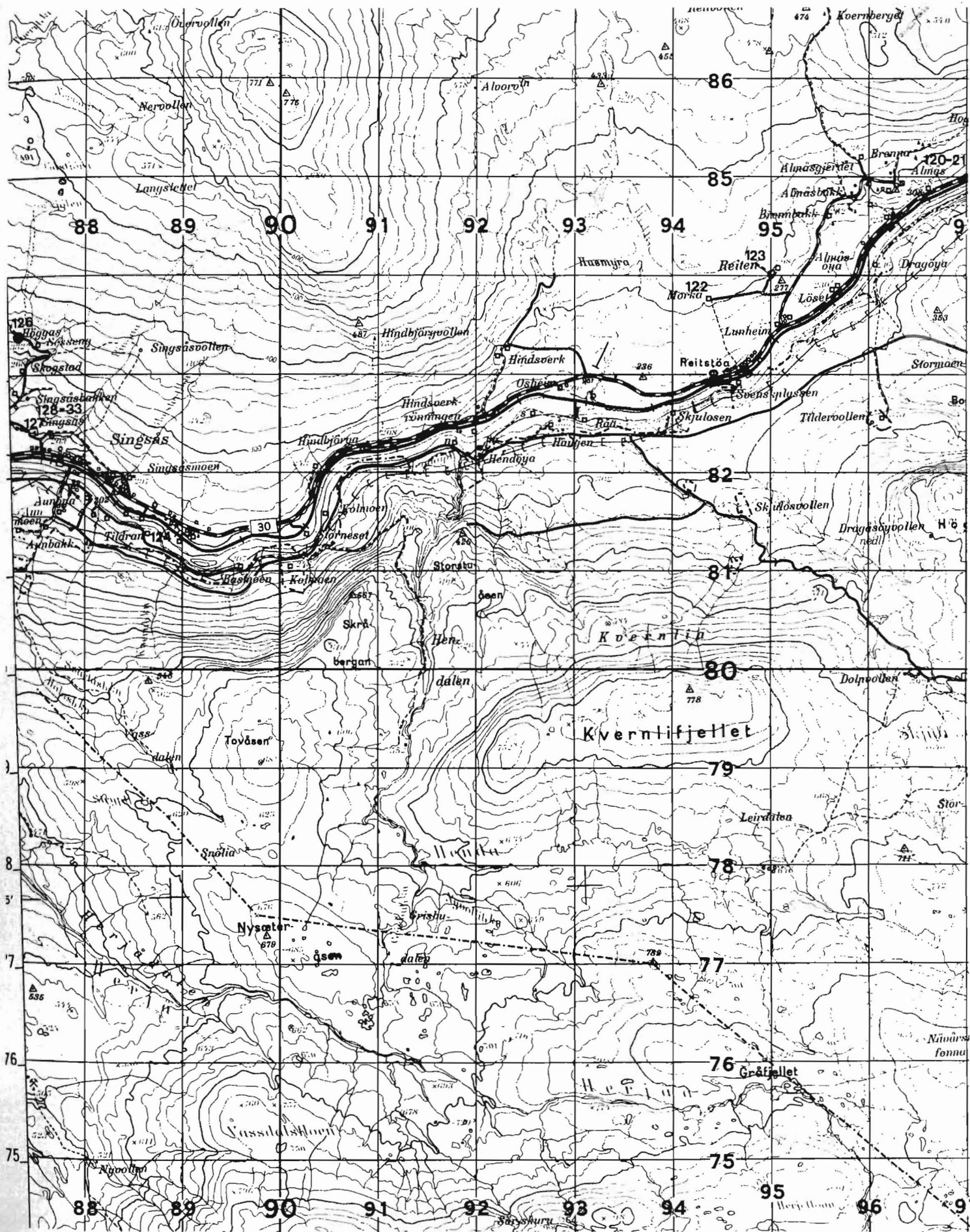
KART NR 5

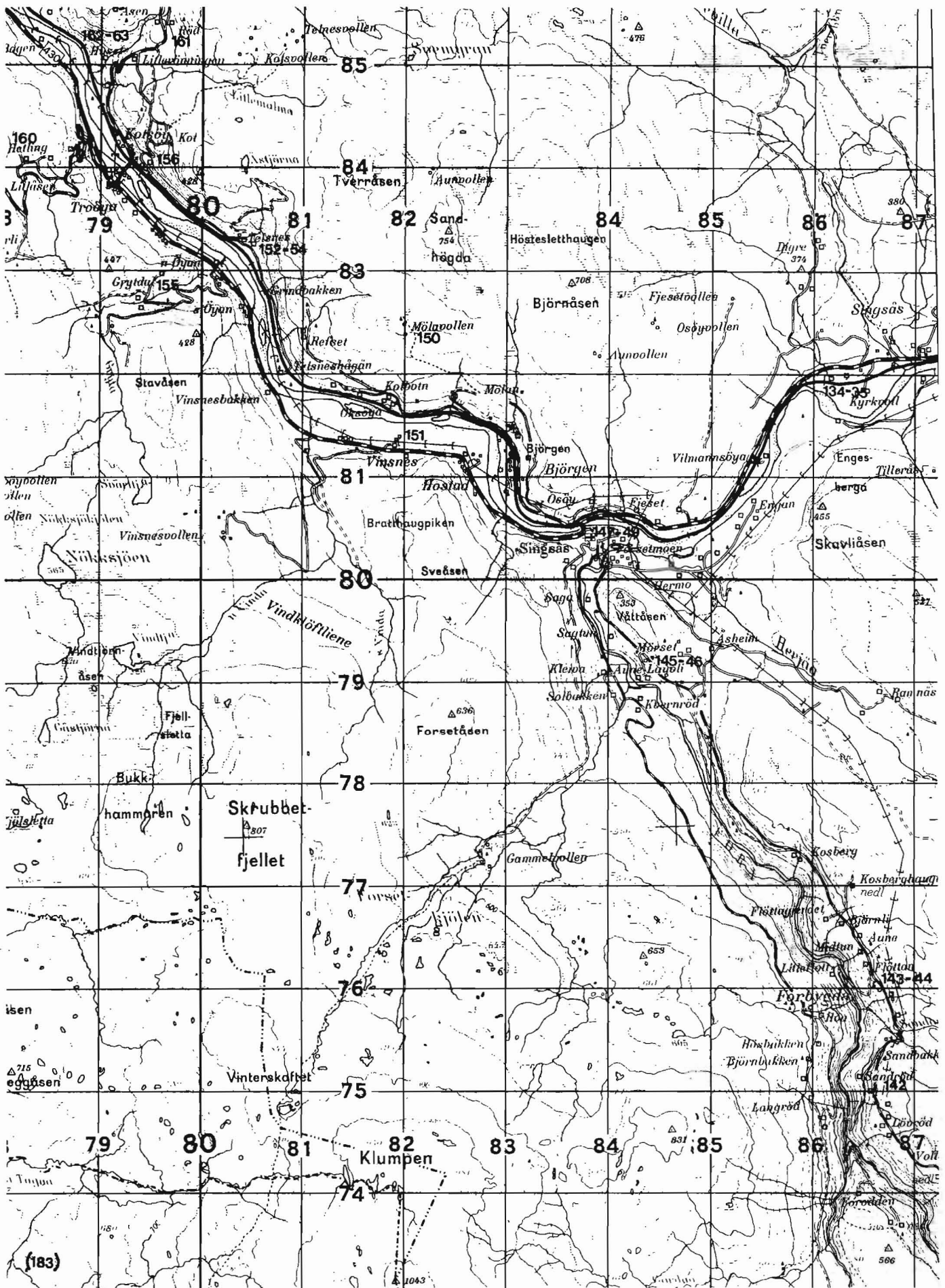
KART NR 6

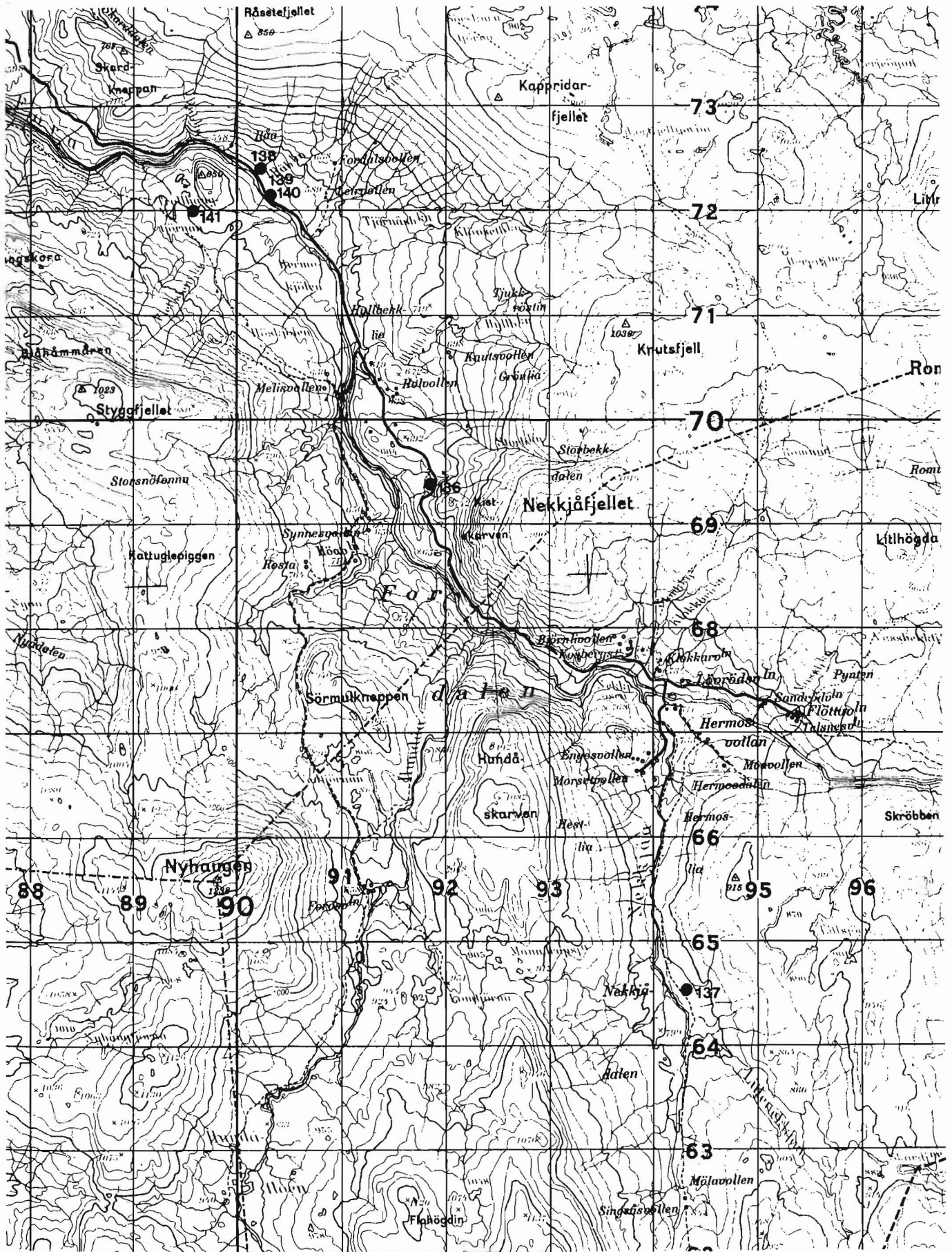
KART NR 7

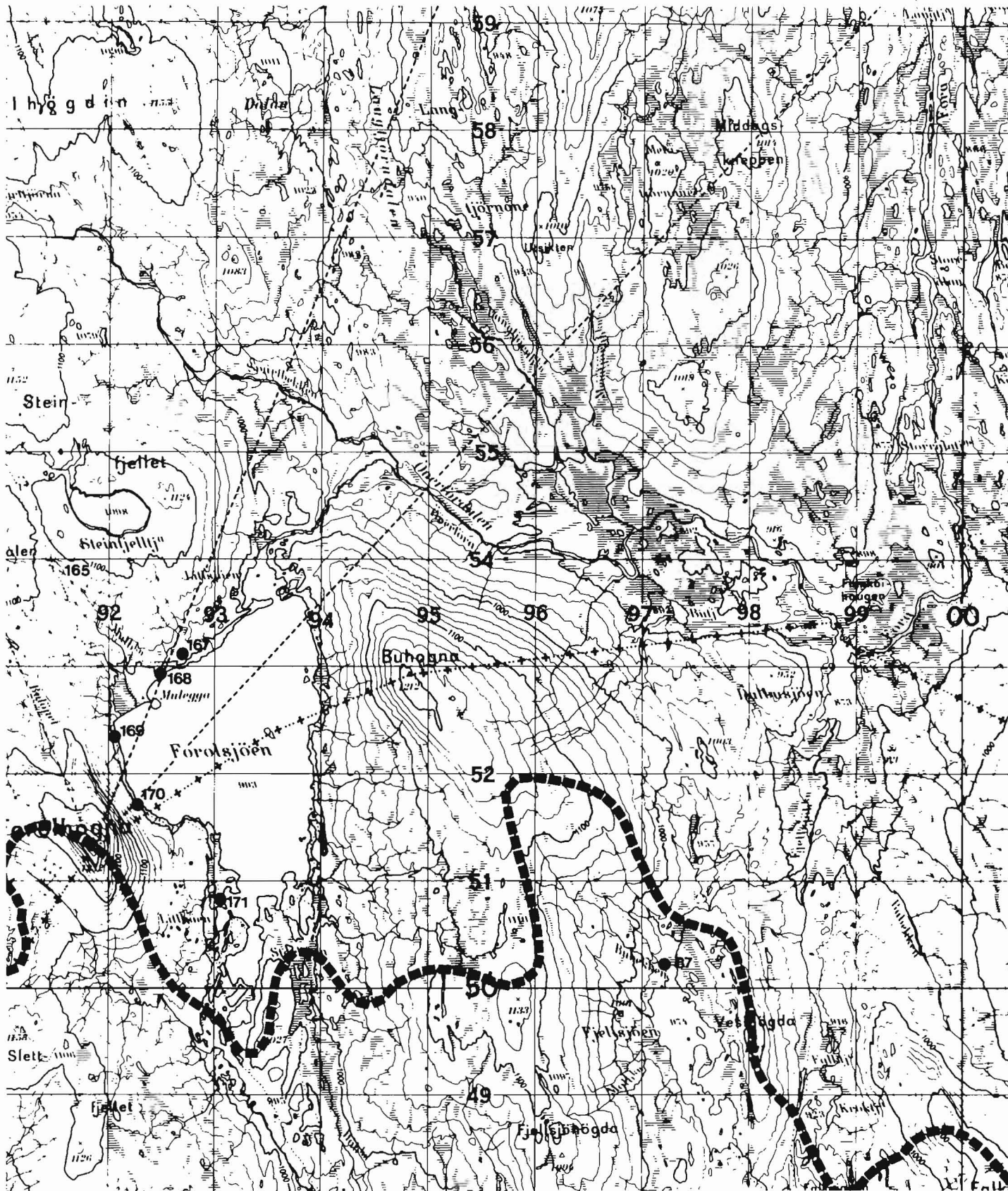
KART NR 7

KART NR 8

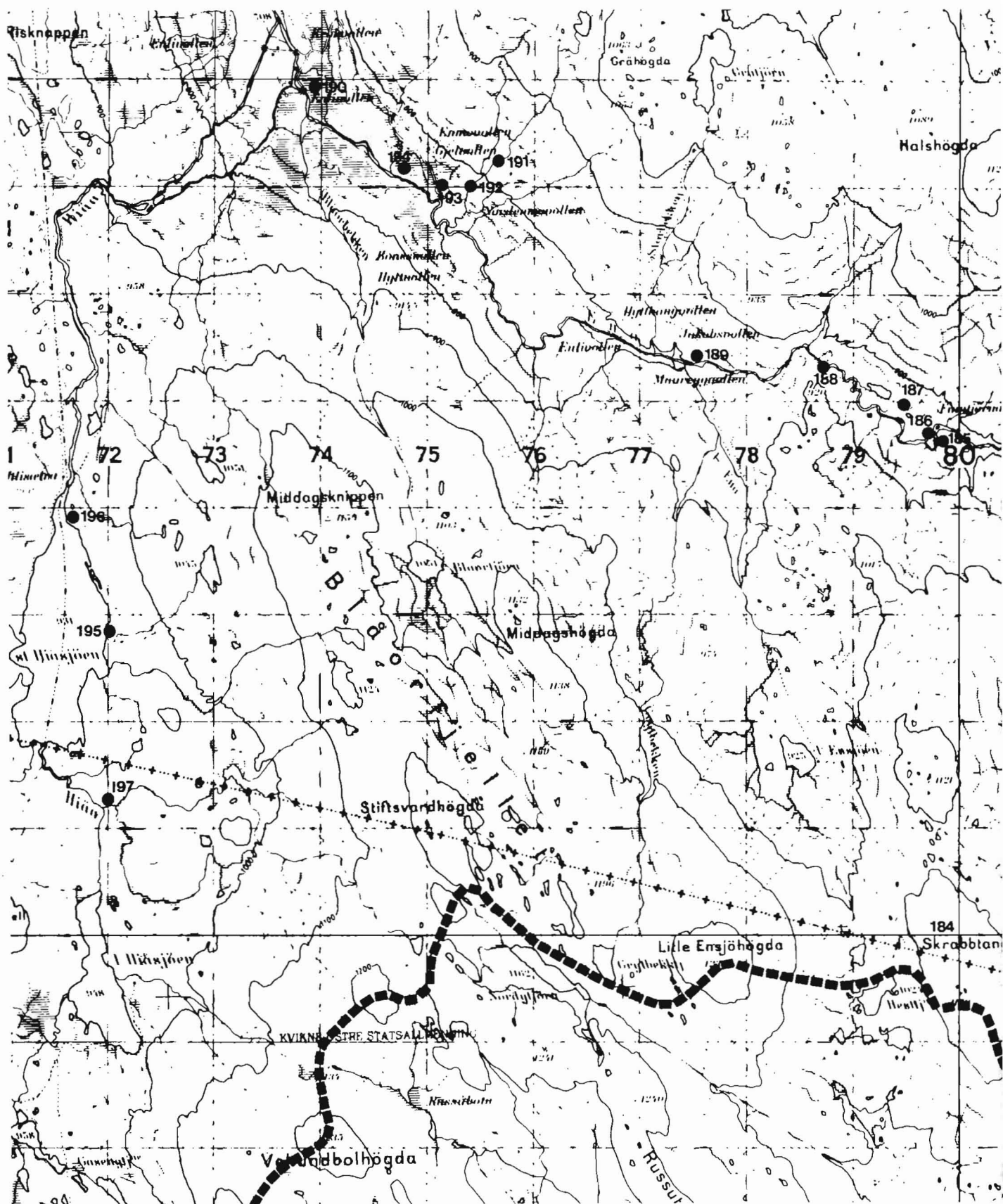

KART NR 9

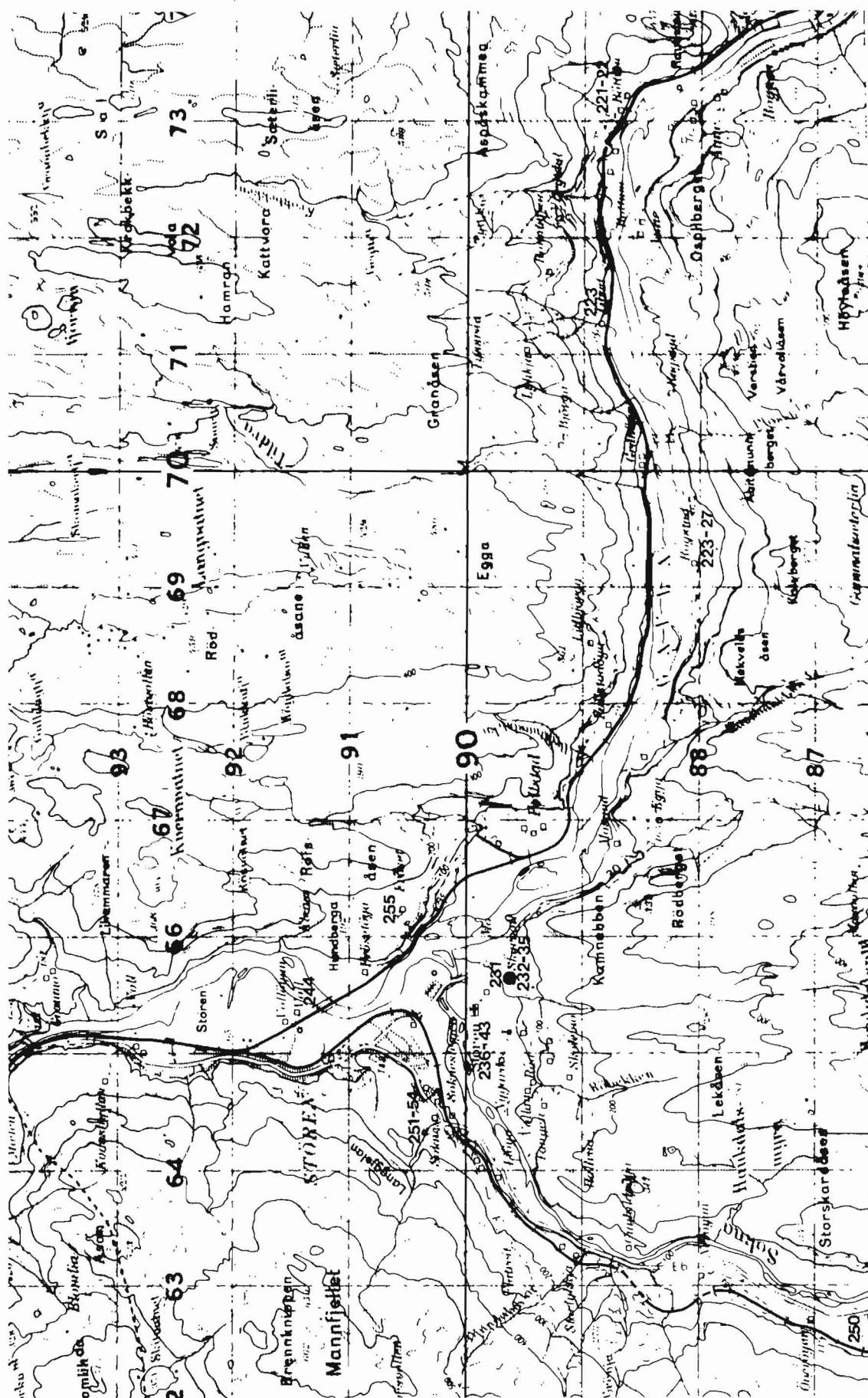

KART NR 10

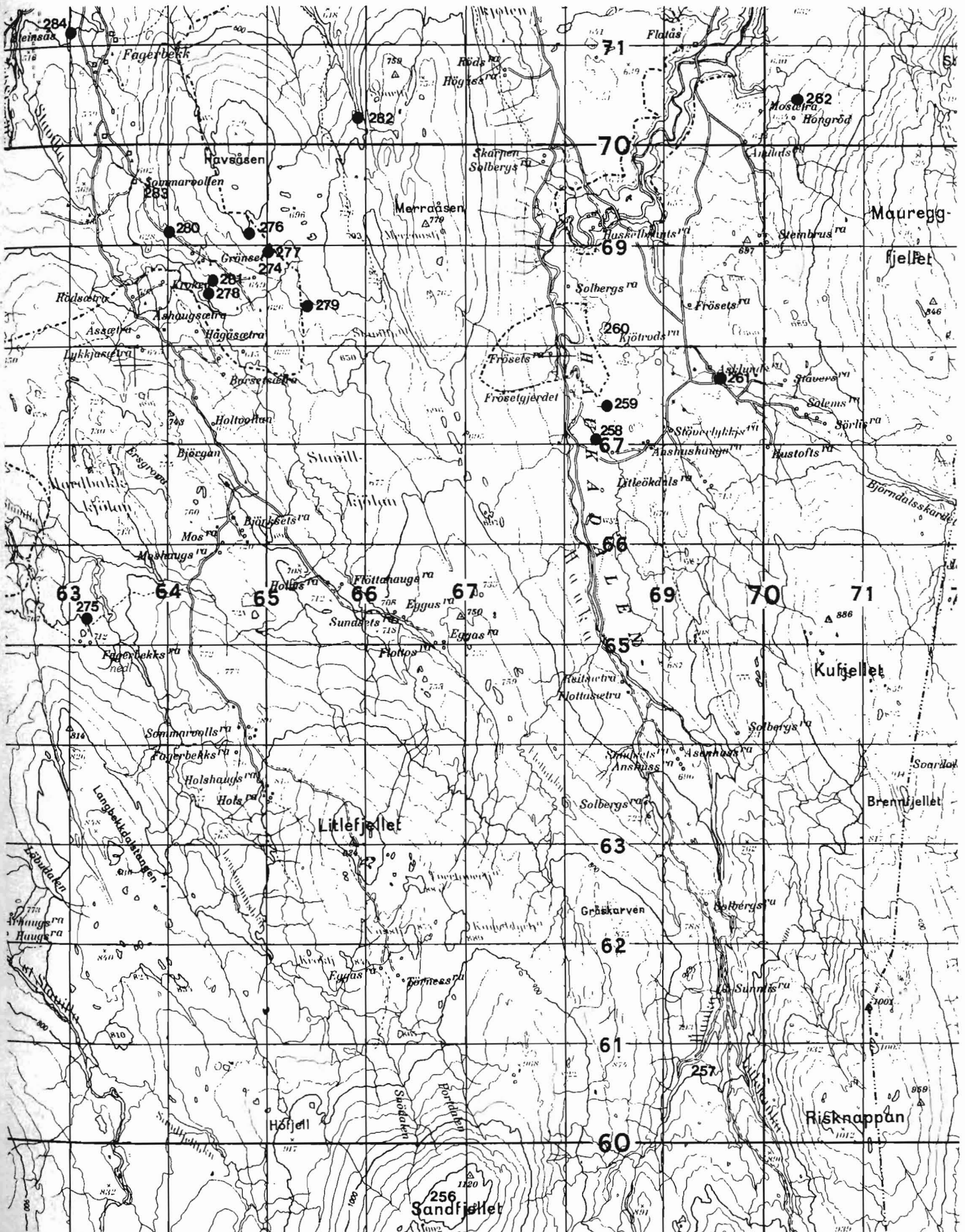

KART NR 12

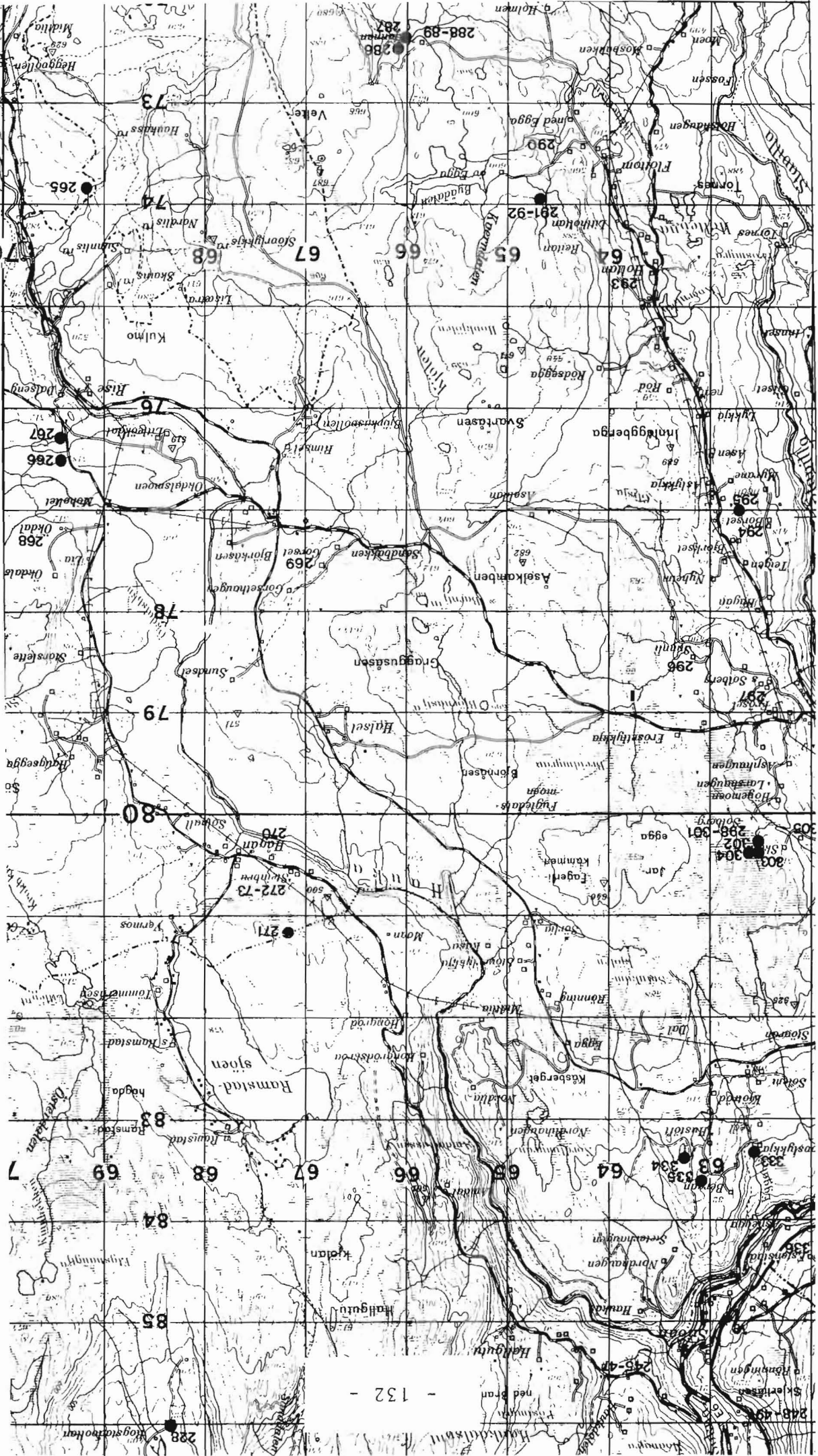

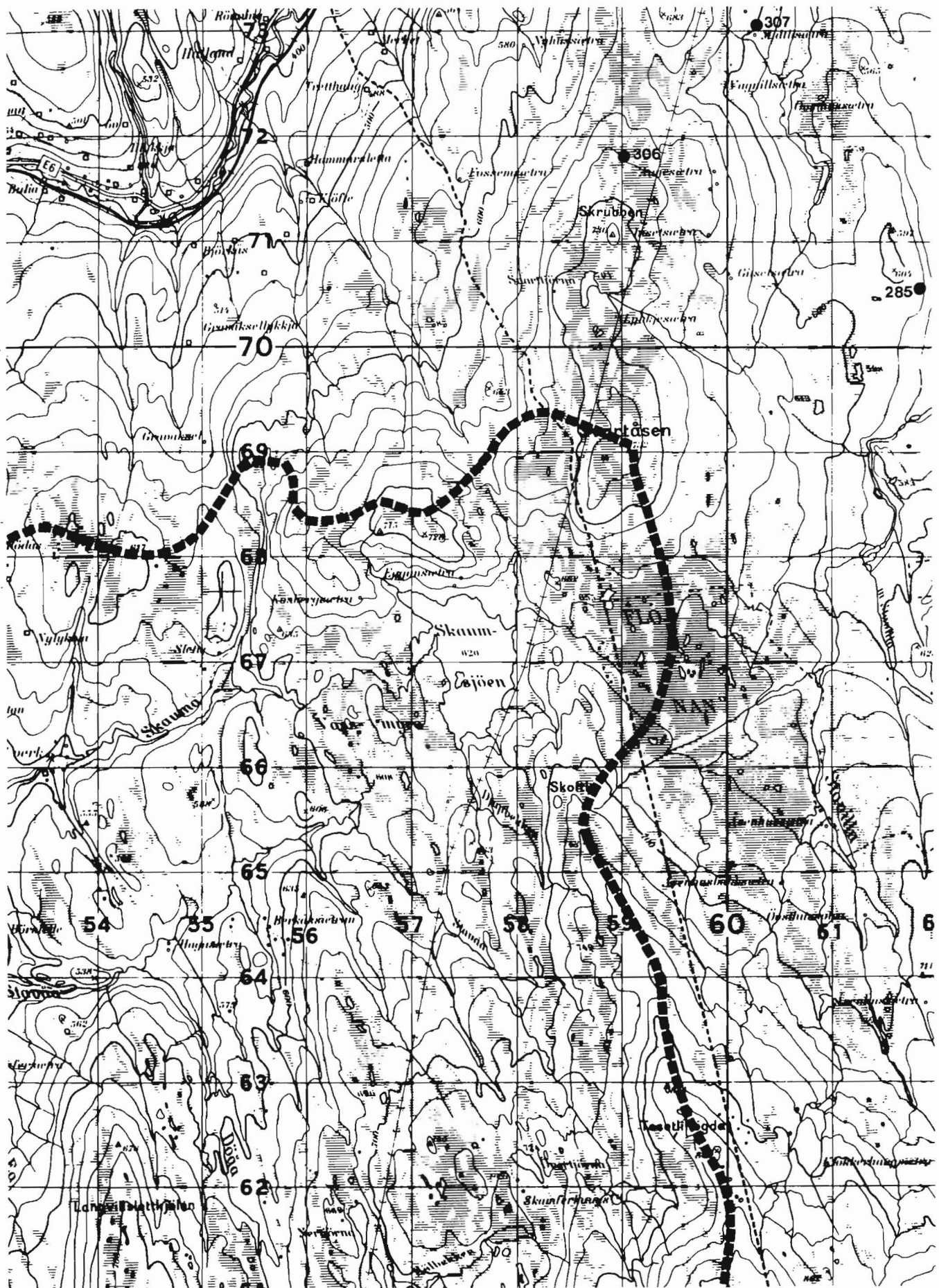
KART NR 14

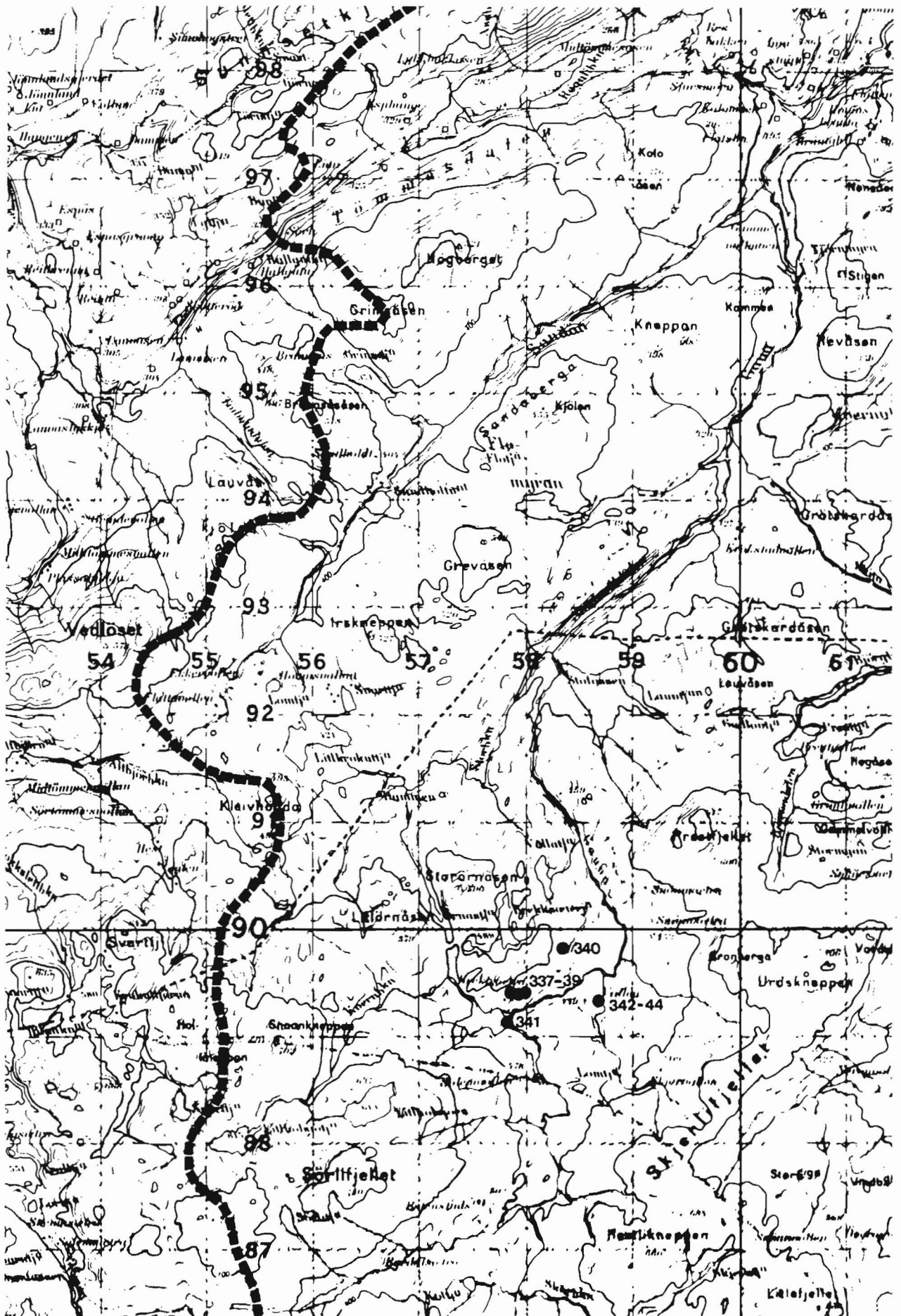
KART NR 15

KART NR 16

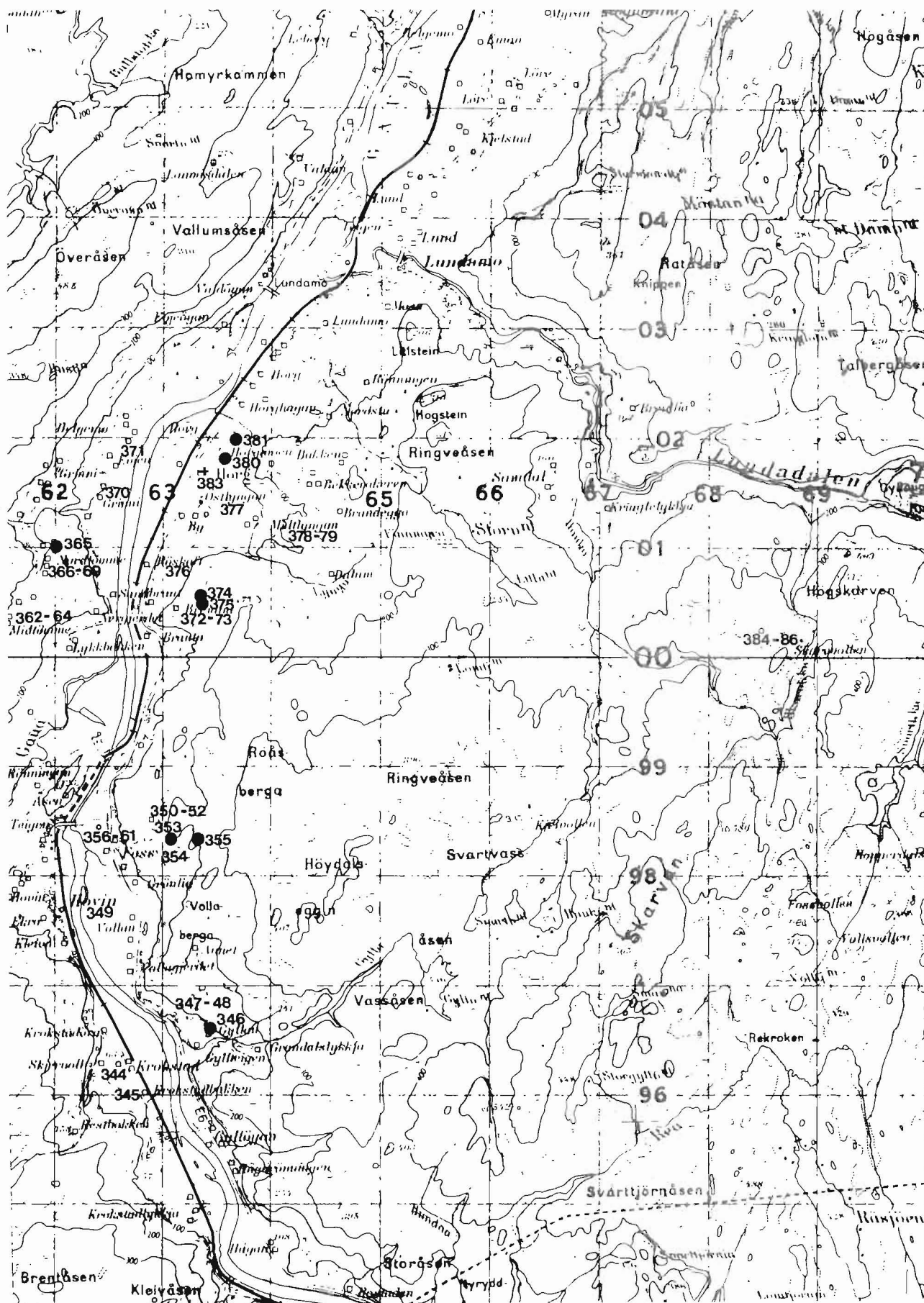

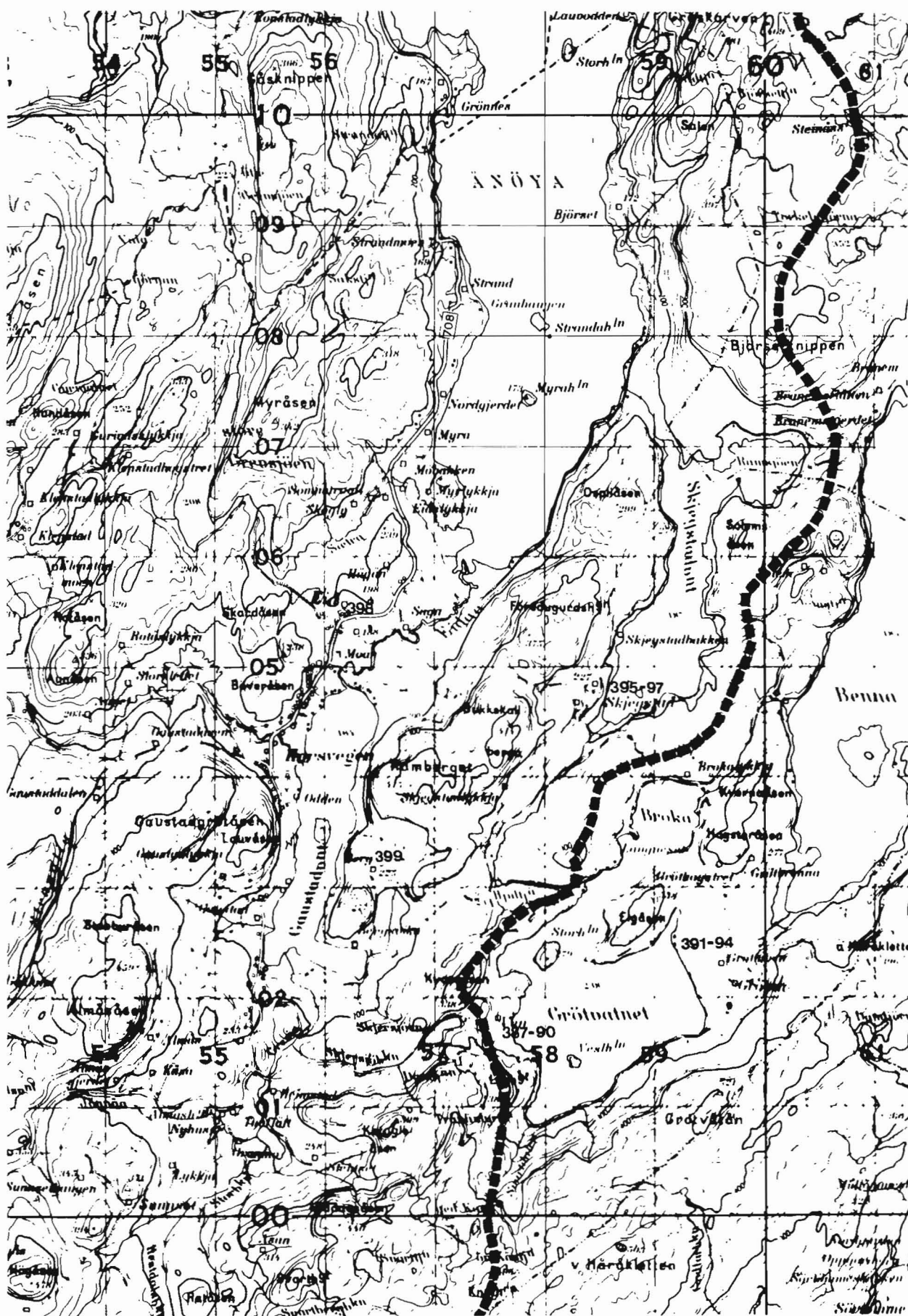
KART NR 17

KART NR 19

KART NR 20

KART NR 21

1. Steinalderboplass ved utløpet av Hesjøen.

Foto: L.F.Stenvik.

2. Dyregrav ved Hesjøen. Foto: L.F.Stenvik.

3. Utsyn over Fjellsjøen. Foto: L.F.Stenvik.

4. Oppmurt tuft i N-enden av Fjellsjøen. Foto: L.F.Stenvik.

5. Oppmurt dyregrav på V-siden av Forelsjøen. Foto: L.F.Stenvik.

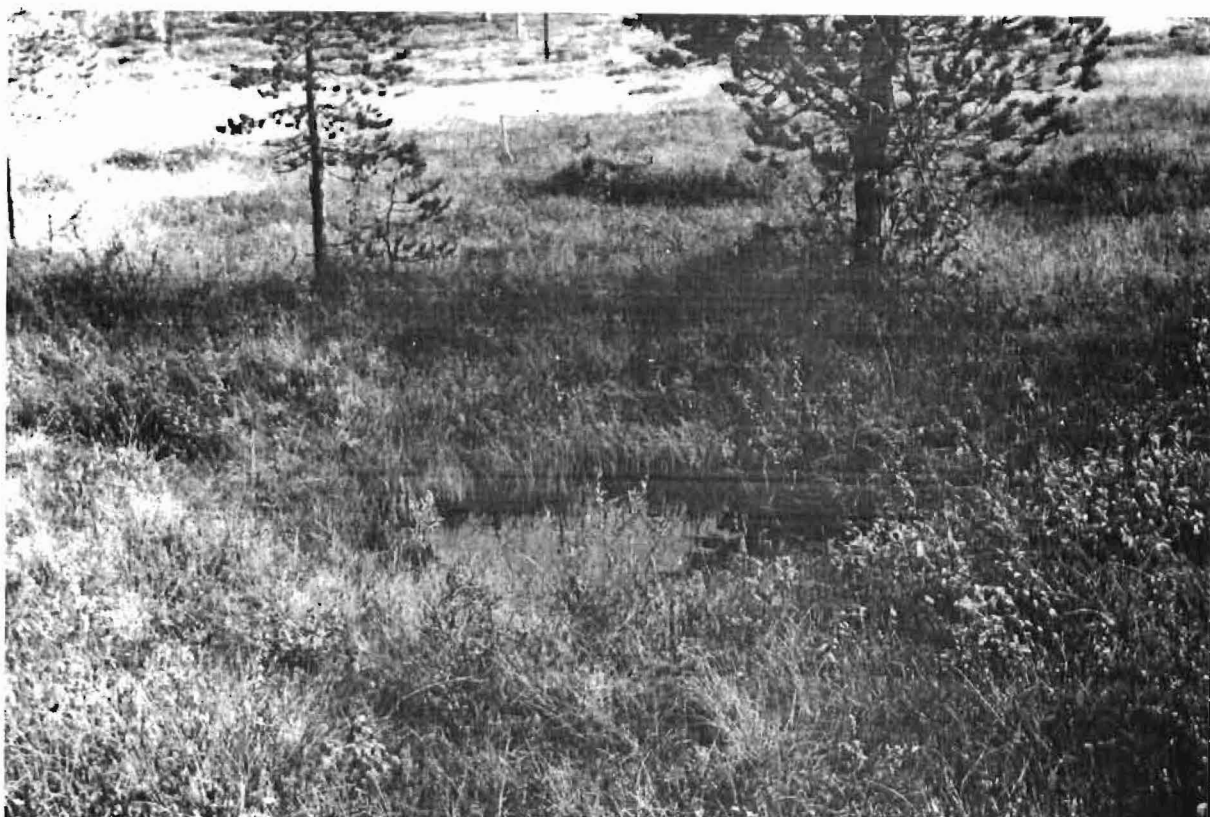
6. Samisk offersted på N-siden av Forellsjøen. Foto: L.F.Stenvik.

7. Sammenrast steinbu på N-siden av Forellsjøen. Foto: L.F.Stenvik.

8. Dyregrav ved Tomoen i Budal. Foto: L.F.Stenvik.

9. Tjøremile i myr av stokkeplattypen på Jamtli i Budalen.
Foto: H.C.Søborg.

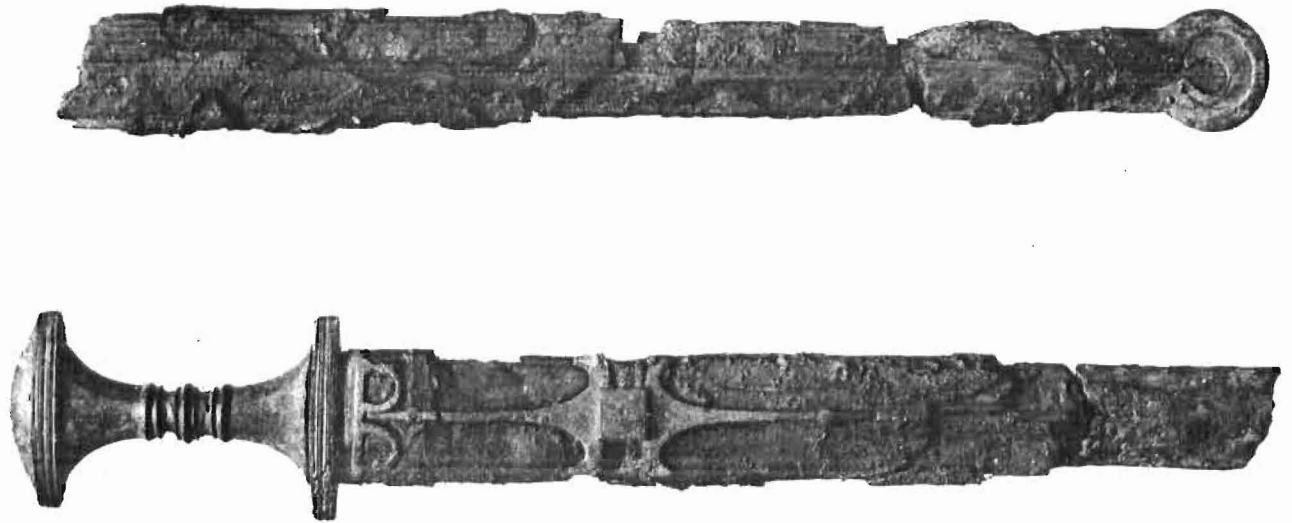
10. Jernvinneplass på Bangsvollen i Sokndalen. Foto: H.C.Søborg.

11. Gravhaug på Foss i Horg.

12. Gravkiste inne i gravhaugen ovenfor.

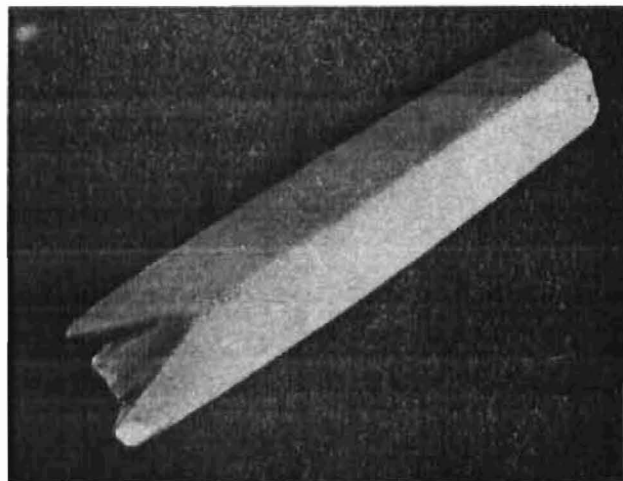
13. Sverd fra gravhaugen på Foss fra romertid, 4. årh.

14. Gravhaug på Bjørkset i Sokndalen. Foto: H.C.Søborg.

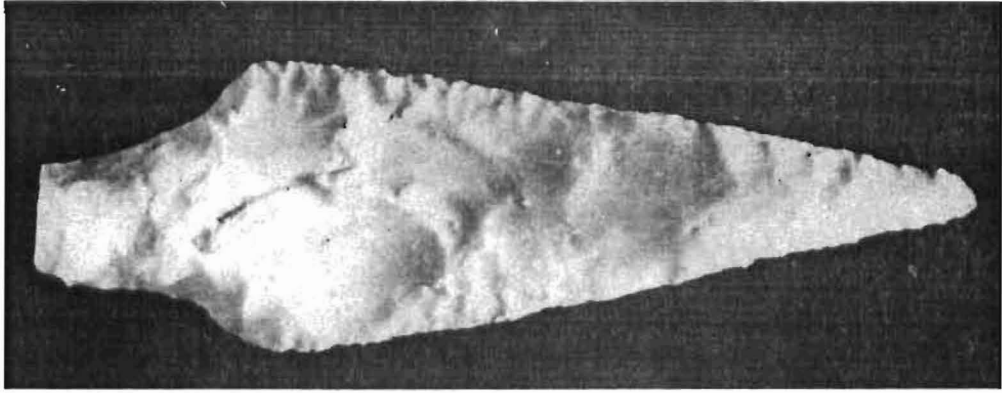
15. Kvartsspiss funnet på Nordløkka, Køtsøy. Singsås. (T 16293).

16. Skiferspiss funnet mellom Steinfjellet og Forellsjøen (T 13073).

17. Kvartsittspiss funnet på Reiten i Singsås (T 13304).

18. Flintdol funnet på Nordløkkeggen, Singsås (T 15579).

19. Steinkølle med skaftfure funnet i Kjurrudalen, Ålen, (T 16789).

20. Skafthulløks av porfyr funnet på Brekken i Sokndalen (T 14166).

21. Køllehode med skafthull funnet på Anshus i Sokndalen (T 13443).

22. Relieffspenne fra Refset, Støren (T 1645).

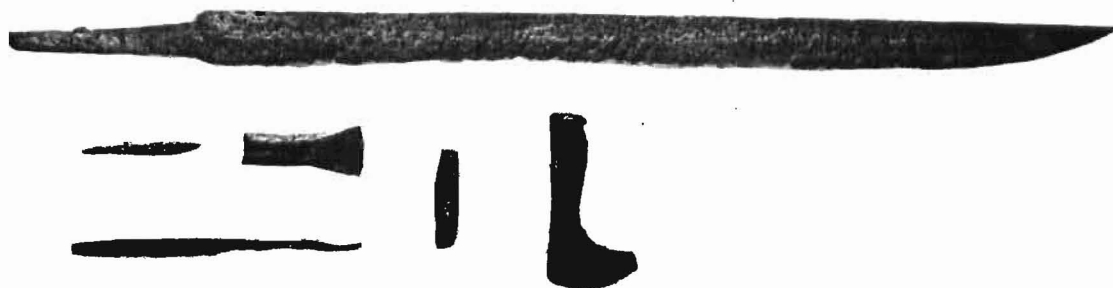
23. Leirkar fra Foss, Horg (T 16364).

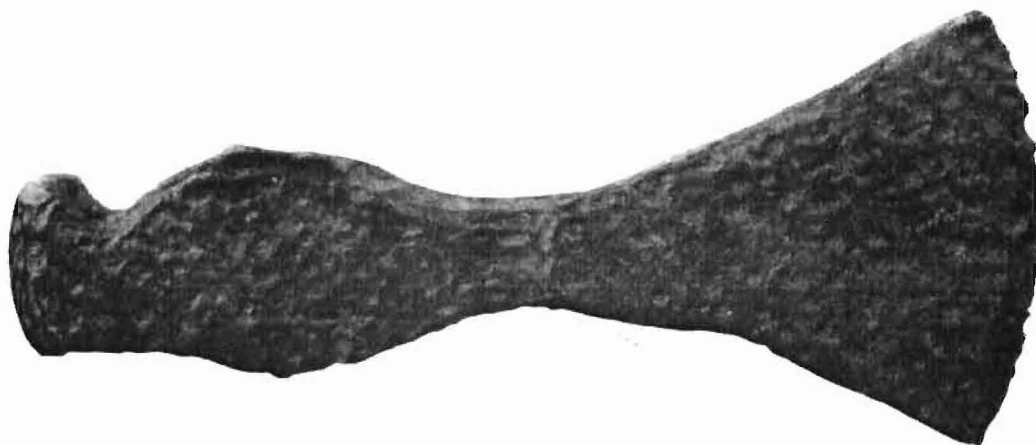
24. Sverd fra vikingtid funnet på Talsnes, Singsås (T 11916).

25. Spydspiss fra vikingtid funnet på Ventræet, Alen (T 3590).

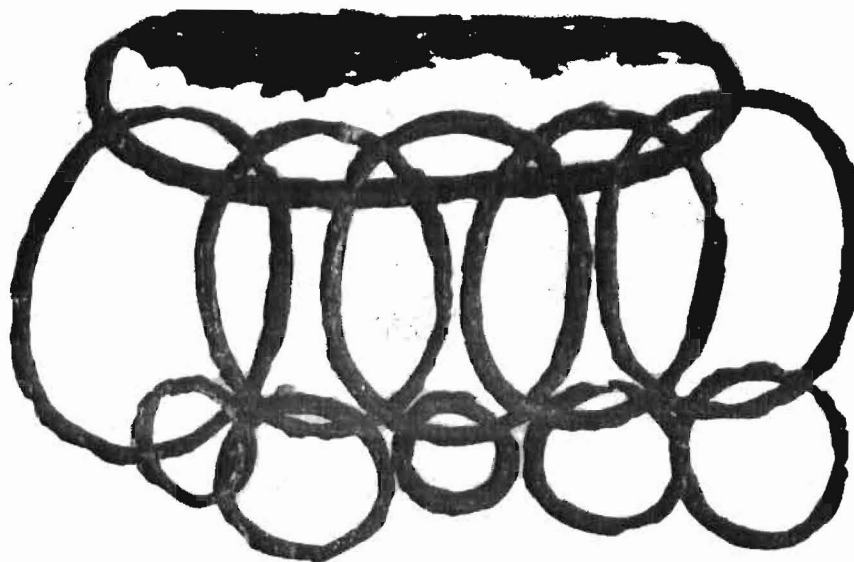
26. Gravfunn fra Gaulhåen i Alen (T 6678-83).

27. Øks funnet på Kirkhus i Ålen (T 4844).

28. Pilespiss funnet på Kirkhus i Ålen (T 12557)

29. Rangle funnet på Brekken i Sokndalen (T 3909).

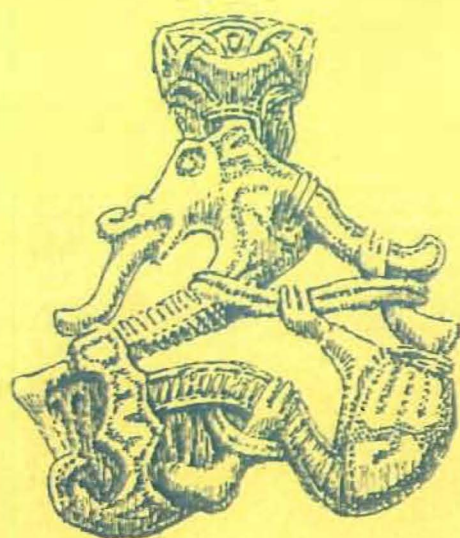
30. Skålforma spenne fra vikingtid. Funnet på Renolen i Alen (T 14170).

31. Draktnål med tøyrester funnet på Kirkhus i Alen (T 12372).

32. Haltdalen stavkirke som nå står på Sverresborg Folkemuseum. Foto: Schrøder.

ISBN 82-7126-289-0
ISSN 0332-8546